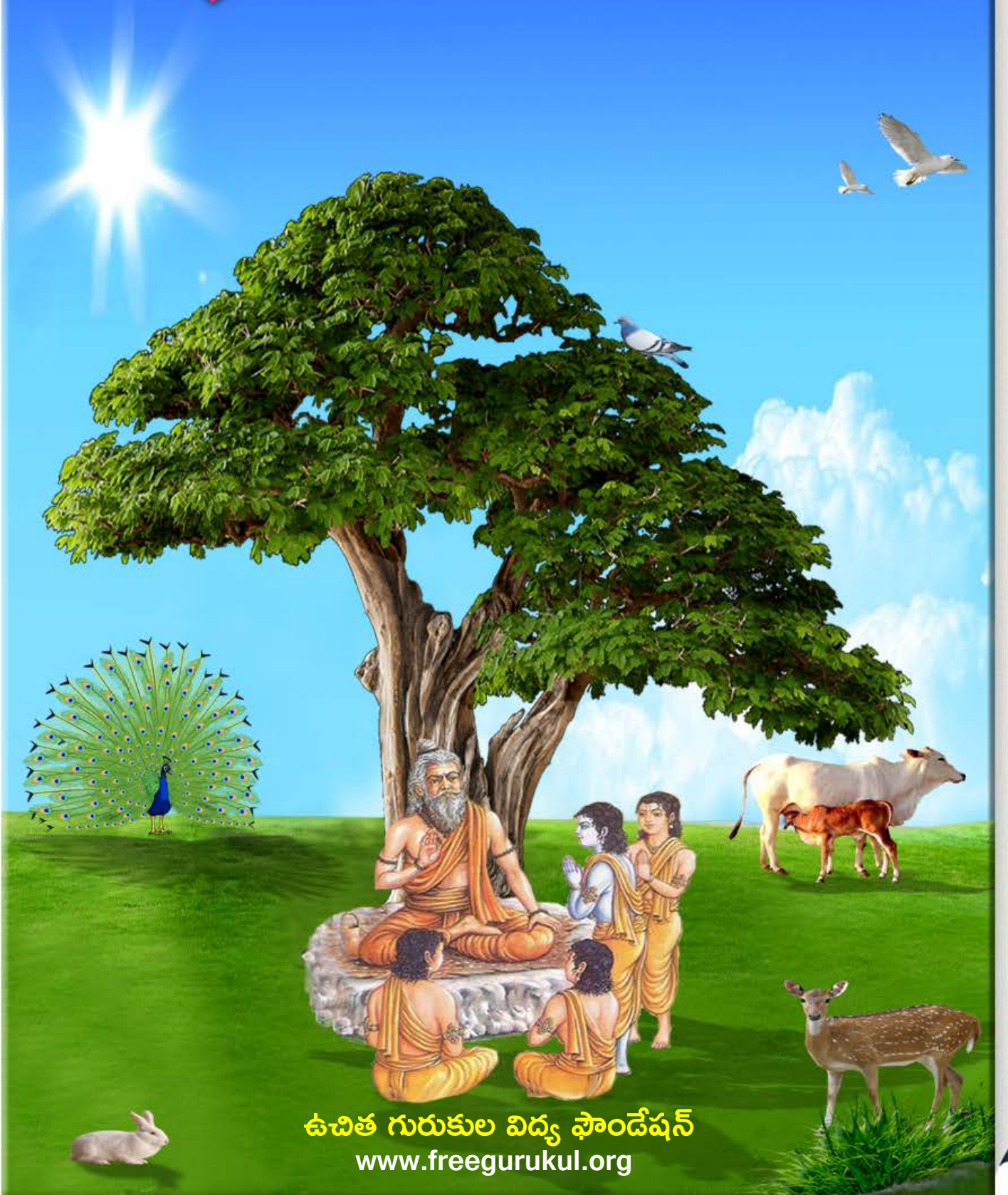

భగవద్గీత

గీతా హృదయము - జ్ఞానయోగం

ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్
www.freegurukul.org

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు కృష్ణ మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శ్రీకృష్ణ

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు ధర్మాత్రేయ

గురు బాలాభాజ

గురు గోతమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

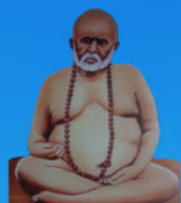

గురు వీరభక్త్యేంద్ర స్వామి

యోగి వేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతాం

గురు వైలింగ్ స్వామి

గురు లాహీరి మహాశయ

గురు రామకృష్ణ పరమహంస

అమ్మి శారదా దేవి

గురు వివేకానంద

గురు సాయిబాబా

గురు అరబింద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తవేదాంత ప్రభుపాద

గురు మిథ్యాచార్య స్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య

వందే గురుపరంపరాం..

“ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్” ద్వారా విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందించే సేవా కార్యక్రమంలో భాగంగా ఈ పుస్తకాన్ని భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా) నుంచి సేకరించి అందిస్తున్నాము. ఇందుకు మేము వారికి కృతజ్ఞత తెలియచేసుకుంటున్నాము.

సాయి రామ్ వారి సేవల విస్తరణలో భాగంగా ఈ ఫౌండేషన్ స్థాపించబడినది. ఈ స్వచ్ఛంద సంస్థ ద్వారానే అన్ని సేవలు అందించబడును. ఇటువంటి పుస్తకాలు మీరు వ్రాసినట్లయితే (లేక) సేకరిస్తే మాకు తెలియచేయండి. మేము ప్రతి విద్యార్థికి ఉచితంగా అందేలా చేస్తాము, తద్వారా ఉన్నత విలువలు, నైపుణ్యాలు కలిగిన విద్యార్థులను మన దేశానికి అందించవచ్చు. మాతో కలిసి నవ భారత నిర్మాణ కార్యక్రమంలో పనిచేయుటకు, భాగస్వామ్యం అగుటకు ఆసక్తి ఉంటే సంప్రదించగలరు.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in>
- 2) ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్ వెబ్ సైట్ : www.freegurukul.org
- 3) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్ : <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) మొబైల్ ఆప్: Free Gurukul

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన,ధర్మ ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు డిజిటల్ లైబ్రరీ సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఇది లాభార్జన దృష్టిలేని ఉచిత సేవ. ఈ సేవలో అంతర్జాలంలోని(ఇంటర్నెట్) లైసెన్సు / కాపీరైటు అభ్యంతరాలు లేనివి అనుకొన్న పుస్తకాలను గ్రహించటం జరిగినది. అనుకోకుండా ఏవైనా అభ్యంతరకరమైనవి ఉన్నచో మాకు తెలుప మనవి, వాటిని తొలగించగలము అని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

Website: www.freegurukul.org

Mobile App: Free Gurukul

email: support@freegurukul.org

Facebook: www.facebook.com/freegurukul

Help Line / WhatsApp: 904 202 0123

“ మన లక్ష్యం: విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య అనేది ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందరికీ అందించబడాలి “

ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్ – Free Gurukul Education Foundation

సర్వం పరమాత్మ పాద సమర్పణమస్తు

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc x

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Journals
Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title:

Author:

Year: to

Subject: Any Subject

Language:

Scanning Centre: Any Centre

[Presentations and Report](#)
[Statistics Report](#)
[Status Report](#)
[Feedback](#) | [Suggestions](#) |
[Problems](#) | [Missing links or Books](#)

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

[Click Here to know More about DLI](#) ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
Rashtrapati Bhavan CMU-Books Sanskrit TTD Tirupathi Kerala Sahitya Akademi	INSA	Times of India Indian Express The Hindu Deccan Herald Eenadu Vaartha	Tamil Heritage Foundation AnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Author's Last Name

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-------

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...
--------------	---------	-----------	-----------	-----	-------------	-----------	----------	----------------------

Language

Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu
----------	---------	---------	-------	---------	---------	-------	--------	------

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్టమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది ఐలిప్పులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినిచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

గీతాద్వయమ్

(జ్ఞాన యోగము)

అర్చనాదత్త పబ్లికేషన్ - పండిత

సంఘాత సుబ్రహ్మణ్యశర్మ

ఆర్కవిజ్ఞాన గ్రంథమాల
~శివాలయం వద్ద విజయవాడ-11. సత్యనారాయణపురం

విజ్ఞప్తి

పాఠకులారా !

భారతీయాధ్యాత్మిక గ్రంథమండలికి అధ్యక్షస్థానము వరింకరించి, పాశ్చాత్య పీఠములకును పీఠాధిపత్యము నొందిన ఈ గీతాశాస్త్రము నెందరో మహనీయులు వ్యాఖ్యానించి యున్నారు. ఎందరెన్నివిధముల వ్యాఖ్యానించినను పదార్థమొక్కచేయయ్యును పాఠక భేదమున రుచిభేదముండుట సహజముగదా ?

భారతీయ వేదాంతము నంతను సంగ్రహించి, సూత్ర ప్రాయముగా నందించిన ఈ గీతాశాస్త్రము, అందు పేర్కొనబడిన కర్మ, భక్తి, జ్ఞానములను యోగత్రయమును కథాకథనమువలె వరుసగా శ్లోకముల వందించక పదునెనిమిది యధ్యాయములందును అక్కడక్కడ ప్రసంగ వశమున మాటలాడు విషయముగా వర్ణించినది. కావున పాఠశోకము పారాయణ క్రమము ననుసరించి ప్రత్యేక యోగములను గుర్తించి, యే యే శ్లోకములు యే యే యోగములను ప్రతిపాదించినవి? లేక యోగత్రయమునకును సమిష్టి సాధన భాగములైన శ్లోకములెవ్వి? అను విభాగమును నిర్ణయించుకొనుట కష్టమనియెంచి, నేను ఆయా యోగసిద్ధాంత సూక్తులైయున్న శ్లోకముల సంగ్రహించి, భారత భాగవతాది ఇతిహాసముల నుండియు, ఉపనిషద్వ్యాస సూత్రముల నుండియు ఉదాహరణలనిచ్చి, ప్రత్యేక యోగ

ముల పదవ నుపన్యసించుచుండగా గీతలోని సిద్ధాంతములు వారి హృదయము లందు హత్తుకొనెనెమో శ్రోతలైన వాంఛించును దీని నావిధముగనే యచ్చొత్తించ ప్రేరేపించిరి. అదియే దైవ సంకల్పమని భావించి నేనా శ్రోతల సంకల్పముననే ఈ గీతాహృదయమును గోష్ఠీ రూపమున వెలువరించ గలిగితిని.

ఈ జ్ఞానయోగగ్రంథమును పరిశీలన కండించగనే శ్రమయవక సాకల్యముగ పరికించి, యభిప్రాయమొసంగిన బ్రహ్మవిద్యాలంకారేశ్వరీ విరుదాంకితులగు బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ వెంకట్రామశాస్త్రిగారికిని, నాకత్యం తాప్తమిత్రులైన శ్రీమాన్ కో. వెం. కృష్ణమాచార్యులుగారికిని నా కృతజ్ఞా తాభి వందనముల నర్పించుచు, తెలుపుచు నా విజ్ఞప్తి నితతో విరమించుచున్నాను.

ఇట్లు

విధేయుడు

గ్రంథకర్త

పంథితావిప్రాయములు

ఓమ్

శ్రీ సద్గురుశ్చరణమ్

గీతాహృదయము

బ్రహ్మవిద్యారంకార

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ వేంకట రామశాస్త్రిగారి

- ఆశీస్సులు -

శ్రీ చిరాజీవియగు “అర్ష విజ్ఞాన ప్రబోధక” వంశూరు సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు గీతాహృదయము - మూడవ భాగమును రచించి ముద్రింపించి నాకు సమర్పించగా చూచి మిక్కిలి యానందించితిని.

ప్రస్తుతము గీతాహృదయములో నీ మూడవ భాగము పరిశిష్టముగ జ్ఞానయోగమై విరాజిల్లుచున్నది.

ఈ గీతాహృదయమంతయు పాఠక సౌకర్యార్థమై గురు శిష్యులను శృష్టానంద - విజయుల గోష్ఠీరూపమున చిత్రితమైయున్నది.

అందు మొదటి కర్మయోగములో నాల్గు ప్రకరణములు, రెండవ భక్తి యోగములో నేడు ప్రకరణములు, ప్రస్తుత జ్ఞానయోగములో నైదు ప్రకరణములు కలవు.

ఈ జ్ఞానయోగములోని 1 యోగ ప్రకృతి, 2 ప్రయత్నము, 3 పాదనలు, 4 ఉపదేశము, 5 స్థితప్రజ్ఞలు అనే నామము లాయా ప్రకరణములకు సార్థకములుగ నున్నవి.

మరియు నీ గ్రంథములో ననేకోపనిషద్వచనములు, బ్రహ్మసూత్ర వచనములు, ప్రస్తుత గీతావచనములేగాక, యోగవాసిష్టోక్తులు, శాంకర భాష్యసూక్తులు, శాంకర దక్షిణామూర్తి స్తోత్రశ్లోకములు, విద్యారణ్య పంచదశి శ్లోకాదులే గాక ఆంధ్ర భారత భాగవతాది హృద్య పద్యములు నమయోచితములుగ నుదాహృతములై యున్నవి.

ఇంతేగాక నీమైదు ప్రకరణములలో ననురూపములగు వివిధా పనిషదగాథలు, పౌరాణిక గాథలు - కాళిదాసు మొదలు ఋషభునివరకు జ్ఞానయోగ సాధక భూమికలలోను, సిద్ధ భూమికలలోను పాఠక హృద యాకర్షకములుగ నున్నవి.

భగవదనుగ్రహమున నీరికి చిరాయురారోగ్యైశ్వర్య భాగ్యము లవిచ్ఛిన్నముగ గల్గి, గీతాహృదయము - జ్ఞానయోగమునుకూడ విట్లు సుమనోమనోహరముగ, పండిత పామర రంజకముగ రచించినందుకు నా యానందమును వెలిబుచ్చుచు మన శర్మగారు తమ “ఆర్ష విజ్ఞాన ప్రబోధక” విరుదమును సార్థక పరచుచు విట్టి సద్గ్రంథ ప్రచారములతో తమ ధార్మిక పవిత్ర జీవితతో నిఖిలాంధ్ర జనతానంద సంధాయకులగు చుందురు గాకయని యాశీర్వాదించుచున్నాడ.

మకాము

ఇట్లు,

త్రిలింగ మహా విద్యాపీఠము

సర్వ శ్రేయోభిలాషి

విజయవాడ-2.

ముదిగొండ వేంకటరామశాస్త్రి.

శ్రీ కృష్ణ పరబ్రహ్మణే నమః

బ్రహ్మశ్రీ నండూరు సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు రచించిన జ్ఞానయోగము నేడు ముద్రితమై వెలువడుచున్నది. వారొకప్పుడు శ్రీమద్రామాయణమును (వాల్మీకీయమును) మనకు వినిపించి యానందరూపమగు రసాత్మక పర బ్రహ్మమున లీనమొనర్చిరి. ఆవల భారతమును శ్రీ భాగవతమును బోధించిరి. భారతసారమే భగవద్గీత. పదునెనిమిది శర్వములు. పదునెనిమిది యధ్యాయములు. మొదటి యధ్యాయము ఇతిహాసాంశము. మిగిలిన పదునేడ ధ్యాయములు తత్త్వాంశము. “భారతం పంచమోవేదః” అను సూక్తికి నిదానము.

శ్రీ శర్మగారు మహనీయులగు శ్రీ శంకర భగవత్పాదాదీ నానా తత్త్వవిదుల బోధలను కూలంకషముగా అధిగమించిరి. తత్ఫలితముగా షట్కత్రయిని ప్రధానీకరించి, ఆయా ఆయా అంశములను జతపరచి కర్మ, భక్తి, జ్ఞానయోగముల వేరుపఱచి శ్రవణపేయ మొనర్చినట్లే నేత్ర పేయము నొనర్చు చున్నారు. కృష్ణ విజయులు ఇందు పాత్రధారులు. విజమునకు వారు పాత్రధారులై కదా శోక మోహములను కల్పించుకొని మన శోక మోహముల నున్ములించినారు. జ్ఞానయోగము శంకర భగవత్పాదుల ముఖ్య సిద్ధాంతము. శ్రీధరాదులు దీనినే భక్తియోగమనిరి కాని వీరి భక్తియోగమునకును శ్రీమదాచార్యస్వామివారి జ్ఞానయోగము నకుభేదములేదు. ఆ విషయమును శ్రీ శర్మగారు మన కనులయెదుట నుంచి వివరించినారు. ఆధ్యాత్మిక తత్త్వము కరతలామలకమైనది. తెలియని దానిని “అద్వైతముగా నున్నది” అని లోకవాదుక, తెలిసినదే యద్వైత

మని ఈ గ్రంథము చాటుచున్నది. సమన్వయము బోధనాచాతురి కృష్ణా-
 వందుని యందు ప్రతిబింబించినది. “నన్యస్య శ్రవణం కుర్యాత్” అను
 వివరణకారుని సిద్ధాంతము బోధకునియందును, “శాంతోదాంత ఉపరత
 ప్రితిక్షుః” అను గుణగణము గృహస్తుతగు విజయనియందు స్ఫురించు
 చున్నవి. విజయ కృష్ణుడు, లేక కృష్ణద్వయము, ఈ సుబ్రహ్మణ్యుని
 ప్రేరేపించి మనకు తత్వబోధవేయింప ప్రేరేపితుడు గాత యని యా-
 యభయాల వేడుచు విరమించుచున్నాను.

వివ్వర్ణియేయుడు,

కొ. వె. కృష్ణమాచార్యులు.

(Retd)

ఓరియంటల్ కాలేజి లెక్చరర్.

శ్రీ మహాగణాధిపతయే నమః

శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

గీతా హృదయము

యోగ ప్రకాశి

శ్లో॥ తద్విద్ధి ప్రణిపాతేన పరిప్రశ్నేన వేదయా

ఉపదేశ్యంతి తే జ్ఞానం జ్ఞానినస్తత్త్వదర్శినః॥

4-34

అజ్ఞాన నిద్రనుండి మేల్కొనని మానవ సమాజమును నిద్రనుండి మేల్కొలిపి జ్ఞానప్రబోధమును గావించునదే భగవద్గీతాశాస్త్రము. ఈ ప్రకృతియం దొకవిచిత్రము లేకపోలేదు. ఎక్కడినుండియో పయనమై మానవుడి ప్రకృతిలోనికి వచ్చెను. ఆ ప్రకృతి కెందుకీ మానవసమాజమును మోహ సముద్రమున ముంచవలె నన్న కుతూహలము? ఎందుకో కలిగినది. అది ఆమెకు ఆట గావచ్చును. మానవుడి ప్రకృతిలోబడి సుడిగుండములోని కీటకమువలె భ్రమించుచుండెను. ఈ మానవకీటకమును ఒడ్డున వేయువారెవరు? స్వార్థరహితులెవ్వరో రావలెను. స్వార్థరహితులెవ్వరు? భగవంతుడు, ఆయనను చుట్టియున్న మహనీయులు. అంతియే! కావుననే కరుణాసముద్రులైన గీతాచార్యులు ప్రబోధించుచున్నారు. నాయనా! నిద్రనుండి లేమ్ము. నేనెందుకీ ప్రకృతి సుందరి ఒడిలోనికి వచ్చితిని? విచారించుకొమ్ము. నీకెందుకు వచ్చినదీ గాఢనిద్ర! నీకీ మాయాసుందరి యేదీయో మత్తు మందునిచ్చినది. తెలిసికొమ్ము. నీ కర్తవ్యమును గుర్రె

రుగుము. ఇంతకుముందు నీ మణిలీ ఎక్కడ? నిన్ను నీవు పరిశీలించు. కొనుము. నేనింతకు ముందుకూడ ఈ ప్రకృతి బాహుబంధముననే ఉండిని నాన్వస్థానమిదీయే, అని తలపకు. ఈ జననము నీకు మధ్య మణిలీ.

ఈ ప్రకృతి నిన్ను కట్టివేసినది. ఈ ప్రకృతి సుందరి మోహమున పడకు. నీవు నా విడ్డవే. నిన్ను మేల్కొలిపి నముద్దరించుటకే వచ్చితిని. అరుగో నీ నిజమైన మిత్రులు. ఇదిపరవో నీవెంతవోటి ఉన్నవారు నీ విజమిత్రులుకాదు. వారు దుష్టమిత్రులు. వారితో కలసి మెలసి యుండుటే నీ కీ జననమునకు కారణము. ఆ దుష్టమిత్రులను పడలుము. నేనందించిన మిత్రులను పట్టుము, అని ప్రబోధించుచున్నది గీతాశాస్త్రము. కాని ఆ ప్రబోధములు సూత్రప్రాయములు. మందబుద్ధులు కేవలము సూత్రములై విలసిల్లు గీతాశాస్త్ర ప్రబోధముల నందుకొనగలరా? కావుననే భారతీయ పారస్వత చక్రవర్తులైన మతాచార్యులీ భగవద్గీతాశాస్త్రమును వ్యాఖ్యానించిరి. ఆ వ్యాఖ్యాతలలోనివారే జగద్గురువులైన శంకరాచార్యులు. వారి శిష్యుకోటిలోనివారే కృష్ణానందులును వారి శిష్యుడు విజయుడు కూడ.

పాతకులారా!

కృష్ణానంద విజయులిద్దరు మీరెరుగనివారు కారు. గీతా హృదయమును పరిశీలించు వీరిద్దరును కర్మయోగ భక్తియోగములను గురించి చక్కగ విశదీకరించిరి. ఇప్పుడు జ్ఞానయోగ ప్రతిపాదనకు మరల వీరిద్దరును గోష్ఠీపీఠము నలంకరించినారు. గీతా శాస్త్రమునకు జ్ఞానయోగము తరహాగియు గదా?

అది సాయంకాల సమయము. కృష్ణానందులు గురుపీఠమున జ్ఞానముద్రను ధరించి నిమిలితనేత్రులై కూర్చొనిరి. జ్ఞానముద్రకు అర్థము జీవబ్రహ్మైక్యము. (పెద్దప్రేలును చూపుచుప్రేలును కలుపుట)

విజయుడు వారి కభిముఖుడై దోపిలి శిరమునందుంచుకొని వినమ్ర భావమున నిలిచియుండెను. కొన్ని క్షణములు గడచినవి. కృష్ణానందులు నేత్రములను తెరచిరి విజయుడు గురుపాదములపై వ్రాలి వందన వమర్పణ మీక్రింది గీతమున గావించెను.

శ్లో! విశ్వం దర్శణ దృశ్యమావనగరీ తుల్యం విజాంతర్గతం
పశ్యన్నాత్మని మాయయా బహిర్బాహ్యతం యథా నిద్రయా
య స్పృశ్యత్కురుతే ప్రబోధనమయే స్వాత్మాన మేవాద్యయం
తస్మై శ్రీ గురుమూర్తయే నమ ఇదం శ్రీ దక్షిణామూర్తయే.

విజయుని దృశ్యమను గురువద్యులు దక్షిణామూర్తియై పాక్షాత్కరించుచుండెను. కావుననే జగద్గురువులు గావించిన దక్షిణామూర్తి స్తోత్రములోని ప్రథమ శ్లోకమున ప్రణామము గావించి గురువుల యనుజ్ఞతో కూర్చొనెను. తరువాత వారిద్దరికిని ఈ క్రింది సంభాషణ జరిగినది.

వి - గురువర్యా! గీతాశాస్త్రమునందలి కర్మయోగ భక్తియోగములను గురించి వికదీకరించితిరి. జ్ఞానయోగమును కూడ ప్రసాదించుడని నా ప్రార్థనము.

కృ - నీ ప్రశ్నయేగదా! మనగోష్ఠికి ప్రారంభము ?

వి - చిత్తము. కర్మయోగమున నేను భగవంతుని పేషకుడను అనుకొనుచు, వేదశాస్త్ర బోధితములైన కర్మలను నిష్కామ బుద్ధితోడనే

ఆచరించి కర్మఫలములను భగవంతునికే సమర్పించుట గీతాశాస్త్ర సారమని నిర్వచించితిరి.

తరువాతది భక్తియోగము. అందు స్వామీ అని భగవంతున కెదురై ఆయనతో సంభాషించదగిన అర్హతను సంపాదించుకొని నేను నీవాడనే అని అర్తుడవై భగవంతుని తండ్రిగా భావించి, పుత్రధర్మముల నీవు గ్రహించి ఆయన వాత్సల్యమునకు పాత్రుడవై వాత్సల్యభక్తియను శైశవము దాటగా భగవంతుని మిత్రునిగా గ్రహించి, మైత్రితో మిత్రభావమునొంది, అత్యంత సన్నిహితుడవై సఖ్యభావమున ఆనందించుచు సాధన భాగమున సఖ్యభక్తి నధిగమించి ప్రౌఢత్వము రాగా సఖీభావమున మధురమూర్తియైన భగవంతుని మనమునందరికి ఒడిలో మెదగుచు, గోపాంగనల చందమై, రాధనుబోలి భగవద్విరహమును భరించలేని మధుర భావమునొంది, జీవేశ్వరుల పేష్యపేషక భావమున శరణాగతుడవు కావలసినదిగా గీతాశాస్త్రము ప్రబోధించినదని నిర్ణయించితిరి.

మరి జ్ఞానయోగమున జీవుడనైన నేను భగవంతునితో ఎట్టి సంబంధమును కలిగి యుండవలెనను నదియే నేటి నా ప్రశ్న.

ప్ర - నీ ప్రశ్న చాలి యుక్తము. ఈ యోగమున నీకు జీవత్వము పోవలెను. బ్రహ్మత్వము రావలెను. జీవేశ్వరు లొక్కరగుటయే జ్ఞానయోగ సిద్ధాంతము. దీనినే జీవ బ్రహ్మైక్యమందురు. ఈ సిద్ధాంతమునే గీత చెప్పినదని శంకరులు నిర్ణయించిరి. జీవేశ్వరుల పేష్యపేషక భావము భక్తియోగమున సంపూర్ణమగును. రాధాకృష్ణు లిరువురను, వేర్వేరుగా లేక “ఏకమే వా ద్వితీయమను” శ్రుతికి లక్ష్యమగుదురు. అంతతో భగవంతునకు భక్తునకు మధ్య

నున్న తెరతెగి వారిద్దరు నేకమగు కాలము పచ్చును. ఆ కాలము పచ్చువరకును తీగ వృక్షమును చుట్టుముట్టినట్లు భగవంతునకు తనకు వనన్యభావమును భావించుచు వచ్చి పచ్చి జ్ఞానయోగమున నదులు సముద్రమునందు ప్రవేశించినట్లు తమ తమ నామరూపములను కోల్పోయి సముద్రుని స్వరూపమే అగునట్లు తన జీవభావమును కోల్పోయి జీవుడు బ్రహ్మభావమును పొందును. అదియే అద్వైతా చార్యుల సిద్ధాంతము.

వి - నాకొక్క సందేహము

కృ - అక్షగుము.

వి - సామాన్యమున యజమాని తన స్థావమును వేవకున కిచ్చునా? అట్లే ఆయనను పేరించు జీవుడు భగవంతుని సింహాసనము నలంకరించుటకు స్వామివార నుగ్రహించునా అని.

కృ - ఇక్కడనేయున్నదీ చమత్కారము. అసలు భగవంతునకు తాను వేరై యుండుట కిష్టమేమాత్రము కూడ నుండదు తెలియునా?

వి - గీత ఆ మాటను చెప్పినదా?

కృ - గీత చెప్పనిదీ శంకరులందురా?

“జ్ఞానీ త్వాత్మైవ మే మతం”

ప్రియో హి జ్ఞానినోఽత్యర్థమహం స చ మమ ప్రియః” 7-17

జ్ఞాని అనగా వేరొకరుకాదు. నేనే జ్ఞాని. జ్ఞానియవగా నేనే. నాకత్యంత ప్రియుడు జ్ఞాని. జ్ఞానికి ప్రియమగువాడను నేనొక్కడనే అని గీతాశాస్త్రము చెప్పినది.

వి - జ్ఞానికిని భగవంతునకును మధ్య వేరొక తెరయే లేదన్నమాట.

ప్ర - అవును. ఆత్మయే భగవంతుడు. భగవంతుడే ఆత్మ. భగవంతుడు, ఆత్మ, అను పదములు వేర్వేరు పదములుగావు. అవి రెండును ఏకార్థబోధకములేనని ఉపనిషత్సారస్వతము నిర్ణయించుచున్నది. ప్రియమైన వస్తువులలో ఆత్మకంటె ప్రియమైన వస్తువులేదు. ఎవరు ఎవరిని ప్రేమించినను, లేక ఏపదార్థము నెవ్వరు ప్రేమించినను తన ఆనందము కొరకే ప్రేమింతురుగాని తనకు ఆనందమును చేకూర్చుని వ్యక్తివిగాని, పదార్థమునుగాని ఎవ్వరును ప్రేమించరు. కావుననే ఆత్మ పరమప్రేమ రూపమైనదని ఉపనిషత్సారస్వతము నిర్ణయించినది. భగవంతునికూడ పరమ ప్రేమస్వరూపుడనియేవాడినది. జ్ఞానియగువాడు భగవంతుడన వేరులేదు, నేనే భగవంతుడను అనుకొనును. తన ఆత్మవేరు భగవంతుడు వేరు అని తలచడ. అప్పుడు భగవంతుడుకూడ తానువేరు జ్ఞానివేరు అని భావించడు. ఈ విధముగ నిద్దరును ఒకరినొకరు ఏకైకాత్మముగా భావించుటచేత జ్ఞాని భగవంతుడును, భగవంతుడు జ్ఞాని యునై ఆ రెండు పదములును ఏకార్థ బోధకములై నవి. వారిద్దరును ఆత్మీయులు అన్న సామాన్య సూక్తియు ఈ అఖండార్థములోని ఛాయయే. ఇట్టి జ్ఞానము ఒకే ఒక జన్మకు ఫలింపక పోవచ్చును. శ్రీకృష్ణులు -

బహునాం జన్మనామంతే జ్ఞానవాన్ మాం ప్రపద్యతే॥ 7-19

అవి బహుజన్మలకు వ్యవధి నొసంగిరి. కాలపరిమితిని విధించలేదు. “నమహాత్మానుదుర్లభః॥” అటువంటి జ్ఞానమును సంపాదించుకొన్న మహనీయుడు చాల దుర్లభముకూడ. అట్టిజ్ఞానమునకు ప్రయత్నించు వారే చాల అరుదని స్వామి పర్ణించినారు.

మనుష్యాకారం సహస్రేషు కశ్చిద్యతతి సిద్ధయే।

యతతామపి సిద్ధానాం కశ్చిన్నాం వేత్తి తత్వతః॥

9-3

అత్యజ్ఞానమును సంపాదించ ప్రయత్నము సలుపువారు కొన్ని వేల మందిలో నొక్కరుందురు. అందును సిద్ధులుకాదగినవారు ఒక్కరు లేరుదురు. ఆ సిద్ధులలో కూడ ప్రథమ శ్రేణికి చెందిన వాడొక్కడే యుందునని పై శ్లోకము నిర్ణయించుచున్నది.

వి - వాసుదేవ బ్రహ్మశబ్దములు ఒకే అర్థమును బోధించునా? వేర్వేరు భావములనిచ్చునా?

కృ - సమస్త వాఙ్మయమును బ్రహ్మయను పదమునందే అన్వయించును. బ్రహ్మపదమును ఉపనిషత్తులువాడినవి. వాసుదేవ పదమును వాడి నవి. ఆ పదములు రెండును భిన్నార్థకములుకావు. వాసుదేవ శబ్దమునకు వసుదేవుని పుత్రుడు వాసుదేవుడని మాత్రమే అర్థము కాదు. సర్వవ్యాపకమై ప్రతిపరమాణువును అతనికంటె పేరు కాదు కనుక వాసుదేవుడని అర్థము.

శ్లో॥ వసనాత్ సర్వభూతానాం వసుత్వాద్దేవ యోచితః।

వాసుదేవ స్తకో వేద్యః ధృహత్వా ద్విష్ణురుచ్యతే॥

భార ఉ ప. 10.ఆ.

అతడు సర్వవ్యాపకుడు కనుకనే విష్ణువను పేరుకూడ వచ్చినది. భగవంతునకు జ్ఞానికిని గల ప్రేమసంబంధమును గురించి ఒక చక్కని కథను చెప్పెదను.

భోజమహారాజగారి సంస్థానమున దండి, భవభూతి, కాళిదాసను మహాకవులు ముగ్గురుండేవారట. ఒకప్పుడు రాజగారి కోరిక

ననుసరించి వారు ముగ్గురును ఒకే విషయమును వర్ణించిరట కావి. మహారాజు కాళిదాసునకే స్థానమివ్వగా మిగిలిన యిరువురును రాజు గారి విర్ణయము పక్షపాతమనిరి. అప్పుడు నిష్పాక్షిక నిర్ణేతలెవరు? పరమేశ్వరియే. ఆమెనే వారు మువ్వరును సమీపించి నిర్ణయింప మనిరి. ముగ్గురు కవుల శ్లోకములను ఆమె ఒక త్రాసునందుంచి వది. కాళిదాసు శ్లోకమునకంటె మొగ్గులేదు సరికదా సమానముగా నైవను వారి శ్లోకములు తూగలేదు. అప్పుడామె “కవిర్దండి కవిర్దండి” యని, “భవభూతిస్తు పండితః” యనెనట మరి నేనెవడను? అన్నారు కాళిదాసు. “త్వమేవాహం త్వమేవాహం త్వమేవాహం నశంశయః” అని నిర్ణయించినదట. భగవంతుని సింహాననము భక్తున కిచ్చినదందువా? లేదందువా?

వి - చక్కగా విశదమైనది.

కృ - శ్లో॥ స్నాతం తేన సమస్తతీర్థనిచయే సర్వాచదత్తావనిః

యజ్ఞానాం చ కృతం సహస్రమఖిలా దేవాకృ పంపూజితాః

సంసారాచ్చ సముద్ధృతా స్వపికరః త్రై లోక్య పూజ్యో వ్యసౌ

యన్య బ్రహ్మవిచారణే క్షణమపి స్థైర్యం మనః ప్రాప్నుయాత్॥

ఎవడు ఆత్మజ్ఞానియో అతడు సమస్త తీర్థములందును గ్రుంకులిడిన వాడగును. అఖండ మహిమండలము నంతను దానముదేసిన దాతకూడ నతడేయగును. సమస్త యజ్ఞములను నెరవేర్చిన యజ్ఞయన నతడే. దేవతలందరును అతని ఆతిథ్యముననే తృప్తులగుదురు. ఏతృదేవతలును అంతియే, త్రిలోక పూజ్యుడు జ్ఞానియొక్కడే. బ్రహ్మవిచారము నొక్క క్షణకాలము గావించిన వాని గురించి వర్ణించినది శ్లోకము. బ్రహ్మనిష్ఠులైన వారి సంగతి

చెప్పువదేమున్నది. ? గీతావార్యులిచ్చిన సందేశమునుకూడ వినిపించెదను.

“ఏషా బ్రాహ్మీస్థితిః పార్థ నై నాం ప్రాప్య విముహ్యతి
స్థిత్యాస్యామంతకారేపి బ్రహ్మ నిర్వాణమృచ్ఛతి. 2-72

జ్ఞానియొక్క ఉనికికే బ్రాహ్మీస్థితి యనిపేరు. ఇట్టిస్థితి చివరకు శరీరత్యాగసమయమునందు కలిగినను చాఱనని నిర్ణయించిరి.

వి - ఆత్మజ్ఞాన సంపద పరించుట కెంతయో కాలమక్కరలేదన్నమాట.

కృ - అక్కరలేదు. ఖట్వాంగ మహారాజున కొక్క రెండు ఘడియల కాలముననే పై రాగ్యమువచ్చుట, జ్ఞాన నిష్ఠుడై మోక్షము నొందుట జరిగినది.

అందువలననే జ్ఞాననిష్ఠును శ్రీవాదు బహుముఖముల కొనియాడిరి.

వి - ఆ శ్లోకముల నందింతురా ?

కృ - తప్పక అందింతును.

“అపిచేదసి పాపేభ్యః సర్వేభ్యః పాపకృత్తమః ।

సర్వం జ్ఞానప్లవే నైవ వృజినం సంతరిష్యసి॥ 4-36

ఆత్మజ్ఞానమును నది ఒక నావ. సంసారము పాపమూలము. పాప సంచయము బహుజన్మార్జితమైనది. పాపలేకములే కామాంకురములు. కామ వాసనలు విర్భీజములైన గాని వివిర్మలమగు ఆత్మజ్ఞానము భాసింపదు. ఆత్మజ్ఞానము రూఢమైనగాని పాప బీజములు విర్మూలములుగావు. కాని యీ శ్లోకమున పాపమొక మహాసముద్రముగను, మహా ప్రవాహముగను వర్ణింపబడినది. పాప

ములు రెండు విధములు. ప్రాయశ్చిత్తములతో అంతమొందునవి. ప్రాయశ్చిత్తములు కూడ నశింపజేయజాలనివి. ప్రాయశ్చిత్తములకు సాధ్యములు కానివి సముద్రములవలె అంతలేనివైయుండును. ప్రాయశ్చిత్తములచేత క్షయము నొందునవి ప్రవాహములవలె నుండును. ప్రవాహములను దాటించునవి సామాన్యములగు నాపలు. సముద్రములను దాటించునవి ఓడలు.

ఈ శ్లోకమున “సర్వేభ్యః పాపేభ్యః అనుటచేత ప్రాయశ్చిత్తరూపమగు కర్మకాండ దాటింపరాని పాపార్థవమును కూడ జ్ఞాన స్థవము దాటించునని వర్ణించిరి. “పాపకృత్తమః” పాపముల నాచరించిన కర్తకు కూడా ఆభయ వ్రధానమిచ్చిన దీ శ్లోకము. అవ్వరిఒడ్డును కూడ నెరుగని పాపాత్మునే పాపార్థవము నుండి దాటింపగా పుణ్యమూర్తులను గురించి చెప్పునదేమున్నది : అని పాపవ్రథాపము వర్ణింపబడినది.

యథేథాంపి నమిద్యోగ్నిర్భ స్యసాత్కురుశేఽర్జున ॥

జ్ఞానాగ్నిః సర్వకర్మాణి భస్మసాత్కురుతే తథా ॥ 4-37

ఈ శ్లోకమున జ్ఞానమొక అగ్నితో పోల్చబడినది. ఇందు బహుజన్మార్థికములగు కర్మఫలములన్నియు సమిధలుగ పోల్చబడినవి. కర్మలు రెండు విధములు. పుణ్య కర్మలు, పాపకర్మలు. ప్రాయశ్చిత్తరూపమగు కర్మకాండ పాపఫలములను నశింపజేయును. పుణ్య ఫలములను నశింపజేయుటకు కర్మ కాండయందు పాయము లేదు. పుణ్య పాప రూపమగు కర్మఫలము

లన్నియు దగ్ధమైన గావి మోక్షము లేదు. అంతియే గాక పుణ్య పాపఫలరూపములగు కర్మలు మూడు విధములు. అగామి, సంచిత, ప్రారబ్ధములనునవి. ఆ మూడింటియందును అగామి సంచితములు రెండును జ్ఞానాగ్ని దగ్ధమగును. ప్రారబ్ధము మాత్రము జ్ఞానాగ్నిచే దగ్ధమగునది కాదు. అది అనుభవము చేతనే క్షయమగును.

వి - “సర్వ కర్మాణి” అనితి గదా? అందు ప్రారబ్ధము ఇమిడి లేదా ?

కృ - అక్కడ భ్రాంతి నొందుదువనే నేనా విషయమును విడదీసితిని. సంచితమవగా అనేక జన్మలలో చేసిన పుణ్య పాపకర్మల ఫలము అనుభవమునకు రాకుండ నిల్వ ఉన్నది. అగామియవగా వర్తమాన జన్మయందు జేయు పుణ్యపాపములు రాబోవు జన్మలకు ఫలరూపముగా మారునవి. ప్రారబ్ధమన ప్రస్తుతమగు జన్మకు వచ్చునప్పుడు అనుభవమునకై వచ్చినది. ప్రారబ్ధము ముక్తేషు న్యాయమున అనుభవముచేతనే నశించును. ముక్తేషు న్యాయమవగా పిల్లకు దొడిగిన బాణము కదలబడి మధ్యనెట్లు అగదో అట్లే ప్రారబ్ధము అనుభవముననే సమాప్తమగునని అర్థము.

వి - సర్వకర్మాణి అన్న పదమునకు సార్థక్యమేమందురు ?

కృ - ప్రస్తుత జ్ఞాన సాధనకు పూర్వము చేయబడిన కర్మలతోపాటు జ్ఞాన సాధనలను సాధించు కాలమున గూడ చేయు కర్మలకు ఫలము లందును అందుచేత జ్ఞాన సాధనకాలమందలి కర్మలు కూడ జ్ఞానోదయమగుటతోడనే దగ్ధమగునని సర్వకర్మమునకు అర్థము. దీనినే శంకరులిట్లు విశదీకరించినారు. జ్ఞానోత్పత్తేః ప్రాక్కృతాని జ్ఞానసహభావీని చో అని.

“సామర్థ్యాద్యేన కర్మణా శరీర మారబ్ధం తత్ప్రస్ఫుత

పరిత్యాదువ

బోగే నైవ క్షీయతే అకః యాన్యః ప్రస్ఫుతపలావి జ్ఞానో
త్పత్తేః ప్రాక్కృతాని జ్ఞానసహభావీని చ అతీత అనేక జన్మ
కృతాని చ తాన్యేవ పర్వాణి భస్మపాత్కురుతే || శం. భా.

వి - బాగున్నదీ. సమిద్దాగ్ని : అనగా జ్వలించుచున్న అగ్ని అని గదా, ఆర్థము ?

కృ - అవును.

వి - అందేమైన విశేషమున్నదా ?

కృ - రేకేమి ? మంటలేని నిప్పు (అనగా వట్టి కత్తెలు)లో వేపిన కత్తెలు కాలనేకాలవు. ఇద్దాగ్ని(మంటుచున్న అగ్నియందు)లో వేసినకత్తెలు కాలిను. మరల కాలిచి కుసకరింపవచ్చును. సమిద్దాగ్ని (భగ్గు భగ్గున మంటుచున్న నిప్పు) లో వడివ కత్తెలు కాలి బూడిదగును. ఆ బూడిద కాలలేదు కాల్యలేదు. అట్లే జ్ఞానాగ్ని. అది సర్వ కర్మ లను భస్మముగా చేయును. అనగా సర్వకర్మ ఫలములను వశింప జేయును మరల బాధింపకుండునట్లు జేయును. అట్లే సర్వ కర్మాణి అనుచు వే పుణ్యకర్మలును పాపకర్మలు వనియు ఆర్థము. పుణ్యకర్మలనగా బంగారు సంకెళ్ళు. పాపకర్మలనగా ఇనుప సంకెళ్ళు. ఈ రెండును బింబించుటయను ఫలవిషయమున సమానములేయగుచున్నవి. కావున అపరోక్షజ్ఞానికి పుణ్య పాప ములు రెండును పూర్తిగా నశించును. దగ్ధపటము (కలివ గుడ్డ) కట్టుకొనుటకుగాని దేనికిగాని పనికిరావట్లే అపరోక్షజ్ఞాని ప్రారబ్ధ మును అప్రతిబంధకమైపోవును. ప్రారబ్ధము వానికి ప్రతిబంధకము కాదు. ఈ విషయమే వ్యాసభగవానులు సూత్రీకరించిరి. శంకరులు-

తదధిగమ ఉత్తరపూర్వామయోరశ్లేష వినాశౌ తద్వ్యపదేశాత్.

అ. 4. పా. 1. సూ. 13

అథేదానీం బ్రహ్మవిద్యాఫలం ప్రతిచింతా ప్రశాయతే :

అవి ప్రారంభించి బ్రహ్మవిద్యా ఫలమును గురించిన చర్చకు పరిమితమైన సూత్రమిది యని బ్రహ్మసాక్షాత్కారము కాగా ఆ సాక్షాత్కారమునకు విరుద్ధఫలము నొసగు పాపములు క్షయించునా క్షయించవా? అని సంశయము రాగా ఈ సూత్రము బ్రహ్మసాక్షాత్కారము నొందిన మహనీయులకు అగామి సంచితములగు పాప ప్రతిబంధకములు నశించునని చెప్పినదనిరి. కారణమేమనగా బ్రహ్మజ్ఞానమునకు పూర్వము కర్మత్వభోక్తృత్వము లున్నవి. అకర్మత్వభోక్తృత్వములకు విరోధమైనదీయు మూడు కాలముల యందును కర్తగాని, భోక్తగాని కానట్టి బ్రహ్మరూపము నేనై తినవి జ్ఞాని నిర్ణయము. ఆ నిర్ణయమున ఇతితకు పూర్వముకూడ నేను కర్తనుకాను, భోక్తనుకాను, ఇప్పుడు కాను, ముందును కాను అని నిశ్చయ జ్ఞానము కలుగుటచేత అతని కర్మ సంచయమంతయు నశించినదని సూత్రముతోని విశాకపదము చెప్పుచున్నదనిరి. ఇట్టి జ్ఞానమే మోక్షమని శంకరుల నిర్ణయము.

“పూర్వప్రసిద్ధకర్మత్వ భోక్తృత్వ స్వరూపవివరీతం హి త్రిష్వసి
కాలేష్వకర్మత్వాభోక్తృత్వస్వరూపం బ్రహ్మహమస్మి నేతః పూర్వ
మపి

కర్తాభోక్తావాహమాపం. నేదానీం నాపి భవిష్యతి కాల ఇతి. శం భా.

కర్మఫలములు విర్భజముగా దగ్ధముకాగా జ్ఞాని భస్మచ్ఛన్నమైన అగ్నికణములై వెలుగొందుచుండననియు దీని భావము. నిపుడు

గప్పిన నిస్స అనుసూక్తికిదియే అర్థము. కాని యిక్కడ జ్ఞాను లిద్దరు. పరోక్షజ్ఞాని అపరోక్షజ్ఞాని అనగా వేదాంత శాస్త్రమును చక్కగా తర్కప్రాధికో అన్వయించి పరులకు శాస్త్రవిధులను బోధించదగిన పిదపానుడు. అపరోక్షజ్ఞాని అనగా ఆత్మానుభవము కలిగి పరమ శాంతిని పొందిన అనుభవజ్ఞుడు. సమస్త కర్మలను నిర్బీజముగా దగ్ధము చేయదగినది అనుభవజ్ఞాని అత్యజ్ఞానమేగాని పరోక్షజ్ఞానము కాదు. అనుభవజ్ఞానము మాత్రమే కర్మబీజములను మొలకెత్తనివ్వదు.

“సమ్యగ్దర్శనం సర్వకర్మణాం నిర్బీజత్వేకారణం”

సమ్యగ్దర్శన మన అనుభవజ్ఞానము.

జ్ఞానమును అగ్నితో పోల్చుటలో మరొక్క సౌందర్యముకూడ ఉండవచ్చును. అగ్ని ఎప్పుడును ఊర్ధ్వముఖముగా జ్వలించును. ఎన్నటికిని అధోముఖముకాదు. జ్ఞానియు ఆత్మానుభవము నొందిన తర్వాత తిరిగి ప్రపంచాభిముఖుడు కాడని భావము. ఆ ప్రభావము జ్ఞానమున కొక్కదానికే గాని వేరొక యోగమున కాళక్తి లేదని కూడా దానిభావమే.

ఈ జ్ఞానమును నావగాను అగ్నిగను పోల్చివచ్చే భిద్గమునకు కూడ పోల్చబడినది.

“కస్మాదజ్ఞాన సంభూతం హృత్ప్రం జ్ఞానసి నాత్మనః చిత్త్వేనం సంశయం”

అజ్ఞానమునువది ఒక గ్రంథి. అహం మమతలుత్పన్నమైనవి అజ్ఞానమునుండియే. అజ్ఞానమునకు స్థానము హృదయము. ఆ అజ్ఞాన గ్రంథిని అనగా ఆ బంధమును (ముడిని) చేదించునది.

జ్ఞానఖడ్గము. ఖడ్గమును చేతబట్టిన రాజు బాహ్య శత్రువుల జయించి సామ్రాజ్యము సంపాదించి, జ్ఞానఖడ్గము అంత శత్రువుల జయించి ఆత్మసామ్రాజ్యమును సంపాదించును.

వి - శత్రుచికిత్స అనాటికే యున్నది కాబోలు.

కృ - భారతీయ విజ్ఞానశాస్త్రము ననుసరించియే సర్వ విజ్ఞానమును ప్రపహించినది. వీడియు నూతనముకాదు.

అశోకవనమునందున్న సేక యిట్లునెను.

‘నూనం మమాంగా న్యచిరా రనాద్య శ్చప్రైశ్చితై శ్చేత్యతి రాక్ష సేంద్రః, తస్మి న్ననాగచ్ఛతి లోకనాథే గర్భస్థజంకో రివ

శల్యకృంతకః సు.కా.న.28.శ్లో.6.

రామచంద్రులే పచ్చి తనను రక్షించని పక్షమున రావణుడు తనను ముక్కలు ముక్కలుగా నరుకునట. ఎట్లనగా? మాతృగర్భము నందున్న శిశువుబయలుపడని పక్షమున శత్రుచికిత్సకుడు శిశువును ముక్కలకింద నరుకునట్లు తనను ఖండించునని శోకించినది. వాల్మీకి నాటికి శత్రు చికిత్స లేవండవా? అంతేకాదు. యజ్ఞ పశువును గురించి వర్ణించిన శ్రుతినముదాయము శత్రుచికిత్సను చెప్పలేదా? అనంత వేచరాళియందు లేని విజ్ఞానమే నేడులేదు. ప్రకృతమున కొత్తము. ఈ జ్ఞానమును గీతావార్యులు రాజ విద్యయని కూడ పర్ణించిరి.

“రాజవిద్యా రాజగుహ్యం పవిత్రమిదము త్తమం

ప్రత్యక్షపగమం ధర్మం సుసుఖం కర్తుమవ్యయం”

రాజ విద్యయేకాదు. రాజగుహ్యము, పవిత్రము, ఉత్తమము, ప్రత్యక్షగమము, ధర్మము, సుసుఖము, అవ్యయము అను పేర్లతో బహుముఖముగ వర్ణింపబడినది.

వి - ఇవన్నియు సార్థకనామములేనా?

కృ - సందేహమా?

(విద్యానాం రాజా) అన్ని విద్యలకును యీ జ్ఞానము రాజా కనుక యిదీ రాజవిద్యయైనది.

వి - విద్యలెన్ని ?

కృ - మన భారతీయ ఉపనిషత్సంస్కృతి భిన్నభిన్నములైన జ్ఞానశాస్త్రముల నన్నిటిని ఒక భాగమును, అభిన్నము, అఖండమునైన వేదాంతమునంతను ఒక భాగముగను వర్ణించినది.

అఖండ విద్యకు పరావిద్యయనియు, అఖండములైయున్న శాస్త్ర పరమూహమునకు అపరావిద్యయనియు, పేర్లు.

పరావిద్య నభ్యసించిన విద్వాంసునకు అపరావిద్యలన్నియును కరతలామలకములు. అపరావిద్యలన్నియు పితైక విజ్ఞానమునే బోధించునని చెప్పువది పరావిద్య. తరువాత విద్యయను శబ్దమునకు అర్థములేదు. అక్కను చూచు వాఁవ్వరు? అక్కయే అంతను చూచును. పరావిద్య తెలియబడునదికాదు. తెలివియే పరావిద్య. ఈ విషయము నొక ఉపనిషద్వాణి ఉపన్యసించినది.

శౌవకుడను ఒక మహర్షి అంగిరసులను మహనీయుని వద్దకు వెళ్ళి సవివరముగ నమస్కరించి యిట్లు ప్రశ్నించెనట.

“కస్మిన్ను భగవో విజ్ఞాతే నర్వమిదం విజ్ఞాతం భవతి” ముం.ఉ.

హేభగవన్ ! దేనిని తెలుసుకున్న యీ పరిదృశ్యమానమగు విజ్ఞాన మంతయు తెలియును ?

అంగిరసుని సమాధానము.

“తస్మై సహోవాచ ద్వే విద్యే వేదితవ్యే, ఇతి హ స్మ
యద్బ్రహ్మవిదో వదంతి పరా చై వాపరా చ”

నాయనా ! బ్రహ్మవిదులు రెండు విద్యలను వర్ణించిరి. పరా, అపరా అనునది.

“తత్ర అపరా ఋగ్వేదో యజుర్వేదః సామవేదోఽ

అథర్వవేదః శిష్య కల్పో వ్యాకరణం నిరుక్తం ఛందో

జ్యోతిష మితి.

అథ పరా యయా తదక్షరమధిగమ్యతే.”

ఋగ్వేద యజుర్వేద సామవేదములు, అథర్వవేదము, ఆ వేదము లకు అంగములైన వేదరహస్యములను ప్రతిపాదించు శాస్త్రము లను, అపరావిద్యలను పేర పిలువబడుచున్నవి.

ఏకమై స్వచ్ఛమై, శివంసుందరం అని పిలువబడుచు, ఆక్షరమగు దానిని చెప్పనదీ పరావిద్యయై వెలసినది.

వి - అపరావిద్యల ప్రయోజనములను నెలవిత్తురా ?

శృ - వేదములను ఉచ్చరించు విధానమును చెప్పనదీ శిక్ష. యజ్ఞములను చేయుపద్ధతిని చెప్పనదీ కల్పము. వైదిక లౌకికములైన శబ్దము యొక్క ప్రయోగములను తెలుపుచు శబ్దశృంగారముల నెరిగించుచు శబ్దార్థములను బోధించునదీ వ్యాకరణము. వైదిక శబ్దములకు

మాత్రమే కోశమై వైదిక వాఙ్మయమును నిర్ణయించునదీ నిరుక్తము. వైదిక ఛందస్సులను తెలుపునదీ ఛందస్సు. గ్రహగతులను. నక్షత్రగతులను వాటి స్థానస్వరూపములగు వాటికిని మనకునుగల సంబంధమును వేదమునందు చెప్పబడిన కర్మలాచరించుటకు తగిన కాలమును నిర్వచించునదీ జ్యోతిషము. అవి అపరావిద్యలు.

విజనూ ! ఆత్మతత్వముచు ప్రతిపాదించిన ఉపనిషద్వాహిని కంత ఈ సరావిద్యయనియే పేరు. ఈ సరావిద్యను అధ్యసించినప్పుడే మానవుని విజ్ఞానము పరిపూర్ణమై వెలసినట్లుగును. సరావిద్యయందు గాని హృదయము సంకయరహితముకాదు. అపరావిద్యల నెంత కాలము పరిశీలించియు మానవుడు తాను సంపాదించుతగిన విజ్ఞానమునంతను సంపాదించలేదనియే అసంతృప్తి నొందును. పూర్ణరూపమగు తృప్తిని, అఖండమగు ఆనందమును అపరావిద్య లివ్వజాలవు. సరావిద్యయందు మాత్రమే కర్తవ్యము ముగియును. జీవధర్మమగు సంకయమను ముడితెగిపోవును. సముద్రములోనివే తరంగములై నట్లు సరావిద్యలోని తరంగములే విభక్తములై అపరావిద్యలను నామమును ధరించినవి. అట్టి సరావిద్యనే గీత రాజవిద్యయన్నది.

“దీప్యతే హి ఇయం ఆతికయేన బ్రహ్మవిద్యా సర్వ విద్యానాం”
ఇదియే పరమరహస్యము. కావున రాజగుహ్యము. మూడవది పవిత్రము అనునదము.

జీవుల జీవత్వ దోషమును నిర్మూలించి వారిని పరిశుద్ధుల గావించు పవిత్రజ్ఞానమే శాస్త్రమునందున్నది ? అది ఒక్క వేదాంత శాస్త్రములోనిదే. ప్రీతి కంఠమునందెన్ని హారములున్నను.

మంగళ సూత్రములేక ఆ హారములకు శోభలేదు. విన్నిశాస్త్రముల వ్యభిచారమును వేదాంతములేక శోభలేదు. పవిత్రతయునులేదు.

వి - ప్రాయశ్చిత్త కర్మలున్నవి గదా ? అవి పవిత్రతను చేకూర్చవా ?

కృ - అవి పాపములను పోగొట్టును. అందును యే పాపమునకు సంబంధించిన ప్రాయశ్చిత్తకర్మలాపాపమును మాత్రమే తొలగించునుగాని ఒండు పాపమును తొలగింపనేరవు. అతియేకాదు. ప్రాయశ్చిత్తకాండ పాపములను నాశముచేసినను పుణ్యములను నాశముచేయదు. అందును పుణ్యపాపముల రెంటిని ఒక్కమారుగా ఒక్కక్షణకాలమున నశింపజేసి సూర్యకౌతి చీకటుల పోగొట్టుటయు వెలుగు నిచ్చుటయు ఒక్కమార్తె నట్లు దోషమును పోగొట్టుటయు పవిత్రత నిచ్చుటయు ఒక్కమారుగ చేయునది వేదాంత తత్వమే. కావుననే భాష్యకారులు.

“సర్వేషాం పాపనానాం శుద్ధికారణ మిదం బ్రహ్మజ్ఞానం
ఉత్కృష్టతమం అనేక జన్మ సహస్ర సంచితమపి ధర్మా
ధర్మాదీ సమూలం కర్మ క్షణమాత్రాదృశ్యకరోతి
యతః అతః కిం తస్యపాపనత్వం వక్తవ్యం ?”

అని పర్తింబిరి.

బ్రహ్మవదార్థమును పర్తింబుట కెట్లు వాణి లేదో జ్ఞానముయొక్క పవిత్రతను పర్తింబుటకుకూడ వాఙ్మయములేదని శంకరుని భావము. నాల్గవపదము ప్రత్యక్షపరమము అనుపదము. అనగా ఇంద్రియముల చేత అనుభవించు విషయ సుఖములెట్లు ప్రతివాని అనుభవము నందున్నవో అట్లే ఆత్మ ప్రతివాని అనుభవమునందును ఉన్న

దగుటచేత ఆత్మజ్ఞానము ప్రత్యక్షమేగాని అనుభవమున లేవిడిగాదు. తరువాతదీ, “ధర్మ్యం” అనుమాట. ఈ విద్య వేదశాస్త్ర ప్రమాణము కలదీ బౌద్ధమువలె వేదప్రమాణ రక్షితమైనదీకాదు. “అవ్యయం” శాశ్వతము, మరపురానిదీ, తరువాత “కర్తుం సుసుఖం” పాధకున కెంతయో సులభముగా నాచరింప దగినదీ.

వి - ఒక్కమనవి. ఇదేమి బ్రహ్మవిద్యయా? అను నానుడి లోకము నందున్నదీ. నిజమున కీ విద్య సులభసాధ్యమగుచో అందరును ఎందుకు గ్రహించరు? కాక శ్రీకృష్ణులే వేయింటికొక్కరుగాని తనను తెలుసుకొనలేరని నిర్ణయించిరిగదా? జ్ఞానము సుసుఖ మెట్లగును?

కృ - నీవన్నమాటలు యథార్థములు. కాని సుఖ సాధ్యమనునదీయు యథార్థమే. కష్టసాధ్యమనుమాటయు యథార్థమే. ప్రపంచము వైపుననే చూచువానికిదీ కష్ట సాధ్యము, జిజ్ఞాసువులై శ్రద్ధావంతులగు వారికిదీ సుఖ సాధ్యము. హనుమంతునకు సముద్రము గోష్పదమైనదీ. ఈ జ్ఞానమును గురించిన శ్లోకములింకను కలవు.

“శ్రేయాన్ ద్రవ్యమయాద్యజ్ఞాత్ జ్ఞానయజ్ఞః పరంతప
పర్వం కర్మాఖిలం పార్థ జ్ఞానే పరిసమాప్యతే॥” 4-33

జ్ఞానేన తు తదజ్ఞానం యేషాం నాశితమాత్మనః
తేషామాదీత్యవత్ జ్ఞానం ప్రకాశయతి తత్పరం॥ 5-16

యజ్ఞము లెన్నియోయున్నవి. ద్రవ్యప్రధానము లైనవి ద్రవ్య యజ్ఞములు. ఆత్మప్రధానమైనదీ జ్ఞానయజ్ఞము. జ్ఞానయజ్ఞమునందు కర్మలన్నియు సమాప్తములు. కర్తవ్యములు లేక కర్త నిస్తరంగ సముద్రుడై విలసిల్లుట యీ జ్ఞానయజ్ఞమునందే కుదురును. కాక

అత్మస్వరూపమును కప్పివై చిన అజ్ఞానాంధకారమును తొలగించి స్వస్వరూప సందర్శనము నందించువాడు జ్ఞాన భాస్కరు యొక్కడే నని శ్రీకృష్ణుని ఘంటాపథముగ పలుకుచుండిరి. ఇందతి కయోక్తి లేదు. చిమ్మచీకటిని పోగొట్టి స్వచ్ఛమైన వెలుగును ప్రపంచమున కంతకు నందించవలసి పచ్చినప్పుడు విమృద్ధీవము లెన్నియైనను సార్వకాలీనములై వెలుగు నిష్పగలవా? అట్టి వెలుగు నిచ్చువాడు సూర్యుడొక్కడే.

నీవు మాత్రము శ్రీకృష్ణుని వేయించినొక్కరే అర్హులన్నమాట స్మృతియందుంచుకొని జ్ఞానము మనకెక్కడ సాధ్యమని భావించి, అది యెంతపుణ్యాత్ములకో నని మాత్రము నిరుత్సాహపడకు. ఆ పుణ్యాత్ములుకూడ నీవంటివారే. మానవుడు సాధించరానిది కాదీ జ్ఞానము. మానవుడే సాధించగలిగినదికూడ.

నేటి భౌతికవాదులు భూమండలమున రెండులక్షల వేలది మూడువేల మైళ్ళ దూరమునందున్న చంద్రమండలమును, యిరువది నాలుగు కోట్ల డెబ్బదిమైళ్ళ దూరమునందున్న కుజమండలమును ఇట్లే అత్యంతదూరకర్తులై యున్న బుధ గురు శుక్ర కని మండలములను గూడ పరిశోధించ ప్రయత్నములు చేయుచు కృతకృత్యుల మైతిమని తృప్తులగుచుండ నీకు అత్యంత నన్నిహితమైన పరమాత్మను గురించిన జ్ఞానము కష్టసాధ్యమెట్లగును? దైర్యమును వహించి సాధన భాగమున అడుగిడుము.

“జ్ఞానం తేఽహం సవిజ్ఞానమిదం పక్ష్యామ్య శేషతః

యత్ జ్ఞాత్వా నేహ భూయోఽన్యత్ జ్ఞానవ్యమవ

శిష్యతే” ॥ 7-2

దేవిని తెలుసుకొన్నతరువాత తెలియదగినది లేవో దానిని చెప్పు
చుంటినని చెప్పెను శ్రీకృష్ణులు.

వి - కర్మయోగమునను భక్తి యోగమునను సాధకునకు కొన్ని
అర్హతలను నిర్ణయించితిరి. అట్లే జ్ఞాన యోగము నందును
సాధకున కందింపదగు అర్హతలేమైన కలవా ?

కృ - ప్రతియోగమునకును అధికార నిర్ణయమున్నది.
అధికారమున అర్హత. అర్హతను గుర్తెరిగియే ప్రతికాత్రమును
సాధకున కందించుట భారతీయ సంప్రదాయము. నేడును అట్టి
అధికార నిర్ణయమును చేసుకొనియే విశ్వవిద్యాలయములందు
విద్యార్థులను గ్రహించుచున్నారు. ఒక పంతులు వేయవలెనన్న
భూమియొక్క యోగ్యతను నిర్ణయించుకొనవలెను. అట్లే జ్ఞాన
యోగమునకూడ కర్తయొక్క అర్హత అవసరమే. వ్యాసులు
'అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసా' యని సూత్రీకరించగా శంకరులు, అథ
శబ్దమునకు అనంతరముని నర్థమును చెప్పి, జ్ఞాన సాధనకు వలసిన
సాధన చతుష్టయమును నిర్ణయించిరి. ఆ సాధనసామగ్రి లేని
వారికి ఆశ్మత త్వ ప్రతిపాదనను పనికిరాదనిరి. వాటి విషయమును
రేవు నిర్ణయించెదను. ఈనాటికి గోష్ఠి సమాప్తము.

వి - గుడిచరణం భవహరణం.

గీతా హృదయము

=: ప్రయత్నము :-

తే॥ తఃసరే వేత్సాణా దధిరత్నములచేత
వెరచిరే ఘోరకాకోలవిషముచేత
విడిచిరే యత్న మమృతంబు నొడముదనుక
నిట్టకార్థంబు వదలదు నిపుణమతులు.

గీతా సారస్వతము పాఠకునికి పురుష ప్రయత్నమును ప్రబోధించువా ? లేక అంతయు దైవాధీనమని కూర్చొను మౌనవ్రతమును బోధించునా ? అనునదే ప్రశ్న.

భారతీయ సారస్వతము మానవుని బలహీనుని గావించి ఆత్మబలమును అంతరింపజేయునది కాదు. అత్యోష్ణత్యమున మిన్న ముట్టించునట్టి ధైర్యసాహసముల ప్రబోధించి మృత్యుభయ నైకము నెదుర్కొనగల సామర్థ్యము నొసంగు అజ్ఞానమృత భాండారము. భారతీయ సారస్వత మాతృగర్భమునుండియే మృత్యుదేవత నెదుర్కొనగల వీరపురుషులు భారతక్షేత్రమునందావిష్కరించి మృత్యుంజయులై భారతీయ సారస్వతమునకొక ప్రత్యేకతను ప్రకటించిరి. భారతీయులారా ! గీతావాణి మృత్యువేలేదను పరమ సిద్ధాంతమునే తన ముక్తకంఠమున గానము చేసినది గాని వేరొక సిద్ధాంతమును విస్తరించి చెప్పలేదు. నిన్ను మృత్యుముఖమున తందించెదనని పలుకువాడును నన్ను మృత్యువు గ్రహింపవచ్చుచున్నదని ఉలికిపడువాడును అజ్ఞానమును గాఢాంధకారమున మునిగినవారేనని ముక్తకంఠమున యెలుగెత్తి పాడినది.

“య ఏవం వేత్తి హంతారం యత్యైనం మన్యతే హతం
ఉభౌ తౌ న విజానీతో నాయం హంతి న హన్యతే || 2-19

మృత్యువునునది కలదన్న సిద్ధాంతమున యిద్దరు కావలసి రాగా రెండు పదార్థములే లేవు ఉన్నవొక్కటే. చంపువాడును చచ్చువాడును యిద్దరు లేరు. ఉండిరనుకొనుట అజ్ఞానము అనెను. అప్పుడు ఈ సిద్ధాంతము హతాశ్రమా ? అనుభవయోగ్యమా ? అను శంకవొడమును. ఆ శంకకు సమాధానముగ శంకరవాణి కర్తయు భోక్తయుగాని ఆత్మవీరుడొక డుండెనని నిర్ణయించినది. అడగో కృష్ణానంద విజయులా. పాఠకుల కభిముఖులై వేంచేయుచున్నారు. నిన్నటివారి గోష్ఠి జ్ఞానయోగ ప్రభావమును పర్చించినది.

కృష్ణానంద విజయుల గీతాగోష్ఠికిది రెండవరోజు. విజయుని అభివాదన గీతమిది.

“వీజస్యాంత రివాంకురో జగ దీదం ప్రాజ్ఞిర్వికల్పం పునః
మాయాకల్పిత దేశకాలకలనా వైచిత్ర్యచిత్రీకృతం
మాయావీప విజృంభయ త్యపి మహాయోగీవ యస్వేచ్ఛయా
తస్మై శ్రీగురుమూర్తయే నమ ఇదం శ్రీ దక్షిణామూర్తయే.

తరువాత వారిద్దరును శబ్దబ్రహ్మరూపమున వెలుగొందు గీతావాణిని కూడ ఈ క్రింది శ్లోకమున స్తుతించినారు.

“పార్థాయ ప్రతిబోధితాం భగవతా నారాయణేన న్వయం
వ్యాపేన గ్రధితాం పురాణమునినా మధ్యే మహాభారతం
అద్వైతామృతవర్షిణీం భగవతీ మష్టాదశాధ్యాయినీం
అంబి త్వా మనునందధామి భగవద్గీతే భవద్వేషిణీం ||

గోష్ఠి ప్రారంభమైనది.

వి - స్వామీ ! నేడు జ్ఞానయోగసాధకుని కర్తవ్యములు.

కృ - అవును. ఇందు ముఖ్యకర్తవ్యము ప్రబల ప్రయత్నము. ప్రయత్నమునకు బలమును చేకూర్చునది శ్రద్ధయను గుణము.

“శ్రద్ధావాన్ లభతే జ్ఞానం తత్పర స్సంయతేంద్రియః” 4-39

వి - శ్రద్ధ అను దానికి నిర్వచనమేమియందురు ?

కృ - నిగమాచార్య వాక్యేషు భక్తిశ్రద్ధేతి విశ్రుతా గురువర్యులు చేయు ప్రబోధమునందును, వేదాంతశాస్త్రము ప్రసంగించు పచనములందును, ఇవి యథార్థమనేనన్న విశ్చయబుద్ధికి శ్రద్ధయని పేరు.

“గురువేదాంత వాక్యేషు ఇదమిద్దమేవేతి ప్రమాణ రూపాస్తిక్యబుద్ధిః శ్రద్ధా”

వి - అస్తిక్యబుద్ధియున్న చాలునందురా ?

కృ - చాలదు. తత్పరుడు కావలెను. అనగా గురువులు బోధించు బోధలు తనబుద్ధియందు ఒక్కమారుగ హత్తుకొనక పోవచ్చును. అప్పుడు గురుసన్నిధియందుండి నిరంతర పేవనమున వారి వాక్య తాత్పర్యమును నిరంతరము మననము చేయుటకు తత్పరత్వమని పేరు. దానితోపాటు ఇంద్రియ సంయమమును అవసరమే. గురువేదాంత వాక్యముల నెంత మననము గావించినను పరోక్షజ్ఞానమే కలుగును. గాని అపరోక్ష జ్ఞానము సిద్ధించదు. అపరోక్ష జ్ఞానమునకు ఇంద్రియముల సంయమము అవసరము కావుననే “సంయతేంద్రియః” అని పలికినారు.

వి - మన ప్రయత్నము సాధ్యము కావలెనన్న దైవమును అనుకూలించవలెను గదా ?

కృ - అక్కడనేయున్నది పొరపాటు. మోక్షము పురుష ప్రయత్నము చేతనే సిద్ధించునది గాని కేవల దైవప్రసాదమునకాదు. ఈ ఘట్టమున బాహ్యతయంతయును సాధకునిదే. మందును మ్రింగవలసిన వాడు రోగిగాని వైద్యుడు గాదు. ఔషధమును సేవించుటలో గల శ్రద్ధాసక్తులు రోగివి గాని వైద్యునివి కావు.

వి - పూర్వజన్మ ప్రతిబంధకములు నేటి ప్రయత్నమును కురింపరచును గదా ?

కృ - వాటిని ఎదుర్కొనవచ్చును. ఎదుర్కొనవలెను. ఎదుర్కొనక పోవుట సాధకుని అసామర్థ్యము లేక సోమరితనము. శాస్త్రమట్లు చెప్పుచున్నది.

“ప్రాక్తనం చైహికం చేతి ద్వీవిధం విద్ధి పౌరుషం
ప్రాక్తనోఽద్యతనేనాచ పురుషార్థేన జీయతే”
“యత్నశద్భి ర్మథాభ్యాపైః ప్రజ్ఞోత్సాహసమన్వితైః
మేరవోఽపి నిగీర్యంతేతైవ ప్రాక్సౌరుషే కథా”॥

వాళిపము.

పురుషుని కర్మవాసనలు రెండు విధములు. ప్రాక్తనలు, అద్యతనములు. ప్రాక్తనములనగా పూర్వజన్మకృతములు. అద్యతనములనగా నేటివి. పూర్వజన్మ వాసనలు బలము కలవా ? నేటి ప్రయత్న వాసనలు బలము కలవా ? అను ప్రశ్నకు సమాధానము నేటి ప్రయత్న వాసనలకే బలము కలదనిన్ని, నేటి ప్రబల ప్రయత్నములు ప్రాక్తన కర్మవాసనలను త్రోసిరాజిన గలవనియు శాస్త్రము సిద్ధాంతీకరించినది.

సాధకుడు ప్రబలి యత్నము కలవాడై దృఢాభ్యాసము కలవాడయ్యెనేని మేరుసర్వతమును కూడ కదలించి దానికి కై ధిల్యమును కల్పించవచ్చుననియు శాస్త్రము చెప్పుచున్నది. వసిష్ఠ మునీంద్రులు రామచంద్రునకు పదేశించిన యుపదేశమిది.

వి - అవును. శాస్త్రము చెప్పవచ్చును. అనుభవమునకు సరిపోవలెను గదా ?

కృ - అనుభవమునకు సరిపోవుదానినే శాస్త్రము చెప్పును. అనుభవము వేరు, శాస్త్రము వేరుకాదు. మానవుని కర్తవ్యములకు ముందున్నదే శాస్త్రము. మానవ సమాజము యొక్క అనుభవములు శాస్త్రములు కావు.

వి - శాస్త్రము అనుభవము అను నీ రెండింటియందును ప్రధాన స్థానము దేనికొడురు?

కృ - ప్రధానస్థానము శాస్త్రమునకే! అచార్యోప దేశముకూడ శాస్త్ర సిద్ధము కావలెను.

“శాస్త్రాచార్యోపదేశ శమదమాది సంస్కృతం మనః

ఆత్మదర్శనే కరణం”॥ శం.భా.

వి - ఒక అభ్యాసకుడు శాస్త్రము ననుసరించి అభ్యాసమును చేసికూడ అసాధన భాగమాతనికి ఫలించనప్పుడు అది అనుభవమునకు విరుద్ధమేగదా?

కృ - అదే సాధన భాగమును శాస్త్రవిధానముగ వేరొకడు చేసి సిద్ధి బొందితి నన్నచో నీవు చెప్పినవాని అనుభవము దోషయుక్తమైనది గదా?

వి - అవును.

కృ - కావున శాస్త్ర ప్రమాణము కూడ ఎవని అనుభవమున కలియునో వాని అనుభవమే ప్రమాణముగాని ప్రతివాని అనుభవమును ప్రమాణము కాదు. శాస్త్రమునది లేక అనుభవమే ప్రమాణమును సిద్ధాంతమున ఒకడు మరియొకరికి ఆదర్శము కావలసిన వనిలేదు. ఎవరికివారే ఆదర్శ పురుషులగుదురు.

వి - కొందరు మనదేమియును లేదు. దైవము బుద్ధినిచ్చిననే పుణ్య పాపముల మనము చేయుదుమందురు. అంతయును దైవముమీద భారము వేయుదురు. అదీ శాస్త్ర సిద్ధాంతముకాదా ?

కృ - కాదు. దైవమే మనచేత పుణ్యపాపముల చేయించునో దైవము విధించిన శాస్త్రములు వ్యర్థములు కావలసి వచ్చును.

“ఇంద్రియవ్యేంద్రియస్యార్థే రాగద్వేషౌ వ్యవస్థితౌ

తయోన్న వశమాగచ్ఛేత్తై హ్యన్య పరివంధినౌ”

3-34.

రాగద్వేషములకు వశముకాకుండ శాస్త్రము ననుసరించుటలో జీవునకు స్వతంత్రమున్నదని గీత బోధించుచున్నది. అవతారమూర్తులైన రామకృష్ణలిద్దరును వేదశాస్త్ర బద్ధులై3గాని మా అనుభవమిదియని స్వతంత్ర సంఘసంస్కర్తలు కాలేదు. కావున శాస్త్రమునే మన అనుభవముగ గ్రహించవలెను.

వి - చిత్తము. భారతీసు శాస్త్రములన్నియు ఏకైక సిద్ధాంతమును చెప్పుటలేదు. కొన్ని సిద్ధాంతములు పురుష స్రయత్నమును నడలేదనును. మరికొన్ని దైవములేదు. కర్మయే మానవుని నడుపునని చెప్పును. ఇట్లు అనేకములై యున్నవి.

త్వ - నీవు ఒక్కడవే మిగిలినప్పుడు శాస్త్రములన్నియు కలిసి ఏకమగును. భిన్న భిన్నసంస్కారములు గలవారికి విభిన్న దృక్పథములను బోధించవలెనని బోధించినవి. అంతే. అత్మ జ్ఞానమును సాధించు సాధకుడు దైవమునకే తన మోక్ష సంపాదనను వదలుట సిద్ధాంతముకాదు. దైవమనగా ఇక్కడ ప్రాక్తన కర్మయే. అదియే నన్ను ప్రేరేపించునని కూర్చొనరాదు.

“అసద్దైవమథః కృత్వా నిత్యముద్రీక్తయా ధియా

సంసారో త్తరణం భూత్యై యతేతాఽదాతుమాత్మని”

వాళిష్ఠము స. 5-13.

“న గంతవ్యమనుద్యోగైః సామ్యం పురుషగర్దభైః

ఉద్యోగస్తు యథాశాస్త్రం లోకద్వితయ సిద్ధయ”॥ స. 5-14

ప్రాక్తనమైన దురదృష్టమునంతయు ఈ జన్మమునందు చేయు పుణ్యముచేత తిరస్కరించి నీ ప్రబలయత్నము చేతనే యీ సంసారమును తరింపుము. అశ్మద్ధరణకై ప్రయత్నము చేయనివారు పురుష గర్దభులనబడదురు. ఇహపర సౌఖ్యములకు రెంటికిని సశాస్త్రీయమగు ప్రయత్నము చేయుటయే పరమసిద్ధాంతము. ప్రయత్నమును గురించి ఒక చక్కని శ్లోకమున్నది.

ఉద్యోగః ఖణా కర్తవ్యః ఫలం మార్జాల వద్భవేత్

జన్మప్రభృతి గోర్నాస్తి పయః పిబతి నిత్యకః॥

మానవుడేపనిని సాధించడలచునో ఆ పనిని సాధించు పరకు పిల్లి పలె ప్రయత్నించవలెను. అనగా పిల్లిని ఎన్ని పర్యాయములు త్రోలినను విసుగుకెందకయే మరల మరల అహర ప్రయత్నమును

చేయుచుండును. అదీ పుట్టినదీ మొదలు ఆవును సంపాదించలేదు. కాని ప్రతి అత్యమును దాని ప్రయత్నముచేత పాలను సంపాదించుకొనుచున్నది. భర్తృహరిని కూడ ఒక్కమారీ విషయమున స్మరించుట యుక్తము.

ఆరంభింపరు సీచమానవులు విఘ్నాయాన సంశ్రుతులై
ఆరంభించి పరిత్యజింతు రురువిఘ్నాయతులై మధ్యముల్
ధీరుల్ విఘ్నవిహన్యమాను లగుచున్ దృత్యున్నతోత్సాహులై
ప్రాకర్తార్థము అజ్ఞగింపరు సుమీ ప్రజ్ఞావీరుల్ గావుతన్.

భారతీయ సిద్ధాంతము మనస్సునకొక మహాశక్తియున్నదని నిర్ణయించినది. ఆ శక్తి మనః పరమాణువున విగూఢమై యుండును. దానిని బహిర్గతము గావించుటే పురుష ప్రయత్నము. మనోమయ కోశమున అత్యంత నిగూఢమై మరుగుపడియున్న ఆ మహాశక్తిని స్మృతివధమునకు తెచ్చి, దానిని విజృంభింపజేయు సాధన భాగముల నందించునదే శాస్త్రము. ఆ శాస్త్రములలోని నిగూఢ రహస్యముల నందించు వారే గురువర్యులు. భౌతికవాదులు చెప్పనదికూడ మనశ్శక్తిని గురించియే. కాని వారి ప్రబోధము జడ ప్రపంచము పైననే వ్యాపించినదిగాని, మనస్సున కవ్వల వెలుగొందు అత్మకు అభిముఖము కాలేదు. ఆత్మాభిముఖమైనప్పుడే ఆ మనశ్శక్తిని మానవుడు సార్థకము గావించుకొన్నట్లుని తత్వశాస్త్రములు నిర్ణయించుచున్నవి.

విజయా! భౌతికవాదులెన్ని సిద్ధాంతములను కనుగొన్నను, ముందు కనుగొనబోవుచున్నను వైదిక వాఙ్మయ సీమను అధిగమించజాలరు. ఉపనిషత్సారస్వతమున మనస్సే బ్రహ్మము. బ్రహ్మమే మనో

రూపమై యున్నది. వివరకు సృష్టి, స్థితి, లయములను గావించునది మనస్సేనని ఉపనిషద్విజ్ఞానము నిర్ణయించినది. మనస్సమ నదీ యొక నూతన పదార్థముకాదు. తరంగములు జలముకంటె భిన్నములుకావు. మనస్సు కూడ బ్రహ్మముకంటె వేరుకాదు. తరంగములను జలమయముగా గ్రహించుట వంటిదే మనోమయ ప్రపంచములను లయము చేయుటయని తత్వశాస్త్రముల సారము. కాని ఆ మనస్సు అజ్ఞానభూమికలతో కూడినప్పుడు జడ ప్రపంచము నందే నిన్ను ద్రిప్పును. జ్ఞాన భూమికలలో చరించుచున్నప్పుడు నిన్ను మృత్యుంజయునిగా చేయును. ఆ చిత్తమునకు దేని సహ వాసము చేసిన దానితోపను బోవు స్వభావము మాత్రమొకటున్నది ఆ మనస్సునకు చక్కని రాచబాటను చూపుటే ముముక్షువుయొక్క ప్రయత్నము.

వి - అటులైన ప్రస్తుత నా కర్తవ్యమేమియందురు?

కృ - అజ్ఞాన స్వరూపమును గుర్తెరుగుట ప్రథమ కర్తవ్యము.

వి - అజ్ఞాన భూమికలను మాట నొకటి వాడితిరి గదా! పై వ

కృ - వారి వివరణము నేజెప్పెదను.

వి - చిత్తము.

కృ - భూమికలవ మెట్లు. అజ్ఞాన భూమికలన అజ్ఞానముయొక్క సోపాన ములు. అవి ముఖ్యముగ ఏడు. 1) వీజజాగ్రత 2) జాగ్రత, 3) వహజాగ్రత, 4) జాగ్రత్స్వప్నము, 5) స్వప్నము, 6) స్వప్నజాగ్రత, 7) సుషుప్తి. నిత్యమును మనచిత్తమీ సోపానములనే ఆరోహణావరోహణల గావించుచుండును. ఈ యేడు

భూమికలును జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తులగు మూడు అవస్థలలో నిమిడి యున్నవి జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తులకే, సృష్టిస్థితి లయములని కూడా పేరు. సుషుప్తియన గాఢనిద్ర. ఆ నిద్రయందు బాహ్యమగు జగత్తుగాని మనోమయములైన సంకల్పములుగాని యుండవు. అన్నియు సంస్కారములుగా నా సుషుప్తియందే అణగియుండి, తిరిగి జాగ్రత్తకు వచ్చునప్పుడు ఉద్బుద్ధములగును. అట్లు సుషుప్తి నుండి జాగ్రత్తకు వచ్చునప్పుడు ప్రసృతమముగా కలుగు తన పరిణామమునకు వీజ జాగ్రత్ అని పేరు. మిగిలిన అన్ని సంస్కారములకును నిది వీజము కనుక వీజ శబ్దమును, జ్ఞాన రూప మగు నది కనుక జాగ్రత్ శబ్దమును కలిగియున్నది. ఆ రెండును కలిగినది వీజ జాగ్రత్. పర్యవసానము సుషుప్త్యవస్థ నుండి జాగ్రదవస్థకు వచ్చుటకుముందు కలుగుజ్ఞానముయొక్క ప్రథమావస్థ వీజ జాగ్రత్.

రెండవది జాగ్రత్. జాగ్రత్ అనగా జనించినది అని అర్థము. సుషుప్తినుండి మేల్కొని, నేను రాముడను, లేదా కృష్ణుడను అను జ్ఞానముగాని, ఇవి నా పస్తువులు, వీరు నా దారాపుత్రాదులు అను జ్ఞానముగాని సుషుప్తియం దెరుగని అహంకార మమకార జ్ఞానము లన్నియు వీజజాగ్రత్ తరువాత కలుగుచున్నవి. ఈ జ్ఞానముల కన్నిటికిని మూలము వీజ జాగ్రత్. ఆ వీజజాగ్రత్నుండి వచ్చినది జాగ్రత్. దీనికి తరువాతది మహాజాగ్రత్. దీనికి పేరేల వచ్చి నది? జన్మాంతరములందలి సంస్కారము లన్నియు దృఢములై సర్వవ్యవహారములకును సాధనములై ప్రవర్తించుటకీ భూమికయే స్థానము. అందువలన నీ భూమికకు మహాజాగ్రత్తయని పేరు. ఈ భూమిక సర్వజీవులకును ప్రసిద్ధమగునదే. దీనినే మనము

జాగ్రదవస్థయని వాడుదుము. ఇదీ త్రికాల సత్యమై విలసిల్లుచున్నట్లుగ పడును. ఇంతవరకు మూడు భూమికలను గురించి వివరణము జరిగినది. నాల్గవ భూమికకు జాగ్రత్స్వప్నమనిగదాపేరు? అనగా మనము మెలకువ కలిగియున్న జాగ్రదవస్థయందే స్వప్నము వంటి అవస్థావిశేషమొకటి యున్నది. ఒకేఒక పదార్థమును ఏకాగ్రచిత్తమున ధ్యానము గావించునప్పుడు బాహ్యమగు జగత్తును మరచి నిద్రపోవువానివలెనే యుండుట. అప్పుడు తనమనస్సుదేనిని ధ్యానించుచున్నదో అదీసత్యమై కన్పట్టును. ఆపదార్థ మొకప్పుడు చూచినది కావచ్చును. చూడనిదియు కావచ్చును. అప్పుడు గణగూ అనుభవము భ్రాంతికూడ కావచ్చును. ఒక వస్తువును చూచి మరి యొక వస్తువని తలచుటకు భ్రాంతియనిపేరు. ఆ భ్రాంతియే సత్యమని భావించుచు ఆ అనుభవమునే గలిగి ఇంతకు పూర్వమగు విషయమును మరచుట జరుగును. సామాన్యముగ నీ విషయము విద్రయందు జరుగుట నందరు నెరుగుదురు. జాగ్రదవస్థయందే యీ తన్మయత కలుగుట అనుభవమున లేని విషయముకాదు. మెలకువలో నున్నప్పుడే త్రాడును చూచి సర్పమని భ్రాంతినొంది, అదీ సత్యమని నమ్మి భయ కంపాదుల నొందుదురు. లేక ఒకానొక సుందరిని మోహించినవాడు ఆ సుందరినే ధ్యానించుచు బాహ్యజగత్తును మరచి ఆ సుందరితో మాట్లాడుటను ఆ సుందరిని కౌగలించుటను భావించుచుండును. అప్పుడాతడున్నది జాగ్రదవస్థయే. కాని జాగ్రదవస్థయందా సుందరి మాత్రములేదు. అందుకని ఆ సుందరి లేనిదై అతనికి తోచదు. ఆ సుందరి యొక్క

యనికేనే అత డనుభవించుచుండును. లేనిదానిని ఉన్నటుల భావించి మరియొక కాలమున దానిని లేనిదని తెలుసుకొన్నచో భావించినది స్వప్నమగును. అట్టి విషయమే జాగ్రతయందు కలిగిన యెడల దీనికి జాగ్రత్స్వప్నమవిపేరు. సంగ్రహముగా చెప్పవలెనన్న మెలకువలో నిద్ర.

వి - జాగ్రదవస్థయందే యున్నను మనోమయ ప్రపంచముననే లీనమై సంకల్ప రూపములగు విషయ సుఖముల ననుభవించుటయే జాగ్రత్స్వప్నమన్నమాట.

కృ - అవును.

వి - ఒక్క సరిచేసాము. నేను విజయుడనుగాను, నేనానందుడను వాడను అని మనస్సునందు విరంతరభ్యాసము కలిగి దృఢాభ్యాస మగుచో నా మనస్సు నన్ను జాగ్రదవస్థలో కూడ ఆనందునిగానే చూపునందురా?

కృ - సందేహము లేకుండ చూపును. కాని ఆనందుడను నేను అన్న వాసనకు పూర్వమున్న విజయుడ నను వాసన సంపూర్ణముగ నశించె నేని నీ వానందుడవుగానే నిర్ణయము కలుగును. అంతయు మనో మయమే. దీనికొక చక్కని కథ ఉన్నది. జరిగిన కథయే! ఒక మహారాజు నాలుగు గడియల కాలములో జాగ్రదవస్థయందే చండాలుడై కొన్ని సంవత్సరము లా చండాల జాతియందే యుండి సాసారమును చేసి బిడ్డలను కూడ కన్నకథ.

అప్పుడని ఒక సూర్యవంశపురాజు. అతడు ధర్మమూర్తి. అతని సామ్రాజ్యము ధర్మదేవతకు రాజధాని. ఆ ప్రభునొకనాడు నిండు పేరోలగమున సింహాసనాసీనుడై యుండ నొక యింద్రజాలకుడా

సభకు వచ్చెను. రాజు మహాదాత. శిల్పవిద్యల ప్రోత్సహించుటలో ఉదార హృదయుడు. ఇంద్రజాలకుడు మహారాజునకు నమస్కరించి ప్రభూ! నేనొక ఇంద్రజాలమును గావించెదను. అది అత్యంత చమత్కారమగు విద్య. తమరీ సింహాసనమునందే యుండి ఆయాశ్చర్యమును జూడవచ్చుననెను.

మహారాజు అందుకు అనుమతించెను. ఆ ఇంద్రజాలకుడేమియు మాటాడలేదు. పెద్ద కలాపమును గూడ ఏమియు చేయలేదు. ఆ ఇంద్రజాలకునిచేత నొక నెమలి యీకల కూచె యున్నది. ఆ కుందె నొకడు అటు నిటు ద్రీప్పెను. అంతియే. ఆ త్రిప్పుటను రాజు ప్రత్యక్షముగనే చూచు చుండెను. అంతలోననే ఆ చక్రవర్తి కడకొక సామంతరాజు వచ్చెను. అరాజు వెంటనొక గుట్టము ఉచ్చైశ్రవకులములోనిది కావచ్చును. ఆసామంత రాజాయశ్వమును లవణునకు చూపి, మహారాజా ఈ గుట్టము ఉచ్చైశ్రవముతో సమానమైనది. దీనిని నా అదిపతియగు సింధుదేశపురాజు చక్రవర్తియగు మీకు పంపెను. విశిష్టములగు వస్తువులు మహదాశ్రయములై భాసించుట గదా! యని సామంతరాజు పలుకుచుండగానే ఆ ఇంద్రజాలకుడు మహారాజా! ఈ గుట్టము మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైనది. దీని నధిరోహించి యొక్కమారీ ప్రపంచ విహారమును నలుపుడవి ప్రేరేపించెను. లవణ మహారాజుయొక్క చూపులా గుట్టము పైన నిలచినవి. రాజునకు చేష్టలుడిగినవి. అకడొక శిలావిగ్రహము వలె నుండెను. తెరపై వ్రాసిన బొమ్మయయ్యెను. ధ్యానము చేయు చున్న యోగివలె నుండెను. ఒక నాలుగు ఘడియల కాలము ఏ విషయమును తన మనస్సునందు ప్రవేశ పెట్టినవాడు కాదా మహారాజు.

ఆ నాలుగు ఘడియల కాలమును, ఆ సభాసదులును, మంత్రులును రాజునకు కలిగిన ఆయవస్థావిశేషమునకు సంశయాశ్చర్యములు పెనగొన విచారింపసాగిరి. సభయంతయు నిశ్శబ్దమైయున్నది. కాని కొద్ది కాలమునకే సభాసదులు భయకంపితులై దుఃఖించు చుండిరి. అట్లే నాలుగు ఘడియల కాలము గడచినది. రాజు మేల్కొంచెను. కాని ఆ సింహాసనముననే గూర్చుండి గడగడ వణకసాగెను. అతని ప్రక్కనున్నవారు పట్టుకొని అలసటదీర్చిరి. రాజు బాగుగ మెలకువ నొందెను. గడచిన నాలుగు ఘడియల కాలములోని భ్రాంతికిని మంత్రిన త్తములు కారణ మరయగోరిరి. రాజుచెప్పిన అత్యుత్తమ యిది.

ఇంద్రజాలికుడు త్రిప్పిన నెమలి పింఛమును జూడగానే నా చిత్తము భ్రమించినది. నాయెదుటనున్న గుఱ్ఱము నెక్కితిని. ఆ అశ్వము మహావేగముతో నన్ను బహుదూరము గొనిపోయెను. అక్కడ కొన్నిమృగముల వేటాడుచు నేనొక్కడనే ఒక మహారణ్యమున ప్రవేశించితిని. అది ఒక యెడారి. అందొక వృక్షముగాని పక్షిగాని కూడ చరించుటలేదు. సూర్యాస్తమయమైనది. ఆ ప్రదేశమును దాటివనేగాని నేనును, గుఱ్ఱమునుకూడ బ్రతుకజాలము. అందు త్రాగుటకు మంచి నీరైనను లేదు. ఎట్టకేలకా యశ్వముపైవనే సవారిచేయుచు మరియొక ప్రదేశమును చేరుకొంటిని. అందు కొన్ని వృక్షములున్నవి. అందొక వృక్షచ్ఛాయను చేరగా ఆ చెట్టుకొమ్మనొకదానిని అధారముగాగొని అశ్వము నుండి దిగితిని. అశ్వము మటు మాయమైనది. నేనా చెట్టు క్రిందనే విశ్రమించితిని. ఆ రాత్రి అచ్చటనే గడచినది. అంత వద్యబాంధవు

దుదయించుచున్నాడు. ఆ యరణ్యమంతయు కలయడిరిగితిని. అక్కడ నా కాప్తబంధువులెవరు? ఒక్క చండాల కన్యక కాన వచ్చినది. దాని శిరముపై నున్న అన్నమును చూచితిని ఓ చిన్న దానా! నేను మిక్కిలి దస్పియున్నాను. విన్నటిదినమంతయు భోజనములేదు. నీవు గొనిపోవుచున్న అన్నమును నాకు పెట్టుమని యడిగితిని. దురదృష్టవంతునకు లక్ష్మీకటాక్షము కలుగనట్లు ఆ కన్యక నాకొక్క మెతుకైనను పెట్టలేదు నేనుమాత్ర మాకన్యకు వెంబడించుచునే యుంటిని. చివరకా చండాలయువతి తన్ను పెండ్లి యాడిన నాకన్నము పెట్టెదనన్నది. నా అకలిబాధ ఆయువతిని పెండ్లియాడుట కొప్పించినది. నేనును ఆచాల పవిత్రయు చండాల వాటికకు చేరగా తన పితృగృహమును చూపినది. మాంసకండరముల చేతబట్టి నోటబెట్టుకొను బాలురును, ఆ బాలర ముఖములపై మూగు యీగలును, వారివాకిటనున్న అడవి పందుల మాంస ఖండములును నాకొక మహా నరకమును సృష్టికి తెచ్చి నవి? అదీ నాకు క్రొత్తమామగారి యిల్లు. ఈ పురుషుడు మన యల్లుడని వారిలో వారు అనుకొనుచుండ కొన్ని దినములు గడచినవి. ఇక నావివాహ దినము వచ్చినది.

నా వివాహము జరుగునమయమున అక్కడి మాల మాదిగలంద రును త్రాగి తందనాలు ద్రొక్కుచు విగ్గరగ నరచుచు తప్పెటల మ్రోగించిరి. ఆ కన్యకను వివాహమాడి కొంతకాలము గడచినది. స్త్రీ పురుష సంతానములు కలిగినవి. అట్లు సంసారమున కొన్ని సంవత్సరములుకూడ గడచినవి. అంకలో భార్యపుత్రుల పోషింప నేరని దుర్బరదారిద్ర్యము నన్ను పరించినది. ఆ దారిద్ర్యముతో

పేహమునకై ఉత్సహించుచు వచ్చినది మునలిసనముకూడ. నాటి నా దారిద్ర్యము దేశదారిద్ర్యముగ కూడ పరిణమించినది. వర్షములు లేవు. దుర్భిక్షము నలుమూలల వ్యాపించినది. గడ్డిపోచయై నను భూమిపై వంకురించుటలేదు. మార్తాండని ప్రచండ కిరణములలో అగ్నిషండలము కూడ ప్రవేశించినది. ఆయరణ్యమున దావాగ్నులు చెలరేగినవి. అప్పుడు కొందరు పారిపోవుటయు, కొందరా దావాగ్నులందే దగ్ధమగుటయు జరిగినది. అది వింధ్యారణ్య ప్రదేశము. కాని ఆ సందర్భమున నేనును నాభార్య పుత్రులును ఆ ప్రదేశమును విడచి ఎట్టకేలకొక ప్రత్యేక ప్రదేశమును చేరితిమి. నాకు ముగ్గురు బిడ్డలు. అందొక పుత్రునిపై నా కథిక ప్రేమ. మిగిలిన యిద్దరు బిడ్డలను నా భార్య తన దగ్గరనే యుంచుకొని నిద్రించిగా యీ బాలుడు వస్త్వాశ్రయించెను.

కాని ఆ బాలున కన్నములేదు. ఆకొన్న ఆ లేచిరత వచ్చిరాని మాటలతో కన్నీరు బొట బొట కార్చుచు, నాయనా! నాకు తినుటకు మాంసమునిమ్ము. త్రాగుటకు రక్తమునిమ్ము. అని ఎలామారు అడగుచు, అతటిబాధ కోర్వలేక మరణము నొందు స్థితికి వచ్చెను. ఆ సమయమున దుఃఖము నేమని పర్జింతును? నావనస్సు విరిగినది. మరణము శ్రేష్ఠమనిపించినది. ఆయాపదను గడచుట కంతకన్న యుపాయము లేదనిపించినది. సిద్ధమైతిని. నాభార్య నిదపోవుట చేత నన్మేడ్డగించువారెక్వరును లేరు. ఎందుకట్టియలను బ్రోగుచేసితిని. ఓతిని పేర్చితిని. ఆ అగ్నియు మండుట కారంభించినది. చట చటా శబ్దములతో నన్నాహ్వనించినది. ఆ చితియందు ప్రవేశింపబోవు స్థితియే యీ సింహాసనమున నేను గడగడ పణకిన స్థితి.

నేను క్రిందపడబోవు నమయమిదీయే. తరువాత మంగళహాయిద్యములు మ్రోగగా మేల్కొంచితిని. ఇది నా చరిత్రయని చెప్పెను. విజయ! విజయ!

వి - బహుచిత్రము! కాని అప్పుడు మంత్రులేమిది?

కృ - మంత్రులు ఆ రాజు వర్ణించిన ప్రదేశమునకుకూడ వెళ్ళి తిలకించిరి. అచ్చట చండాల కవ్యయు, రాజు గన్న సంతానము యున్నమాట విజయే.

వి - అబ్బబ్బ! ఈ విచిత్రకథ నెవరు నిర్మించిరో?

కృ - పశిష్ట మునీంద్రులు శ్రీరామచంద్రునకు చెప్పిన కథ.

కృ - ఇదియే జాగ్రత్సృష్టము. మాయాశక్తి ఒక సంకల్ప ప్రపంచము నుండి మరియొక సంకల్ప ప్రపంచమునకు ములించినది. ఇదంతయు జాగ్రదవస్థయందు కలిగిన తన్మయతయేగాని వేరొకదా కాదు. ఇక నైదవది స్వప్నము. ఈ పదార్థమును నేను కొన్ని క్షణముల కాలమును మాత్రమే చూచితిని. అందుచే నిది యదార్థము కాదు, అని మేల్కొనిన ఏమొక ఏయవస్థను గురించి విచారించుమో ఆయవస్థకు స్వప్నమనిపేరు. అదివది స్వప్నజాగ్రత. స్వప్నమునుండి మేల్కొనియు కొంతసేపు ఆ సంస్కారములే మనసును వెంటనంట ఆయవస్థయందలి అనుబంధ వికారములు (కలపరింతలు) స్ఫురించుచుండెనేని దీనికి స్వప్నజాగ్రతయనిపేరు. ఏడవది సుషుప్తి. కేవలం జడరూపమై రాబోవు జాగ్రద్భూతిమును తెలిసికొను జ్ఞానబీజము మాత్రమే మిగిలియుండునవస్థకు సుషుప్త్యవస్థయనిపేరు. ఈ యవస్థయందే సర్వప్రపంచములను లీనమగును. ఇవి ఆజ్ఞానభూమికలు.

వి - తరువాతి కర్తవ్యము.

కృ - వీటినుండి దాటుటకు ప్రయత్నించుచే.

వి - అవును. మొదటి ప్రయత్నమేడియో సెలవివ్వవలె కాము.

కృ - నిత్యానిత్య వస్తు వివేకము.

వి - అనగా ?

కృ - శాశ్వతమేడియో అశాశ్వతమేడియో మనస్సు చేత విచారించి, అశాశ్వతమైన దానిని వదలి శాశ్వతమగుదానినే సంపాదించ యత్నించ వలెను.

వి - ఈజడప్రపంచమునందు నీవనుభవిండు సుఖము లన్నియు అశాశ్వతములని శాస్త్రములు చెప్పుచున్నవిగదా ? మనమాలోచించునదేమున్నది ?

కృ - అవును అది చెప్పినది నీ మనస్సునకు హత్తుకొనవలెనుగదా ? ఈ జగత్తంతయు అనిత్యమని ప్రతివాడును అనును. మన వెంట వచ్చునదేదియు లేదని ఒక్కొక్క సమయమున నిట్టూర్పులు వదలును. కాని వారి అనుభవము వేదాంతశాస్త్రము చెప్పిన అనుభవముకాదు. వారు చూట్లాడునది వేదాంతములు పర్జించిన అనిత్యత అయినచో ఆ పలుకులు పలుకు వారందరును సనకసనందనులే యయ్యెడి వారు. వారుపలుకు అనిత్యత అంతా తాత్కాలికముగ వారలకు కలుగు వరముల బలహీనత. లేక వారు పరుగెత్తు అశాపథమున దురదృష్టము అడ్డుగా కలిగిన స్పృహ. అందరును పలుకు అశాశ్వత పదము, జగత్తు మొక్క అనిత్యత యభార్థముగా తెలిసి పలుకుటకాదు.

వి - యథార్థమును తెలియుట అనగానేమి ?

కృ - విషము మ్రింగినచో చావు దప్పదని ఎరిగిన వ్యక్తి విషమును మ్రింగునా ?

వి - మ్రింగడు.

కృ - ఆ విధముగా తెలియుటకే యథార్థముగ తెలియుట యనిపేరు.

వి - ఈ జగత్తంతయు విషతుల్యమై కనబడవలెనందురా ?

కృ - జగత్తు విషతుల్యమగుటకాదు. తాననుభవించు భోగములు విషతుల్యములై తనకు మృత్యువును కల్పించునని తెలియవలెను.

వి - అఖావమెట్లు దృఢమగునందురు ?

కృ - పరిశీలనచేతను విరూతర మననముచేతను కలుగును.

వి - పరిశీలనా పద్ధతి ?

కృ - ఏ వస్తువు నీకు సుఖము నిచ్చుచున్నదని తలచుచుంటేవో ఆ వస్తువును గురించి ఇది నాకెప్పుడును సుఖము నిచ్చుచున్నదా ? లేక దుఃఖమునుకూడ కలిగించుచున్నదా ? అని నీ దృష్టిని వెనుకకు త్రిప్పుటయే పరిశీలన.

వి - ఈ పరిశీలన విషయ సుఖములనుండి ప్రారంభమా ?

కృ - కాదు. నీవెక్కడనుండి ప్రారంభమైతివి ?

వి - పుట్టుకతోడనే నా ప్రారంభము

కృ - అక్కడనుండియే పరిశీలనకు ప్రారంభించు. గీతాశాస్త్రముకూడ వైరాగ్యము కలుగవలెనన్న దోషదర్శనమునకు జన్మమరణములు చాల ముఖ్యములని చెప్పినది.

“ఇంద్రియార్థేషు వై రాగ్యమనహంకార ఏవ చ
జన్మమృత్యు జరావ్యాధి దుఃఖదోషాను దర్శనం॥”

తల్లి కడుపులో నీవుబడ్డ దానను ముందు స్మరించు.

వి - అదీ యిప్పుడెలా స్మృతికి వస్తుంది ?

కృ - జీవులు మోహవిశేషమున దానిని మరతురనియే కొందరు
మహానుభావులు కాస్త ప్రబోధములచే స్మృతిని కల్పించిరి.

“అదౌకర్మప్రసంగాత్ కలయతి కలుషం మాతృకుక్షే
స్థితం మాం
వియ్యత్రామేఢ్యమధ్యే క్వథయతి నితరాం జాతరో జాతావేదాః
యద్యద్యై తత్రదుఃఖం వ్యవయతి నితరాం శక్యతే
కేన వక్తుం

ప్రాక్తన కర్మ విశేషమున మాతృగర్భమున ప్రవేశించితిని. అక్కడ
నేను తిరుగాడు స్థలము లెవ్వి? నాతల్లి మలమూత్రగర్తములు.
నాతల్లి గర్భమున వెలుగు జరరాగ్ని గృహము. ఇవి నా సంవార
స్థలములు అంతయే గాదు. అందు కృమికోశముకూడ నున్నది.
అహా! నా చర్మమతి సున్నితము. జరరాగ్ని జ్వాలలు కడుదీప్త
ములు. ఈ జ్వాలలచే పరికపించు నాకు చల్లదనమును చేకూర్చువా
లెవరు? అబ్బా! యీ జరతుజాలములు నన్ను బాధించుచున్నవి.
నే నెవరితో మొరపెట్టుకొందును? స్వామీ! తరుణానిధీ! నాబాధలు
చెప్పతరము కానివి. అని ప్రతి ముముక్షుత్వనకు నాటి విషయమును
జ్ఞానకమునకు రావలెనన్నారు శరకరులు.

విజయా! అంతేకాదు. ప్రసవసమయమున నిన్ను ముందుకు
త్రోయు ప్రసూతి వాయువుల ఒత్తిడి నిన్ను బాధించుచుండగా

మాతృగర్భమునుండి వెడలివచ్చు యోని ద్వారము పంకుచితమై యుండును కూడ. అప్పుడు కత్తిపోటులను నీవు తప్పించుకొన జాలవు. ఈ పుట్టచుండా న్యూరించు కొనచున్నది గీతాశాస్త్రము. భారతీయులనలు ఈ జన్మను రూపు మాపవలెనని ప్రయత్నించు చుండగా పాశ్చాత్యులు సుఖప్రసవమునకు మాత్రమే పరిశీలించు చున్నారు. కపిలాచార్యుడు దేవహూతితో గర్భస్థ జీవుడేమని తలచునో వర్ణించినాడు.

చ. పరగుచుచున్న దుర్వ్యసవభాజనమై ఘనదుఃఖమూలమై
యరయగబెక్కుతూంట్లుగలదై క్రిమిసంభవ మైనయట్టిదు
స్తరబహుగర్భవాసముల సంగతి మాన్పుటకై క్షణిచెదన్
సరసిజనాభ భూరిభవసాగర శారక పాదపద్మముల్.

ఈ విధముగ ప్రతి నిత్యమును తలపోయుట అత్యవసరము.

తరువాతిది బాల్యము. మూత్రవృరీషములతో కూడి దోమల బాధను కొలగించుకోలేని దుస్థితి. ఆకలి దప్పలకు పరాధీనత.

కై శవాపస్తయ మనస్సును ఒక్కతీరుననే యుండునని రామచంద్రులు వర్ణించిరి. దేవియందు ? అసంభవములనుకోడటయందు. చంద్ర మండలమును చేతికొడించుమనుటయందు.

“కై శవం చ మనశ్చైవ సర్వాస్వేవ హి పృథ్విషు

భ్రాతరావివ లక్ష్మ్యేకేవతతం భంగురస్థితీ”॥

వై.ప్ర.స.19

తరువాతది యౌవనము. ఇది మహానిరకవీజము. అంతేకాదు. అనిత్యము. భగవంతుని పరిపాలనమున దుష్టుల శిక్షాస్థానములై యిరుపదియొక్క మహానరకములున్నవి. అమహానరకములకు ముఖము పంపవలెనన్న యౌవన మొక్కటే సమర్థమైవదని అనుభ

వజ్రాలమాట. మాయాదేవి పరిపాలించు సామ్రాజ్యమున భ్రమయను ముఖ్యపత్రన మొకటున్నది. ఆ పట్టణము కూడా యౌవనము యొక్క స్వాధీనముననే యున్నది. యౌవనమునకు ప్లేహితులు కామ క్రోధ లోభ మోహ మద మాత్సర్యములు. నీతి భ్రష్టులు కావలెనంటే యౌవనమే కావలె. రావణ కుంభకర్ణులు మనమీదికి రావలెనంటే మన యౌవనవస్త్రను సహాయముగొనియె వత్తురు.

శ్లో॥ మహావరక వీజేన సంకత భ్రమదాయినా
యౌవనేన యే నష్టానష్టానాన్యేన తేజసాః॥ వాళిష్ఠము

జరా. ముసలితనమందువా? దానిని గురించి చక్కని పద్యమును చెబుతాను.

చ. తనువు ముడంగు బాదగతిదప్పును దంకములాడుజీకటుల్
గనుగవ పర్తియిం జెవుడుగమ్మును జొంగలుగారు మోమునన్
జనములు మాట చేకొనరు సన్నిధిజేరదు భార్య పుత్రుడుం
గొవకొని శత్రువట్ల తిరుగుం గడుకష్టము వృద్ధదేహికిన్.

వ్యాదులు, వియోగములుకూడా యీ ముసలితనమునకు చెందినవే.

“వృద్ధస్తావచ్చిం రానక్తః” అన్నారు శంకరులు

“జరాచంద్రోదయ సితే శరీర నగరే స్థితే
క్షణాద్వీళా నమాచూతి మునేమరణ తైరవం”॥

శరీరమును పట్టణమున ముసలితనమును పూర్ణచంద్రుడు ఉదయించ గనే ఒక్కక్షణకాలమున మరణమును కలువలు వికసించుచున్నారు.

ఇట్టి దోషములను ప్రతినిత్యమును స్మరించుతుంటే వైరాగ్యము వృద్ధియౌతుంది.

ఇక విషయసుఖముల సంగతి.

మావవశరీరమువకంటె నికృష్ట శరీరములను ధరించిన జంతువులలో లేడి, ఏనుగు, మిడుత, చేప, తుమ్మెద అనునవి. ఆ జంతువులలో ఒక్కొక్క జంతువు ఒక్కొక్క యింద్రియసుఖమును కోరి తమతమ జీవితములను కోల్పోయినవి. అందు లేడికి సంగీత మన్న ఇష్టము. శ్రోతేంద్రియము దానిని పంపించినది. లేడిని పట్టుకొనదలచిన కిరాతుడు వలనునన్ని వేణునాదమును చేయగా ఆ నాదమునకు ముగ్ధయై కిరాతుని వలలో చిక్కును. ఈ లేడిని బంధించినది చెవి. ఏనుగు స్పర్శసుఖమును కోరును. అది ఆడ ఏనుగుద్వారా పట్టుబడును. దీనిని బంధించినది త్వగింద్రియము (చర్మము). మిడుతకు ఎర్రని రంగు ఇష్టము. చక్కగా వెలిగే దీపము, మండుతున్న విప్పు దాని కన్నులకింపుగూర్చగా అమిడుత అగ్నిలోపడి దగ్ధమగును. దీనికి మృత్యువు నేత్రేంద్రియము. చేపకు ఎర్ర అనే పురుగు చాల రుచియగు పదార్థము. ఆ ఎర్ర అను పురుగు దననోటికి ఎప్పుడు అందునాయని చేప ఎదురుచూచుచుండును. చేపలను పట్టువాడా ఎర్రనుతెచ్చి గాలమునకు కట్టి చేపనుపట్టును. చేపకు మరణము నిచ్చినది జిహ్వేంద్రియము (నాలుక). తుమ్మెదకు గంధఫలి అనిపేరు. ఆ జంతువు సువాసనకు వశమగును. పుష్పజాతియందు మనోహర సుగంధమును వెద జల్లునదీ సంపెంగ. ఆ సంపెంగలోని గంధమే తుమ్మెద ప్రాణమును తీయును. తుమ్మెద పశమైనది ఘ్రాణేంద్రియమునకు (ముక్కు). ఈ విధముగా ఒక్కొక్క జంతువు ఒక్కొక్క యింద్రియమునకు వశమయ్యే నాశమునొందగా, శబ్దస్పర్శరూప

రసములను విషయములకు వశమై పంచేంద్రియములకు పట్టుబడు మానవుని గతిని ఏమని పర్ణిచవలె? మానవుడే ఆ భోగవాసములను వీడి ఆ భోగములను పర్ణించెనేని ముక్తికొంత అతనిని వరించును. లేక ఆ భోగములే మానవుని వదలవలసి వచ్చుచో ఆ భోగములే మృత్యుదేవతను మానవున కందించును. ఒక మహాకవి యన్నమాట యిది.

చ. ఉదాగతికోడ నేగు దడవుండియు భోగములు అట్టివానిదా
నరుడు సరిక్యజింపడు కనంగన తద్విరహంబు భిన్నము ఏ
పురుషుని భోగముల్ విడిచి భూరి మనోవ్యథ లాచరించునా
పురుషుడె భోగముల్ విడిచి పొందు నిరామయశాంతి

సౌఖ్యముల్

విజయా! ఆ భోగములు రెండు విధములు. ఒకవిధము యీ మానవశరీరమున యీ లోకము నందే అనుభవించునవి. రెండు స్వర్గాది లోకములం దనుభవించునవి. కాని యీ రెంటినికీ జ్ఞయము తప్పదు. ఇప్పుడు ముముక్షువుగవడి రెండువిధములగు భోగములను ఆవిత్కములే అను నిర్భయము నొందవలెను. ఈ విషయమునే గీతాచార్యులు 5వ అధ్యాయమున 20, 21, 22 శ్లోకములవర్ణించి, 9వ అధ్యాయమున 20, 21 శ్లోకములందుకూడా పర్ణించినారు. అయిదవ అధ్యాయమునందలి 20, 21 శ్లోకములలో ఆత్మవిషయందలి సుఖమక్షయ సుఖమని బోధించి, యిరువదీ రెండవ శ్లోకమున విద్వాంసు లెవరును అద్యంతములతో నొప్పు విషయ సుఖములను కొంక్షించరని వండిత పామరుల నిద్దరను విడదీసియే చూపిరి. తొమ్మిదవ అధ్యాయమున లోకాంతర

భోగములుకూడా వట్టివే అను విషయమును 20, 21 శ్లోకముల వ్యాఖ్యానించెరి.

“న ప్రహృష్యేత్ప్రియం ప్రాప్య నోద్విజేత్ప్రాప్య చాప్రియం
స్థిరబుద్ధిరసంఘాతో బ్రహ్మవిచ్ఛిన్నాణి స్థితః 5-20

“బాహ్యస్పర్శేష్వసక్తార్థా విందత్యాత్మని యత్సుఖం
స బ్రహ్మయోగయుక్తాత్మా సుఖమక్షయమశ్నుతే॥” 21

ఈ రెండు శ్లోకములును బ్రహ్మ నిష్ఠుని స్వరూపమును దాని ఫలమును వర్ణించినవి. ఆత్మసుఖమొక్కటే నాశము గానిదని నిర్ణయించినవి.

“యే హి సంస్పర్శజా భోగా దుఃఖయోనయ ఏవతే
అద్యంతవంతః కౌంటేయ న తేషు రమతే బుధః॥ 21

అత్మజ్ఞానము కావలెనన్న ముముక్షువునకు విషయ సుఖములందలి వైరాగ్యము దృఢము కావలెను. ప్రలోభపెట్టు సన్నివేశములను కూడ యితడెదుర్కొనదగు ధీరుడై వప్పుడే ఆత్మకర్తవ్యమును కనుకొనగలడు.

- దీని గొక్క ఆదర్శకథ నందించెదరా?

౧ - అలాగే.

నచికేతుని ఉపాఖ్యాన మిందుకు చక్కని ఆవర్ణము. నచికేతుడను నాతడు వాజిశ్రవసుడను మహర్షి పుత్రుడు. వాజిశ్రవసునకు వాజిశ్రవసుడను పేరు విరుదాంకితము. వాజిమనః అన్నము. అన్నదానమును విరివిగ చేయుటచేత అతనికి వాజిశ్రవసుడను పేరు వచ్చినది. లేక వాజిశ్రవుని పుత్రుడు కనుకను వాజిశ్రవసుడు కావచ్చును.

ఒకప్పుడీ మహర్షి విశ్వజిత్వాగమును జేసి దాని ఫలమును తానే అనుభవించదలచెను. ఆయన కర్మ భగవదర్పితము కాలేదు. కాని ఆ యాగమునకు దక్షిణ నివ్వవలెనుగదా? ఆ యాగమును నిర్వర్తించిన ఋత్విక్కులకును సదస్యులకును తనకున్న ధనము నంతయు విచ్చుటయే యీ యాగము యొక్క విధి. అందువలన నామహర్షి తనకున్న ధనమునంతయు నొసంగి, అందు కొన్ని గోవులనుకూడ ఋత్విక్కుల కొసంగెను. అతని పుత్రుడగు నచికేతుడు బాలుడే. అయ్యును అతని సంస్కారము మాత్రము ప్రౌఢము. తండ్రి ఋత్విక్కుల కందించిన గోధనమాతని కంట బడినది. కాని నచికేతుడా దానమునకు తృప్తిపడలేదు. తండ్రి యజ్ఞఫలము దక్కదని అతని నిర్ణయము. కారణమేమి? దాన మొసంగిన వస్తువును బట్టియు, గ్రహించిన పాత్రలనుబట్టియు దాతకు దానఫలమిచ్చును. ఈ ఘట్టమున గ్రహీతలు అర్హులైనను దానమొసంగబడిన గోవులు మాత్రము బక్కచిక్కియున్నవేగాని బలసియున్నవి కావు. గడ్డిమేసియు చక్కగా నెమరవేయ గలిగిన శక్తి వాటికి లేదు. నీళ్ళనుకూడ త్రాగలేని స్థితిలో నున్నవి. పాల సంగతి చెప్పునవేమున్నదీ? వాటి యింద్రియములే వాటి స్వాధీనమునలేవు. అటువంటి గోవులను దానమొసంగిన దాతకు స్వర్గ మెట్లున్నను వరకము తప్పదు.

తనతండ్రి వరకమున బడునను బాధ నచికేతునకు కలిగివది. ఆ మహనీయుని వరకబాధ నెట్లు తప్పించును? అన్నదే నచికేతుని విచారము. అందుకు తన ఆత్మత్వాగము అవసరమనిపించినది. తండ్రిని తండ్రి! అని సంభోధించి, నన్ను కూడ యీ దక్షిణకు

ధనముగా గ్రహించి ఎవరికిస్వ దలచితిరి? అని ప్రశ్నించెను. తండ్రి వలకలేదు. నచికేతుడు బాబుడుగదా? మరల మరల ప్రశ్నించెను తండ్రి కోపించి, రే! నిన్ను మృత్యువున కివ్వదలచితివనెను. వాణిశ్రవణముహర్షి పలుకులకు నచికేతుని హృదయమెందుకు తపించదు? నచికేతుడు గురుశుక్రాచల గావించుటలో ఉత్తమ శ్రేణికి చెందిన మహానుభావుడు. లేక మధ్యతరగతికై నను వచ్చును గాని అధముడుకాడు. నచికేతుడు అత్యపరీక్షను గావించుకొను ఉత్తమ సంస్కారము కలవాడు. తనను తాను విచారించుకొనెను. తానధమశ్రేణిలోనివాడుకాడు. తన తండ్రి మృత్యువున కెందు కిచ్చెను? నా పితృమూర్తి యట్లు పలుకుటకు కారణమేమి? అని విచారించి తండ్రికి వచ్చిన భావము అగ్రహమేనని అతడు నిశ్చయించుకొనెను. తండ్రి! యని సంబోధించి తప్పక నన్ను యమునికడకు పంపుడు. సత్యవాదులుకందు అని ప్రార్థించెను. విజయా! ప్రాకటసంస్కారము లెట్టివో గ్రహించితివా?

వాణిశ్రవణుడును పుత్రవ్యామోహమును వదలి సత్యవాదీయయ్యెను. నచికేతుడు యముని మందీరమున కేగెను. నచికేతుడా యమధర్మ రాజున కతిథి. యముడు గృహమున లేడు. మరియూ అతిథిని సత్కరించువారెవరు? మూడు దినములు గడచినవి. వై పస్వతుడిలు సేరుట జరిగినది. యమునకు నచికేతు డతిథియై వచ్చినట్లు తెలసినది. వినుటయే తడవుగా నాగృహస్థ పావ్యార్హ్యముల గ్రహించి నచికేతునివద్దకు వెళ్ళి విప్రోత్తమా! నీకు చేయదగిన అతిథి సత్కారముల గావింపక మూడు రాత్రులు గడచినవి.

మూడు రాత్రులకును మూడు వరముల నీయడలచితి నని, మూడు
వరములను కోరుకొమ్మనెను.

నచికేతుని వరములివ్వి. తనను యమునింటికి పంపినదాచితై
తండ్రితెట్టి ఓంతయు లేకుండుటయు, తాను గృహమునకు వెళ్ళగా
తనను పుత్రునిగా పేమ్మి పరిగ్రహించి క్రోధము లేనివాడై యుండు
టయు, మొదటి వరము. స్వర్గమునిచ్చు అగ్నిచయనమను
క్రతువును గురించిన విజ్ఞానమును తెలిపుట రెండవ వరము.
మూడవది మరణమును గురించిన వివరము.

యముడు ముగ్ధుడయ్యెను. నచికేతుని మూడవవరమును మరపిరిచి
పరిపవలెనని వేళ్ళయించెను.

మూడవ వరమునకు బదులుగా మరొక వరమును కోరుకొమ్మనెను.
నచికేతుని చిత్తము ఆత్మోద్ధరణ పారిజాతము, తానావరము తప్ప
వేరొక వరమును కోరననెను. యముడు భూలోక సౌఖ్యములు
కాక స్వర్లోక సౌఖ్యముల నన్నిటిని యిచ్చెదనెను.

యే యే కామా దుర్లభా మర్త్యలోకే

సర్వాన్ కామాగ్చ్ఛందతః ప్రార్థయస్వ॥

విజయా! ఇటువంటి వరము నెవ్వడు వదలుకొనును? కాని నచికే
తునకు స్వర్గసౌఖ్యములతోని దోషములేవియో దృఢముగా తెలి
యును.

వై వస్వతా!

శ్లోభావా మర్త్యస్య యదంత కై తత్

సర్వేంద్రియాణాం జరయంతి తేజః

అపి సర్వం జీవిత మల్పమేవ

తవైవ వాహస్తవ నృత్యగీతే॥

సర్గసౌఖ్యములు తుచ్ఛములని నిర్ణయించుకొని మీసాలపై తేనియ
లని చెప్పిన ప్రవరునికంటె ముందువరిత్రయే గదా? నచిరేతునిది?
వై నన్యతుని సంబోధించి నీవావంగు భోగములు నాయంద్రియపాట
పమునంతయు పశింపజేయునేగాని శాశ్వత సౌఖ్యముల నీయజాలవు
గదా? నాకున్న ప్రజ్ఞా, బల, వీర్యములను నాకము చేయును. లేక
ఆ భోగముల ననుభవించి పలెనన్నను ఆయువు చాలదు. బ్రహ్మ
కున్న యాయుర్దాయము నిచ్చెదనందువా? భోగానుభవమున
మత్తైక్కిన ప్రాణికి బ్రహ్మాయుర్దాయమును అప్పుమేరుగును. కావున
తామిష్టదలచివ స్వర్గభవము నంతయు తామే యుంచుకొనండి
అంటూ—

“వరస్సు మే వరజీయస్సవీవ” మూడవ వరమును మార్చుకొనలేదు.
ఇట్టిది అముష్మిక ఫలభోగ విరాగము.

ఈ సమాధానమును నీకు వినిపించుట కొరకే పై చెప్పిన కథన
మంతయు. ఇక పార్థుని వ్యవహారమును గమనించు.

శో॥ న కాండే విజయం కృష్ణ న చ రాజ్యం సుభానివ
కిం నో రాజ్యేన గోవింద కిం భోగై ర్జీవికేనచ
“వీతాన్న హంతు మిచ్ఛామి ఘ్నతోఽపి మధుసూదన
అపి త్రైలోక్య రాజ్యన్య హేతోః కిన్ను మహీకృతే”॥

అర్జునునకు రాజ్యమును రాజ్యభోగములను వాటితో తులనాగిన
జీవితముకూడ ఒక తృణప్రాయమై పోయినవి. త్రిలోక సామ్రాజ్య
మును తన కక్కరలేదనిపించినది. శత్రుజయమును దానివలన
కలుగు యశస్సులనునవి, జీవితమునే వసలుకొన్న అతని కెంత

లెక్క? ఆత్మజిజ్ఞాస కలిగిన ముముక్షువున కీ పద్యములోని సందేహము దీవ్యాపదము.

చ. జలదములోని క్రొమ్మెరుగు జాయలు భోగపరంపరల్ మహా
విలపరిపట్టితాబ్బిదశనీరతుషారము జీవితంబు చం
చలతరముల్ వయోభిమతసౌఖ్యము లీగతి నాలకించిన
బృంహ పరమాత్మయోగమున బుద్ధిఘటిపుడు సత్వరంబుగన్.

నేటి ప్రపంచమంతయు ప్రయత్నము మానవ కర్తవ్యమను దాని
పైన నడచినది. జిజ్ఞాసువుయొక్క అభ్యాసముల సంగ్రహము
లేవు.

ఓం తత్సత్

వి . “గురవే సర్వలోకానాం భిషజే నషరోగిణాం
నిధయే సర్వవిద్యానాం దక్షిణామూర్తయే నమః॥

...) (...

గీతా హృదయము

—: సాధనలు :—

కృష్ణానంద విజయాల గీతాగోష్ఠికిది మూడవరోజు. కృష్ణానందులు గురుస్థానమును, విజయవా గురువర్యుల పాదపీఠమును అలంకరించి యుండిరి. నేటి గోష్ఠి గురువర్యుల శాంతి గీతాలాసమున ప్రారంభమైనది. ఆ మధుర గీతమిది.

కృ : శ్లో॥ నిత్యాఽవిత్యవిచారణా ప్రణయినీ వైరాగ్యమేకం సుహృత్
సన్నిత్రాణి యమాదయః శమదమప్రాయః స్వ హామమతాః
మైత్రాద్యాః పరిచారికాః సహచరీ నిత్యం ముముక్షుఃకలలా
దుశ్చేద్యా రిపవళ్ళ మోహమమతా సంకల్పవంగాదయః॥

ఈ గీతము ప్రబోధ చంద్రోదయమును నాటకమున శ్రద్ధయను పాత్రముఖముగా వెలువడినది. ఇందు వర్ణించబడినది పరమార్థ ప్రపంచమున చరించు ముముక్షువుయొక్క కుటుంబ వర్ణనము. ఈ గీతమున వర్ణించబడిన గృహస్థు శాశ్వతానంద సందాయవియై తన్మొక్కతబమైనను విడిచియుండని యిల్లాలిని గ్రహించిన రసజ్ఞ మూర్తి. ఈతని విహారము ఇంద్రజాల వినిర్మిత సౌదోపరిభాగములందు గాక బ్రహ్మనిద్యాలంకృతములైన ఉపనిషత్పారస్వత సాధములలో శాశ్వతానంద సందాన చంద్రశిలా తలముల జరుగుచుండును.

పాఠకులారా !

నిత్యా నిత్య పస్తు విచారమీతని ప్రాణనాయకి. వైరాగ్య మీతని మహుత్తు, యమ, నియమ, అసన ప్రాణాయామ ప్రత్యాహార ధారణ ధ్యాన

పమాదులును, శమదమతితికె ఉపరతి శ్రద్ధా సమాధానములను, పేర్లబరి గిన నిత్య సత్యమూర్తులీ గృహస్తునకు మంత్రులవలె సలహావారులై యుండురు. ఈతని పరిచారికాగణము మైత్రి, కరుణ, ముదిత ఉపేక్షలను వారు. ఈతనికి సఖులై ప్రవర్తించునది మోక్షసక్తి. మోహము, మమత్వము, సంకల్ప వికల్పములతో ఉయ్యెలలూగు చిత్తము ఈతని శత్రు వర్గము. ఇది జ్ఞానవిద్యా గృహమునందున్న గృహస్తుయొక్క సంపద.

ఈ సంపదనే శమాదీషక్కు సంపద అని శంకరులును, జ్ఞానము అనుపేర గీతాచార్యులును విర్ణయించిరి. మోక్షసామ్రాజ్య లక్ష్మీవిహార మునకీ గుణ సంపదయే లలితోద్యానపనమవి భారతీయ తత్వవేత్తల విర్ణయము. ముముక్షువున కంతరంగ సాధనలైవ శమాదులను వ్యాసమునిసూడ యీ క్రింది విధమున సూత్రీకరించిరి.

శమదమాద్యుపేతః స్యాత్తథాపి తు తద్విధేస్త దంగత

యా తేషామపశ్యానుష్ఠేయత్వాత్ || 3. అ. 4. పా. 27. సూ.

యజ్ఞాదులవలెగాక శమదమాదులు జ్ఞానాభ్యాసమునకు అపశ్యానుష్ఠేయములని సూత్ర తాత్పర్యము.

వి - ఈ జ్ఞానసాధనలను గీతాచార్యులెక్కడ వర్ణించిరందురు ?

కృ - 13 అధ్యాయమున 7వ శ్లోకమున కొన్ని అత్య గుణములను వర్ణించిరి.

వి - 7వ శ్లోకము మొదలు 11వ శ్లోకము వరకును వర్ణించి, ఆ గుణములకు కూడా జ్ఞానమనియే పేరు పెట్టిరి కదా ?

కృ - అవును. ఆ గుణముల వలన జ్ఞాననిష్ఠ కుదురును గనుక వాటికిని జ్ఞానమనియే పేరుపెట్టిరి. జ్ఞేయమును గుర్తెరుగుట కవి ఉపకర

జములు. ఆ ఉపకరణములను సంపాదించుకొన్నవాడే ఆత్మజ్ఞానమును సంపాదించ వర్హుడగును. “అమానిత్వగణం జ్ఞాన సాధన త్వాత్ జ్ఞానశబ్దవాచ్యం విదధాతి భగవాన్” అని భాష్యారులు చెప్పిరి. అయ్యును అందు కొన్ని విషయములను సీకిడివరలో విర్ణయించియే యున్నాను. ప్రకృతమున యేడవ శ్లోకముతోని గుణగణమును మాత్రము వర్ణింతును.

శో॥ అమానిత్వ మదంభిత్వ మహింసా జంతి రార్జవం

అచార్యోపాసనం శోచం స్తైర్యమాత్మ వినిగ్రహః॥

మానవుని జీవచ్ఛవము చేయు గుణము మానము. మానమనగా ఆత్మస్తుతి. తనను తానే పొగడికొనుట.

“మానినోభావః మానిత్వం ఆత్మనః క్లామనం.

తదభావో అమానిత్వం”॥ శం. భా.

దీనిని గురించి మహాభారతమందలి వన్నివేకము నొకదానిని చూపుదును.

కర్ణ పర్వమునందలి కథ. కర్ణుడు తీవ్రమగు పోరాటమునుగావించు నమయమదీ ధర్మజు డా సమయమున కర్ణుని చేతిలో ఓడిపోవుట జరిగినది. ఓడిపోవుటకాదు. ధర్మజునకు కలిగిన భీతికి ఎక్కడ చూచినను కర్ణుడే కనబడుట జరిగినది. ఆ సందర్భమున కృష్ణార్జునులు వేరొక రంగస్థలమునుండి ధర్మజుకడ కరుదెరిచిరి. అర్జునుని చూడగనే కర్ణ వధ గావించియే తనకడ కర్ణునుడు వచ్చియుండెనని భావించి, కర్ణ వధను గూర్చి ప్రశంసించెను. కర్ణ వధ జరుగలేదని పార్థుడు చెప్పగా అదరిపడి అర్జునుని విడిచిండుటలో పార్థుని గాంధీవమును శ్రీకృష్ణుని చేతికిచ్చివెచుట యుక్తమని అర్జునుని కించపరచెను. పార్థునకదీ భరింపరాని యపమానము.

అది కేవలము తన వీరత్వమునకు సంబంధించిన యపమానము కాదు. అర్జునుడు తన గాండీపమును ఎప్పుడైనను ఒరులకిష్టమువిరేని వారి శిరమును ఖండింతునని అతడు పాంచద్రతమును అవలంబించియుండెను. ఉపాంచద్రతమన ఒరులకు తెలియని శపథము. ఆ శపథమును ధర్మజుడెరుగదు. ఈ ఘట్టమున ధర్మజుని శిరము ఖండింపక అర్జునునకు తప్పదు. పార్థుడు వెంటనే మౌరనుండ క్షణమును పెరికెను. విజయా ! ఇది ఎంత విషమఘట్టమో పరికించితివా ? ధర్మ నిర్ణయము బహు సూక్ష్మము. భగవత్తత్త్వమెంత సూక్ష్మమో ధర్మనిర్ణయము కూడనట్టిచే. కావుననే ఆ రెంటిని మానవబుద్ధి నిర్ణయింపజాలదు. శ్రుతి స్మృతులే ఆ నిర్ణయములను గావింపవలెను. వేదవేద్యమైన బ్రహ్మతత్త్వ మచ్చటనేయున్నది. ధర్మార్థుల నమీపముననే యున్నది. మూలచ్ఛేదమును గావించునది పాండిత్యము కాదు. మూలచ్ఛేదమును చేయునది ధర్మము కూడ కాదు. అర్జునుని శపథమునకు భంగము వాటిల్లకూడదు. అతడు నరకమున కూలును. ధర్మజుడు బ్రతుకుటయు ముఖ్యమే. స్వర్గనరకములను న్యాయస్థానమందలి కాననములను విశదీకరించదగిన న్యాయవాది శ్రీకృష్ణులు. తాత్కాలికావసరములకు సూతన కాననములను అప్పటికప్పుడే చేయదగిన అవసరము భారతీయ న్యాయశాస్త్రమున లేదు. వెంటనే శ్రీకృష్ణులు పార్థా ! పూజ్యులైన వారిని వ్యాఘ్రాతమున నిందించినను చంపుటయేనని అర్జునునిచేత ధర్మజుని నిందింపజేసి, అర్జునుని శపథమును రక్షించెను. కాని అర్జునుడు ధర్మజుని నిందించిన పాపమునకు తాను దేహత్యాగమును చేయుటయే ప్రాయశ్చిత్తమని నిర్ణయించుకొనెను. తత్త్రిని ఒరయందుంచలేదు. అర్జునుని మరణమును కూడ నిర్ణయించదగినవారు శ్రీకృష్ణులే గదా? అర్జునా ! ఆత్మస్తుతి కంటె దేహత్యాగము పెద్దది గాదు. దేహాత్మబుద్ధితో గావించు మరణమును,

దేహాత్మబుద్ధితోడ గావించుకొను ఆత్మస్తుతియు ఒక్కటే. కావున నీవీ ఘట్టమున విన్ను నీవు పొగుడుకొనుమని, అతడు గావించిన మహాత్కార్యములనన్నిటిని ఆ పార్తుని ముఖముననే వర్ణింపజేసికొనునట్లు ఆజ్ఞాపించెను. ఆత్మ ప్రకాశనయే మానిత్వము. అది లేకపోవుటయే అమానిత్వము. విజయుడు కొన్ని క్షణములు మాటాడలేదు.

కృ - అర్థమైనదా?

వి - భారతీయ ధర్మసూక్తములకు నా చిత్త మొక్క క్షణమాత్రము స్తబ్ధమైనది అంతియే. విషయము విశదమైనది

కృ - దంభమునగా తాను చేయుచున్న స్వధర్మ నిర్వహణనుగాని లేక నైమిత్తికములైన శ్రతదీక్షలనుగాని పలువురు కొనియాడునట్లు కనబరచి వట్టిచుట “స్వధర్మ ప్రకటీ కరణత్వం దంభత్వం” శం. భా.

ఈ దంభుడు తోభుని పుత్రుడు. అహంకారమునకు మనుమడు. ఈ దంభుని వికటాట్టహాసవిలయతాండవమే ఐహికాధ్యాత్మిక రంగస్థలములలో నేడు తాండవింపుచున్నది. మూడవది ఆహంస జరువాతది క్షంతి. పడులొనర్చిన అపరాధమునకు మనస్సు వికారము నొందక ఓర్పు చెందుట.

“పరాపరాధ ప్రాప్తావ విక్రియా”

వి - కష్టమే.

కృ - అభ్యాసకాలమున కష్టము కావచ్చును. అదర్శ పురుషులనుండి ఆ గుణమును గ్రహించుట అవసరము.

వి - అట్టిపాత్ర నొకదానిని సాధకున కందించుట అవసరము.

కృ - పరీక్షన్నరేంద్రుడు డి ఘట్టమున ఆదర్శపాత్ర. పరీక్షన్నరేంద్రు
వకు శమీకుని పుత్రుడైన శృంగి మహర్షి వలన శాపము వచ్చినది.
ఆ శాపము సామాన్యమైనదికాదు. ఏడురోజులలో పరీక్షత్తునకు
తక్షకుని చేతిలో మరణము వచ్చును. తక్షకుని విషాగ్నికీలలకు
దగ్గమైపోవునట్టి ఘట్టమును కల్పించిన శృంగిమహర్షిని తిరిగి
శపించగలిగిన సామర్థ్యముండియి నరేంద్రుడు చూపిన సహన
మెట్టిదో చూడుము. పరీక్షన్నరేంద్రునకు శమీకమహర్షి తన
పుత్రుడిచ్చిన శాపమును కబురు పంపినాడు. తన పుత్రుని తప్పి
దమును నూడ ఒప్పియే తెలిపినాడు. ఆ సందర్భమున నరేంద్రుని
భావమిది.

“పాము విషాగ్నికీలముల ప్రాణము లేగిన నేగుగాక యీ
భూమియు రాజ్యభోగములు బోయిన నిస్పృహపోవగాక సౌ
దామిని బోలు జీవనము తథ్యముగా కలపోసి యింక నే
నేమని మాటుతిట్టదు మునీంద్రకుమారకు దుర్నివారకున్.

నరేంద్రుడు మరల శపించగలడు. కాని శపించలేదు. సహన
శీలడై తన బాహ్యశరీరమునకు సంబంధించిన సామ్రాజ్యమునంతను
మెరుపుతీగెపంజీదని గుర్తెరిగి, ఆత్మ సామ్రాజ్యము సంపాదించు
టకు గంగావదీ ఒడ్డున ప్రాయోపవిష్టుడయ్యెను. క్షమ అనగా
యిది.

వి - మరి మన దేశనాయకు లెందరో స్వరాజ్య సంపాదనకు ఓర్పు
వహించిరిగదా? అది క్షమ కాదా?

కృ - అది క్షమకాదు. యుద్ధ సామగ్రిలేనివారు యుద్ధ సామగ్రి కలవారిని
జయించు రాజనీతిలోని యొక భాగము. గౌర్యార్థమున ఒకవేళ

అంశాంశమును ఒప్పినను రూఢ్యర్థమున మాత్రము కుదరదు. ఒక చోరుడు రాజభటులచే దండించబడుచుకూడ తన రహస్యమును బయటపడకుండుటకు చూపు సహనము ఆధ్యాత్మిక శాస్త్రము నిర్వచించిన సహనముకాదు. ఒక మహాకవి, లేక విమర్శకుడు ఋషులకు కలిగియుండు గుణములన్నియు మాయందును యున్నవి, కాని ఆ ఋషిసత్తములకు కలగు సత్ఫలితములు మాత్రము మాకు వచ్చుటకు ఆర్హతలేదని తెలియజేసెను.

వి - అదెట్లు ?

శృ - కర్తయొక్క లక్ష్యమునుబట్టి గుణక్రియలకు ఫలము. తపస్వి చేయు నేత్రనిమీలనమును, ఏకాగ్రతయు మార్జాలబకములు గూడ గావించును. లక్ష్యములలో భేదమున్నదిగదా ?

వి - చిత్తము. ఆ కవివాక్యమును వినిపింతురా ?

శృ - భర్తృహరి శ్లోకమున కొంద్రానువాదము.

క్షమచేగా దవమానమొర్చుట, మహాసంతుష్టిచే గాదు గేహమునందైన సుఖంబుమానుట, తపోవ్యాసక్తిచేగాదు దుర్దమ శీతోష్ణ జయంబు, కాదు హరుపై ధ్యానంబు, విత్తంబుపై నమరెన్ మాకు, మునీంద్రకృత్యములు లేవాసత్ఫలాభ్యున్నతుల్.

అంతేకాక రాజకీయనాయకుని కారాగృహవాసము చోరుని కారాగృహవాసము వంటిదెట్లు కాదో అట్లే రాజకీయములోని క్షమ పేదాంతశాస్త్రము నిర్వచించిన క్షమ కాదు.

వి - నేటికి నా అనుమానము తీరినది.

కృ - తరువాతదీ ఆర్జునము. ఆర్జునమునగా నిర్వృతత. హృదయ పూర్వక
మగా మాట్లాడుట. ఈ గుణములు లేని వానికి ఆత్మజ్ఞాన ముద
యించదు. ఉదయించియు ఆత్మకాంతి నివ్వదు.

శ్లో॥ అపమానిత్వాదీ నిష్ఠోయో యశ్చాద్వేష్టాదీ సాధనః

జ్ఞానముత్పద్యతే తస్య వ దహిర్ముఖచేతనః॥ ఆ.4. శ్లో 68

సర్వవేదాంత సంగ్రహము.

అపమానిత్వాదీ గుణములందు ఎవడు నిష్ఠుడగునో వానికే ఆత్మజ్ఞానో
దయముగాని దహిర్ముఖుడైన కుష్కవేదాంతికి ఆత్మజ్ఞానము లభిం
చదని యీ శ్లోక తాత్పర్యము. వై గుణము లన్నియు వై రాగ్య
మును గుణముపైన ఆధారపడి యున్నవి. వై రాగ్యము, మంద
మథ్యమ తీవ్రములను మూడు భాగములై యున్నది. తీవ్రవై రాగ్య
మునగాని జ్ఞానోదయము కాదు.

శ్లో॥ వై రాగ్యం చ ముముక్షత్వం తీవ్రం యన్యతు విద్యతే

తస్మిన్నేవార్తవంత స్యుః ఫలవంత కృమాదయః॥

30

వివేకమాదామణి.

వై రాగ్యముముక్షత్వములు తీవ్రములుకానిదే గురుపర్యుల పాదముల
నాశ్రయించడు. సంసారమును చూచి భయపడినప్పుడే నిర్భయ
మైన స్థానమును వెదకుట జరుగును. గురుపాదముల నాశ్ర
యించుట సంసార భయభీతిని పోగొట్టుకొను యత్నములోనిదే.
సంసారమును చూచి భయభ్రాంతులగు భీరువులు ఆత్మవీరులై విరా
జిల్లుచుండ, ఆత్మజ్ఞాన భీరువులు జననమరణ ప్రవాహమావ
సంసార సముద్రమున వీరశిఖామణులై యీదుచుండురు.

ఈ ఘట్టమున సంసారభీరువై తన భీరుత్వము నొప్పుకొన్న ఒక మహనీయుని వాక్యము తప్పక స్మరణీయము.

మ. ఖరదంష్ట్రాభ్రుకుచీసటానఖయు మగ్రధ్వానయున్ రక్తకే
సరయున్ దీర్ఘతరాంత్రమాలికయు భాస్వన్నేత్రయున్నైవ నీ
వరసింహాకృతి జూచి నే వెఱవ ఋర్జక్రూర దుర్వార దు
ర్బర సంసారదవాగ్నికిన్ వెరతు నీపాదాశ్రయుం జేయవే

ఇతడు ప్రహ్లాదుడు. ఇతడొప్పుకొన్నంత భయము సాధకునకు గలిగిననే ఆచార్య పరమమునకు సార్థక్యము.

—: గు రు వ ర ణ ము :—

ఈ ఘట్టమున రామకృష్ణ పరమహంస పలికిన పలుకొక్కటి ఆదరణీయము. ఒక రూపాయిని పరిశీలించుకొని గ్రహించుట యెట్టిదో గురువును గ్రహించుటకుకూడ నట్టిదేననెను.

తత్వోపదేశ్యయగువాడు వేదోక్త సంప్రదాయములకు దూరుడై ఉండకూడదు. పర్వతాశ్రమాచారములను తన యథాశక్తిగ నాచరించు వాడై యుండవలెను. భారతీయ సంప్రదాయములకు దూరుడై ఆత్మ జ్ఞానమునకు పేషభాష లక్కరలేదని పర్వసంకరుడై జిహ్వాపస్త్రం నరికట్టలేని పండితమ్మన్యుడు గురువగుట శిష్యుని దురదృష్టము. తత్వశాస్త్రము ముముక్షువునకెట్టి అధికారమును నిర్ణయించినదో గురువునకుకూడ అట్లే అధికారమును పర్చించినది. ముందు శ్రుతి మాత పలుకులను చెప్పి గీతావాణిని వినిపింతును. “శ్రోత్రియం బ్రహ్మచిష్యం” వేదోక్త సంప్రదాయము కలిగి తత్వనిష్ఠుడు కావలెనట.

వి - గీత ?

కృ - మొదటినాటి నాందీ శ్లోకము గుర్తున్నదా ?

వి - చిత్తము.

కృ - ఆ శ్లోకముననే గురుత్వరూపమును, గురువరణ విభాసమును గురు పుల నడుగదగు ప్రశ్నయు వర్ణించబడియున్నవి. గురుపుయొక్క అర్హతను “జ్ఞానిన స్తత్త్వదర్శినః” అని వర్ణించినదీ గీత. గురువు జ్ఞానియు, తత్త్వదర్శియుకూడ కావలెను. “జ్ఞానినః, తత్త్వదర్శినః” అత్యతత్వము నుపదేశించదగు శాస్త్రసరిచయ మున్నంతమాత్రమున చాలదు. ఆత్మానుభవముకూడ కలవాడు కావలెను. పరోక్ష అపరోక్ష జ్ఞానములు రెండును అవసరము. అట్టి మహనీయులు స్వేచ్ఛావారులుగా నుండరు.

వి - ఒక్క పరిదేహము. అక్క పాక్షాత్కారమైన జ్ఞానులకు ఆచార నియమము లక్కరలేదనియు, వారు శాస్త్రనిబంధనలకు కట్టుబడి యుండ నక్కరలేదనియు, వారేమి తప్పులొవరించినను వారికంట వనియు శాస్త్రనిబంధనలన్నియు అజ్ఞానులకే ననియు, కొందరు సిద్ధాంతములు చేయుదురే ? ఆ విషయమున తమ అభిప్రాయ మేమి ?

కృ - తమ అభిప్రాయమేమి? అని అడుగు ప్రశ్న తప్పు. శాస్త్ర మేమను చున్నదీ? అని ప్రశ్నించు.

వి - చిత్తము.

కృ - ఈ విషయమున విద్యారణ్యు లొకమాటను చెప్పిరి.

శ్లో॥ బుద్ధ్యాద్యైత స్వతత్త్వస్య యథేష్టా చరణం యదీ.

శునాం తత్త్వదృశాం చైవ కో భేదోఽశుభక్షణే॥

అత్యంతమును చక్కగా గుర్తెరిగిన జ్ఞాని విషయముల నరికట్టక
యథేష్టా చరణుడైన యెడల అతనికిని కుక్కకును భేదపేమియు
లేదని నిర్ణయించిరి. అంతకంటె చెప్పవలసినదేమున్నది? కావున
ఆ సిద్ధాంతము తప్పు. అసలు జ్ఞానియగు వాని యింద్రియములు
దోషమువై ఘటమరలునా? జ్ఞానియైన వాడు నిషిద్ధ పదార్థభక్షణము
చేయజచ్చునని వేదాంత శాస్త్రము చెప్పలేదు. మాకు అత్యదర్శన
మైనదని విషయశోయరగు గురువుల కడకు పోరాదు.

వి - కొందఱు నిజమగుజిజ్ఞాసువులు గురువులను వెతుకనక్కరలేదనియు
గురువులే జిజ్ఞాసువు డగ్గర కొత్తరనియు అందురే?

కృ - ఆ విషయము జిజ్ఞాసువుయొక్క పూర్వపుణ్య వై భవముపై వాఢార
పడియుండును. పరీక్షన్నరేంద్రునిపద్దకు శుకులే వచ్చిరి. శుకులు
జనక మహారాజు పద్దకు వెళ్ళినట్లున్నది.

గురుపీఠములు నే దెన్నియో వెలసినవి. గృహదీపములవంటి
గురువు లెందలైన దొరకుదురు. కాని సూర్యుని వంటి వారెక్కడ
నుందురో! వారు చాల దుర్లభులు.

శ్లో॥ గురవో బహుపస్సంతి వేదశాస్త్రార్థ పారగాః

దుర్లభోయం గురుర్దేవి పరతత్వార్థపారగాః॥

వేదశాస్త్రముల వల్లించుటయే గురుత్వమున కర్హతకాదు. శిష్యునకు
తత్వము నందించదగు సమర్థులు కావలెను.

సాందీపులొక్కరే శ్రీకృష్ణునకు గురువులైరి. పరబ్రహ్మను
సంధానమున బాహ్యప్రపంచమును మరచిన శుకులు పరీక్షన్న
రేంద్రునకు మోక్షమొసంగిరి. వాడు ప్వేచ్ఛావారులు కారు. కాబట్టి

గురువులను పరిగ్రహించుటలో కూడ శాస్త్రమును వెలుగును గ్రహించవలెను.

వి - ఇక గురువులవద్దకు శిష్యుడు వెళ్ళవలసిన పద్ధతిని, వెళ్ళి ఆడుగ దగిన విషయములను, అడుగునట్టి పద్ధతిని గురించియు తెలియ జేయవలెనని ప్రార్థన.

కృ - ముందు గురువుల వద్దకు వెళ్ళతగిన విధానమును శ్రుతి యిట్లు చెప్పినదీ? 'సమిత్పాణీ' అని. అనగా చేత సమిధలను పట్టుకొని గురువులను సమీపించవలెను. రిక్తహస్తములతో గురువులవద్దకు వెళ్ళరాదు. సమిధను చెప్పుటచేత ఫలపుష్పాదులను గ్రహించ వచ్చును. గురువును సమీపించిన తరువాత విషయమును గీతాశాస్త్ర మీ విధముగా వర్ణించినది.

తద్వీర్తి ప్రణిపాతేన పరిప్రశ్నేన వేదయా॥

గురువులను సమీపించగనే ప్రణిపాతములు గావించవలెను. ప్రణి పాతమనగా "ప్రకర్షణ నీచైః పతనం ప్రణిపాతః" కర్తవ్యం చక్కగా సాగిలబడి చేయు పందనమునకు ప్రణిపాతమనిపేరు సాష్టాంగ పందనమన్నమాట. అలా నమస్కరించి సవినయముగా పరిప్రశ్నను వేయవలెను. పరిప్రశ్నయనగా తన సంశయముల నన్నిటిని సమగ్రముగా అడగి తెలిసికొనుట.

"బహువిషయేణప్రశ్నేన" ఆ ప్రశ్నఫలమును పొందుటకు కేవల నమస్కార మాత్రముచాలదు. అందుకని "వేదయా" శుశ్రూష కూడ చాలా అవసరము. "కాలే కాలే శ్రద్ధాభక్తిభ్యాం క్రియమాణ శుశ్రూషయా. శంకరానందీ." అశుశ్రూష నాలుగు విధములు. స్థాన శుశ్రూష, అంగశుశ్రూష, భావశుశ్రూష, ఆత్మశుశ్రూష. గురు

వర్యుని గృహ ఆరామక్షేత్రాదులను రక్షించుట స్థానపూజ. ఆ గురువర్యులకు శరీరసంస్కారములను అనగా స్నానపాద సంవాహనాదులను గావించుట అంగపూజ. ఈ రెంటికీని అమూల్యాలంకారమును కలిగించునది భావపూజ. ఈ పూజ యందు వేరొక దైవములేదు. గురువే దైవమై తన యెదుట సాక్షాత్కరించును. లోకమునందే వస్తువు ప్రత్యక్షము కావలె వన్నను ఆ వస్తువును కోడవాని మనస్సు ఆవస్థాకారము నొంది వసే ఆ వస్తువును చూడగలుగును. చూడగలుగుటయేకాదు. ఆ వస్తువువలన కలుగు తృప్తియును అప్పుడే కలుగును. మనస్సు విషయాకారము నొందినప్పుడు ప్రసంగముగోందు విషయమున్నను ఇంద్రియగోచరముకాదు. అట్లే గురుమూర్తిని చూడ పరమాత్మ నుగా భావించుచో అకడు పరమాత్మయగుటకు సందేహములేదు.

గురువుయొక్క స్థూల శరీరమును చూచుటవాలదు. గురువును పరబ్రహ్మాత్మగా చూచుట అవసరము. గురుమూర్తిని తనకును చాటులేని అంతఃకరణ మున్నప్పుడే గురువులు బ్రహ్మవిద్యను నిష్కళంకముగ బోధింతురు. గురుశిష్యులిద్దరును చాటులేని మిత్రులు. శ్రీకృష్ణుని వాక్యమిది.

“భక్తోసి మే సఖాచేతి రహస్యం హ్యేకదుత్తమం”

అ. 4. శ్లో. 3.

అర్జునా! నీవు కేవల భక్తుడవేకాదు. సఖుడవుకూడ. అందుకే యీ రహస్యమును చెప్పుచున్నాననెను. జ్ఞాన రహస్యమును చెప్పు అర్హత కలిగినదని అర్థము. ఇక్కడ శంకరానందులు చక్కగా వ్యాఖ్యానించిరి.

సఖావాసి స్నిగ్ధః సఖ్యుః, స్మరజ్జలవతాదీభిః ద్రవీభూయ

మానచిత్తః॥

గుహమూర్తి తన స్మృతికథమునకు వచ్చిన మాత్రముననే లేక వారినిగురించి వాక్యములు వినబడిన మాత్రముననే ఎవని హృదయము ద్రవించి గగ్గురూటునొంది అనంద బాష్పముల రాల్చానో అట్టి హృదయము సఖ్యముగలది. కావుననే వ్యాఖ్యాత “స్నిగ్ధః” అని వాడిరి.

కావున భావసక్రూషయందు వేరొక దైవములేదు. శిష్యుని భావమండనమున ఏకాకారమై వెలుగునట్టి చైతన్యమూర్తి యీ గురువర్యులే.

“అథంద మందలాకారం వ్యాప్తం యేన చరాచరం

తత్పదం దర్శితం యేన తస్మై శ్రీగురవేనమః॥”

అను గురువమస్కారమంత్రము ఈతని ఉచ్చాస నిశ్వాసములలో తిరుగుచుండును. తల్లియు, తండ్రియు, బంధువును, ఈ గురువులే. వేదేల? కా నభ్యసించు విద్యయు ఈ గురువర్యునిరూపమే, అను నట్టి దృష్టి భావసక్రూష యందుండును. చతుర్విధ సక్రూషల యందును స్థానసక్రూష కొక చక్కని కథ ఉన్నది.

దౌష్ఠ్యుడను మహర్షికి మువ్వరు శిష్యులు. అందు అరుణ ఒకడు. ఒకప్పుడు అరుణుని శిష్యుని వరీక్షింపదలచిన గురువర్యులు తన సరిటూమామికి వరిపి, తరిటకాలువ నుండి పొర్లి పొరలే నీరును చేపపై బడకుండా చేయుమని అజ్ఞాపించెను. అరుణ అక్షేత్రము నకు వెళ్ళి గురువుల అజ్ఞానసారము ఆ ప్రవాహమునకు కట్టకట్ట నారంభించెను. కాని అదిగూగలేదు. గురువుల జ్ఞేత్రము పాడ

గురు కాపున నేనే ఈ ప్రవాహమున కడ్డముగ నుండెదనని ఆ ప్రవాహమున కడ్డముగ యుండెను. అంతటో ఆ ప్రవాహవేగము తగ్గినది. అప్పు రెండు మూడు రోజులు గడచినవి. అరుణి ఇంటికి రాలేదు ధామ్ములు మిగిలిన శిష్యులను ప్రశ్నించగా అరుణి తమ పొలముననే యుండెనని చెప్పిరి.

మిగిలిన శిష్యులను వెంట నిడుకొని పంటభూమికి వెళ్ళి అరుణి! అనిపిలచెను. అ నీటిదోడిమండియే తన యువంతమునంతను గురువులకు విన్నవించెను. ప్రవాహమునకట్టి వేగమును కల్పించినది గురువులే. అందుజేతనే గురువులకు ఆకడు గావించిన త్యాగము అనందజనకమైనది. గురుభక్తి పరీక్షయందు తీర్పుదయ్యెను. వెంటనే గురువులు శిష్యుని విలవి అరుణికి సమస్త వేదశాస్త్ర పూణేతిహాసములును సరహస్యములుగా బోధించునట్లునుగ్రహించిరి. ఆతడే ఉపనిషత్తులలో వర్ణితుడైన ఉద్దాలకుడు. గురుశుశ్రూషయే సమస్త విద్యలకును మూలమనియు, అందు స్థాన శుశ్రూషయవ ఇదియనియు ఈకథ చెప్పుచున్నది. ఇది భారతములోని కథ. శ్రీకృష్ణులు సాందీపునివద్ద గావించిన శుశ్రూష గురువర్యులకు కావలసిన పదార్థముల సంపాదించుటలోగల విశేషమును చెప్పును. ఇది ఆత్మ శుశ్రూష.

వి - ఇక దైవభక్తి అక్కరలేదా ?

కృ - తప్పు. తప్పు. దైవభక్తి అక్కరలేదనికాదు. దైవమును గురువును ఒక్క విధముగా చూడవలెననిభావము. శ్రీకృష్ణుని సందేశము విను.

“మయివానన్యో యోగేన భక్తిర వ్యభిచారిణీ”

13-10

భగవంతుడనైన నాయందు బుద్ధిని దృఢముచేసి అచంచలమగు భక్తిని కలిగియుండవలయుననియే జ్ఞాన సామాగ్రిని వర్ణించిరి.

“నాన్యో భగవతః వాసుదేవా త్వరః అస్తి అతః నవీనన్”

గతిః ఇత్యేవం నిశ్చితా అవ్యభిరివాజీబుద్ధిః. శం.భా.

అచంచలమగు భక్తియన నారాయణునికంటె నాకు వేరొకగతి లేదనునట్టి విర్ణయబుద్ధిగలవానికే ఆత్మజ్ఞానోదయము.

వవిద్యతే సదమేశ్వరాదన్యః శరణం మమ ఇత్యేవం

నిశ్చల లక్షణత్వం అనన్యః. శంకరానందీ.

భగవద్భక్తిలేని జ్ఞానసాధనలు ఫలించవు. గీతాశాస్త్రములోని జ్ఞాన సాధనల నన్నిటిని నొక్కమాటగ చెప్పిన ఒక మహాకవి పర్వవ మిచ్చట స్మరించేయము.

చ. హరబలజాబ్జ యుగ్మమున నంచితభక్తి మనంబుతో జరా
మరణభయము బాంధవ సమాజముపై స్పృహ లేమి దుస్పృహ
స్వేశ్వరనిగ్రహము మునిమాన్యవివిక్త పవనప్రదేశముల్
సరమవిరక్తియుగలుగ భాగ్యమహాన్నతి వేలయున్నదే.

- చిత్తము. తమవృత్త సెలవీయుడు.

౨ - తలవారరే పరివ్రక్ష్ణ. పరివ్రక్ష్ణయనగా తనకు కావలసిన విషయమును చక్కగా బోధపడివరకును సవివరముగ నడిగి తెలుసుకొనుట. ఆ విషయమున సందేహముతీరి నిశ్చయజ్ఞానము కలుగునంతవరకును అడిగి తెలుసుకొనుటకే పరివ్రక్ష్ణ యనిపేరు. గురువులను, పెద్దలను ఏ విషయమడిగినను వక్రముగా మాత్రము ప్రశ్నించకూడదు.

వి - పక్రమగా ప్రశ్నించుట చునగానేమి ?

కృ - ఒక విషయమును గురించి ప్రశ్నించుట రెండువిధములు. జయేచ్ఛచే ప్రశ్నించుట. (చెప్పవానిని ఓడించుటకు) జిజ్ఞాసతో ప్రశ్నించుట. జయేచ్ఛతో ప్రశ్నించుటకు పక్రమని పేరు.

వి - ఆ ప్రశ్నలను గుర్తించుట ఎట్లు ?

కృ - జయేచ్ఛతో ప్రశ్నించు ప్యక్తి యథార్థమగు తన హృదయమును బయటకు రానీయక కప్పిబుచ్చి, రూపాంతరమున సందేహమును పేరుతో ప్రశ్నించును. జిజ్ఞాసు వట్లుకాదు. జిజ్ఞాసువనగా తెలుసు కొన గోరువాడు. అతనికి కలిగిన సందేహమును వివరించి, తన హృదయమునుకూడ ప్రకటించును. తాను భావించిన దానియందలి గుణదోషములను తెలుప ప్రార్థించును. సంశయమవగా రెండవ వానిది. కారణమేమన ? సంశయ మన రెండిభిప్రాయములు కలిగయుండుట. సంశయమున కొక్కటియే ప్రశ్నకాదు. ఒకడు చీకటితో నొక యెత్తయిన స్తంభమును చూచును ఆ స్తంభమున కిరువైపుల భుజములుకూడ కనుపడుచుండును. చేతులు వ్రేలాడు చుండునట్లుండును.

కనుక అది మనుష్యుడనియు, అది కదలుటలేదు, నడచుటలేదు గనుక స్తంభమనియు భావించవచ్చును. ఈ రెండు భావము లందును యే ఒక్క భావము విశ్వయమైయున్నను అది సంశయముకాదు. విశ్వయ జ్ఞానమేయగును ఆ రాతిని పురుషుడని విశ్వయించిన భ్రాంతి, శిలయనుకొన్న యథార్థజ్ఞానము. ఆ రెండు జ్ఞానములను కలిగియున్న సంశయము. సంశయించినవాడు తాను భావించిన రెండు భావములను చక్కగా విశదపరచి నాకి సంశయ

మును తీర్చి నిర్మలజ్ఞానము నందించుడని ప్రార్థించినవలెను. తను గ్రహించిన దానిని చెప్పక దానిని గురించి మీ ఆభిప్రాయమేమి? అన్నచో జయేచ్ఛయని గ్రహించవలెను.

వి - అసలు జిజ్ఞాసయను పదమునకు అర్థమేమందురు? జ్ఞాన మిచ్చా జిజ్ఞాసా. తనకొక సందేహము కల గగా దానిని సాంగోపాంగముగా తెలుసుకొను ఇచ్ఛకు జిజ్ఞాసయనిపేరు. గురువర్యులొద్దకు వెళ్ళి తనకు తెలిసిన విషయము ముందుచెప్పి, తన సందేహమును వివరించవలెననికదా మీరు చెప్పితిరి.

ఇదిదొక్క ఉదాహరణను ప్రసాదించవలె.

కృ - భగవతమున బ్రహ్మ నారద సావాదము చక్కని ఉదాహరణము ! నారదమహర్షి బ్రహ్మను ప్రశ్నించుచు. నారదునకే సృష్టి కారణమును గురించి సందేహముకలిగినది. ఈ సృష్టికర్త యెవరు? ఈ సృష్టిని నాతండ్రియైన చతుర్ముఖ బ్రహ్మయే చేయుచున్నట్లుల కనబడుచున్నది. విజమున కొయినయే యీ సృష్టికి ప్రభువై యీ సృష్టిని సాగించుచుండెనా? లేక ఎవరి యజ్ఞనై నా పురస్కరించుకొని చేయుచుండెనా? నా తండ్రియే ప్రభువై యున్నచో ఏవిధమగు ప్రయోజనము నపేక్షించి చేయుచుండెను? అంతియే కాదు. ఈ సృష్టికి నా తండ్రియే ప్రభువగుచో నాతండ్రి తపస్సుచేయుట చూచుచుంటిని. మరి ఎవరిని గురించి చేయును? తనకంటె మహోన్నతుడెవ్వరో యుండినగదా? తపస్సుచేయుట? నా సందేహమును నా తండ్రియొద్దనే బాపుకొందును అని చతుర్ముఖుని సమీపించి యట్లు ప్రశ్నించెను.

మ. చతురాన్యుండపు వేల్పుచెద్దపు జగత్సర్గాను పంథాయి నీ
శ్రుతిసంఘాతము నీమఖంబుజమునన్ శోభిల్లుకదార్త నం
యుత మై సర్వము నీ కరామలకమై యుండుంగదా భారతీ
సతి యిల్లాలట నీకు నోజనక నా సందేహముం బాపవే.

అని ముందు తాను ఎవరివలన యీ విజ్ఞానమును తెలుసుకొనడం
చెనో ఆయనకుండు అర్హతను వర్ణించి అర్పించినాడు. ఇదీ విజ్ఞాన
ప్రశ్నకు ప్రాతిపదిక. తరువాతకీ ప్రశ్న.

శా. ప్రారంభించుపివేక మెప్పుచొనగుం బ్రారంభ సంపత్తి కా
థారం బెయ్యదీ యేమిహేతువు యదర్థం బేన్నరూపంబు సం
సారానుకమ మూర్తనాభిసగిడిం జాగించె వొక్కప్పుడుం
బారం బెన్నడు లేదు నీమనువు దుష్ప్రాప్తిపడిబు వాచేక్కరా.

ఊర్ధనాభియనగా సాలీడు. ఆ సాలీడు గూడుకట్టివట్లున్నదీ యీ
సృష్టి. ఈ సృష్టికి అంతులేదు. ఈ సృష్టి జ్ఞానమును మీకెవరు
అందించుచుండిరి? ఈ సృష్టికి కావలసిన పదార్థ సంచయమెక్కడ
నుండి వచ్చుచున్నదీ? అని ప్రశ్న. తరువాత.

శా. నాకుం జూడగ నీవు రాజ వసు చున్నాడన్ యథార్థస్థితిన్
నీకంటెన్ ఘను దొక్కరాజు గలదో నీ వంతకున్ రాజువో
నీ కేలాభము రా దలంచి జగముల్ నిర్మించె దీచేతనా
నీకం బెందు జనించు నుండు నడగున్ నిక్కంబు భాషింపుమా

నీకంటె గొప్పవాడొక డుండెనా? నీకంటె వేరొకరు లేరని నా
తలంపు. ఈ సృష్టి దేనివి అధారము చేసికొని బహిర్గతమగు
చున్నది.

ఈ సృష్టి నిలుచుటకు ఆధారమెద్ది? ఇదీ దేనియందు లయమగుచున్నది? ఈ కర్తవ్యము నెరవేర్చుకున్నచో విన్నెప్పుడైన శిక్షింతురా? ఈ సృష్టి కర్తృత్వమున నీకేమి లాభము వచ్చును? ఆ లాభము నిచ్చువాడెవడు ?

అర్జు మహనీయు వొకడున్నచో వానిని గురించి వర్తించుట సాధ్యమగునా? సృష్టి కారణమగు మహా తత్త్వము వాక్కుల కందరానిదని వింటిని. చెప్పదగినదగుచో నాకు చెప్పవలసినదిగా నా ప్రార్థనయని యడిగెను.

శా. అంభోజాసన నీకు నీచుడు గలం దం తేని దత్పక్షమం
దంభోజాతభవాండ మేవిభునిలీలాపాంగ సంభ్రాంతిచే
సంభూతం బగు వర్తమాన మగు నలచన్నం బగుం దద్వీభున్
సంభాషింపగ వచ్చునే దలప నేచందంబువా డాకృతిన్.

నారదమునీంద్రుని ప్రశ్నయందొక ప్రత్యేకత యున్నది.

క. తోయజి సంభవ నా కీ తోయము
వివరింపు చాల దోచిన నే నా
తోయమువారికి నన్యుల తోయములం
జేరకుండ ద్రువమెరిగింతున్.

జిజ్ఞాసు ప్రశ్న అర్థమైనదా?

వి - చిత్తము. వికదముగా తెలిసినది.

శృ - పార్థుని ప్రశ్న.

“కార్పణ్యదోషోపహతస్వభావః పృచ్ఛామి త్వాం ధర్మ
పంమూఢచేతాః
యచ్ఛ్రేయస్యాన్నిశ్చితం బ్రూహి తన్మే శిష్యప్రేహం శాది మాం
త్వాం ప్రవన్నం॥

కృష్ణా! నా బుద్ధి సమ్మూఢమైనది. నాకు గలుగవగు శ్రేయస్సును
మీరే నిర్ణయింపుడు. నేను మీ శిష్యుడను. ప్రసన్నుడనై కాళ్ళపై
బడితిని. నన్ను శాసింపుడు అని ప్రశ్నించెను. తనకంటె గురువు
సర్వజ్ఞుడని భావించుచేకాక యంతకంటే వేరొకరు నన్ను తరింప
జేయువారు లేరను విశ్వాసముమాడ శిష్యునకు కలుగవలెను.

పరీక్షన్నరేంద్రుని గురువరణమును గూడ పరికింపుము.

మ. అపథాకోత్తమ ముటినేడు నిను దాయంగంటి నీవంటివి
ప్రవరుం జేర్కొను నంతటన్ భసితమౌ బాపంబు నా దోటికిన్
భవదాలోకవ భాషణార్హవ పదప్రక్షళవ స్పర్శనా
దీ విధానంబుల ముక్తిచేపడుట చింతింపగ నాశ్చర్యమే.

వి - తమ పాదములను ఆశ్రయించిన యీ జిజ్ఞాసువు యొక్క గురువర
ణమును అట్టిదే అని యీ క్రింది శ్లోకమును పఠించెను.

“కథం తరేయం భవసిందు మేతం
కా వా గతి ర్మే కతమో స్తుపాయః
తానే న కించి త్కృపయావ మాం ప్రభో
సంసారయః॥ క్షతిమాశనుష్య”

విజయుని ప్రశ్నలివి. నేనీ సంసార సముద్రము నెట్లు దాటుదును?
నాతరణమున కుపాయమును పచింపుడు. గురువర్యా! మీరు దయా.

సముద్రులా. నా దుఃఖమునకు క్షతిని కల్పించువారికే యెవ్వరును లేరని పాదములపై వ్రాలెను.

కృష్ణానందులకు దయ కలిగినది.

శ్లో. మాధైష్ఠ్య విద్యం సుఖ నాస్త్వపాయః
సంసారసింధో స్తరతే స్త్వపాయః
యేనైవ యాతా యతయో న్యపారం
తషేవ మార్గం తపనిర్దిశామి.

విజయా! భయపడకుము. సంసార సముద్రమును చాటు నుపాయము లేకపోలేదు. మహానీచులైవ పరమహంస అడరును యే మార్గము ననుసరించితరించిరో ఆ మార్గమునే నీకును విర్వచించెదనని కృష్ణానందు లభయదాన మిచ్చిరి.

మూడవరోజు గోష్ఠి ముగిసినది.

- శ్లో అజ్ఞాన త్విమిరాధస్య జ్ఞానాం జనకా కయా
చక్షురన్మీలితం యేన తస్మై శ్రీకృతువేనజః॥

అవి నమస్కరించి ఓం తత్సత్ అని శాంతిని చెప్పెను.

గీతా హృదయము

-: ఉపదేశము :-

“కర్మణ్యకర్మయః పశ్యేద కర్మణి చ కర్మయః
స జుద్ధిమాన్ మనుష్యేషు సయుక్తః కృత్స్న కర్మ కృత్”

భారతీయ తత్వశాస్త్రము మానవ సమాజమును తిలకించి యా
మానవ సమాజమున కొందరిని మాత్రమే జుద్ధిమతులని నిర్ణయించినది.

మానవ సమాజమంతయు జుద్ధివై కార్యము కలది కాదా? అన్న
ప్రశ్నకు సృష్టి క్రమమునే తాదాపూరితముగా చెప్పినది. మానవుడు సహజ
ముగా చూచి తెలుసుకొనునది యధార్థ ప్రపంచము కాదన్నది. యధార్థ
మును గ్రహించగలిగిన చూపు ప్రకృతి నిర్మించిన నేత్ర గోళములలో లేదని
నిర్ణయించినది. మానవుడు తన కెదురై యున్న దానిని మాత్రమే చూచు
చున్నాడు. తన చూపును తన వైపుకు త్రిప్పుకొని చూచుటలేదు అని
మానవుని సంబోధించి మానవుడా! నీకభిముఖమై వెలుగొందు ప్రపంచమం
తయు అబద్ధము. నిత్య సత్యమై వెలుగొందు పస్తువు నీ కంటికికనడదు.
నీకంటికి కనబడునదేదో నీ యాహుకు అందునదేదో అది సత్యమే కాదు.
అది కల. మరి సత్యపస్తువేదీ? అందువా? చూచు నీవొక్కడవే సత్యముఅని
సర్వవేదేతిహాస పురాణ కొవ్వ వాఙ్మయముల వన్నిటిని ఏకముఖముగా
వన్యయించి జగద్గురువుల ముఖముగా వెలుపరించినది.

ప్రకృతి ప్రవాహమున కెదురై పలుకు నా జగద్గురువుల పలుకులను
మానవ సమాజమంతయు విశ్వసించునా? మానవుని యందొక ప్రత్యేక

మగు నహంకారమున్నది? మానవసంఘము రాక పూర్వము తత్వశాస్త్ర మెక్కడిది? తత్వశాస్త్రమును విర్మించుకొన్నది మానవ సంఘమే అను ప్రకృతిబాదులుకూడ బ్రహ్మసృష్టిచోనివారే. వారే బండమువారైనను గావచ్చును. ఆ సంఘము భారతీయ తత్వశాస్త్రముల వంకకు తిరిగి, భారతీయ తత్వశాస్త్రమా! నా కంటికి అగపడునవంతయు మిథ్యయేనందువా? నావి నేత్రములు కావందువా? నాచే నిత్యమును చూడబడు ఈ ప్రకృతియే నా పరిశీలనమున తత్వ శాస్త్రమును దానిని నాకందించినది. నేనే నా తోటి మానవులకు నిన్ను బోధించితిని. అట్టి నన్ను గ్రుడ్డివానినిగా నిర్ణయించుచున్నావు. ముందుపచ్చిన చెవుల కంటె వెనుకపచ్చిన కొమ్ములు వాడియన్నట్లున్నది నీ మాటల సౌబగు. అనుచు సుపన్యసించు మానవునకు భారతీయ ఉపనిషత్సారస్వతము దయతో సమాధానము చెప్పుచున్నది, బోధించుచున్నది.

మానవుడా ! మోసపోవుచున్నావు. నిన్ను నీవే మరచి మాటలను మాట్లాడుచున్నావు. నీ నీవును నీవు చూడజాలవు. నీకు కనబడు విశ్వమే నిన్ను మరపించుచున్నది. పగలు నీకభిముఖమై కనబడు యీ విశ్వము నీ నిద్రలో మటుమాయమగుచున్నది. మరల వచ్చుచున్నది. విశ్వమా ! నా నిద్రలో నీవెక్కడి కేగుచుంటివి? అన్న ప్రశ్నకు విశ్వము నీకు సమాధానము చెప్పుటలేదు. చెప్పుటకు సమర్థముకూడ కాదు. ఓ భౌతికవాదీ ! నీచౌక నదీ ప్రవాహమున ప్రయాణముచేయు పడవనెక్కి ఆ నదీయొడ్డు నందున్న చెట్లను చూడుము. అవి వెనుకకు పడుగెత్తుచున్నట్లు కనబడును. అప్పుడు నీకన్నులే నిన్ను మోసగించినవి చూచితివా? ప్రకృతి స్వభావ మట్టిది. అప్పుడు నీ చూపును రెండవవైపుకు మరలింపవలసివచ్చును. అదీ బుద్ధి, బుద్ధికి మాత్రము తక్కువ తనము లేదా? లేకున్న బుద్ధి.

తక్కువపనులన్న మాక్తి యెక్కడిది ? బుద్ధియు యీ విశ్వమును గురించి నీకు నిజముచెప్పదు. ఈ విశ్వమునకు పూర్వమున్నది నీ బుద్ధి వైశద్యము కాదు. విశ్వములోని యొక భాగయే నీ బుద్ధి వైశద్యము. బుద్ధిని నీ అహంకారము ఆవరించినది. ఆ అహంకారము నీకంటికి కానరాదు. అహంకారమునకు భౌతికకాయము లేదు. దాని శరీరము సంకల్పరూపము. ఆ అహంకారము నీ యెదుట అత్మాభిమాన మన్నపేరున విరియ తాండవము చేయుచున్నది. ఆ అహంకారమొక మాయా చూర్ణమును చేతినుండుచుకొన్నది. ఆ పొడినే ప్రతి మానవునిపైనను చల్లుచున్నది. పండితుల మనుకొన్నవారిని నైతము వారు పెట్టుకున్న ఆ పేరుననే రూపమునొంది ఆ పండితులను కూడ తనపొట్టన పెట్టుకొనుచున్నది. ఆ అహంకారావరణము నీ నిజరూపమును మరపించినది. యథార్థమగు జ్ఞాననేత్రమును మూయించినది. భారతీయ వాఙ్మయమును చూడవద్దన్నది. ఒకవేళ చూసినను అహంకారమునైన నా నేత్రమున చూడమన్నది. కావున నీవు నన్ను చూచునది అహంకారముతోడనే. నీకు నేనెట్లు అర్థమగుదును? అయ్యును నిన్ను ప్రబోధింపదలచితిని. భగవంతుడు నన్ను భారతక్షేత్రమున సృష్టించినాడు. నీ కృపాపీయూషమున నన్ను తడవినాడు. నాకుపనిషద్వాణి యని పేరు పెట్టినాడు. నేను మానవనిర్మితమైన శబ్దజాలమునుకాను. మానవాతీతమై కాశ్చతావందను నొనరిగ్గు మహోన్నత విజ్ఞానమును మానవుని కందింపవచ్చిన భారతిని. అమరవాణిని. ఓ భౌతికవాదీ ! నీ చెవిని నా వైపుకు త్రిప్పుము. నీ బుద్ధిని కూడ నాలోననే ప్రవేశపెట్టుము. నీ అహంకారము లేదా నీ బుద్ధి వైశద్యములోని భౌతిక సారస్వతము నిన్నొక అద్భుతమేద నెక్కించినది. ఆ మేదలోనే నీ జీవితము గడపునట్లు

చేసినది. ఆ మేడయందమర్చబడిన ప్రతి అద్దమునందున కనబడుటలేవి నీ ప్రతిబింబములేయైనను, ఆ ప్రతిబింబము లెన్నియో అందరు నీకంటె వేరు వ్యక్తులందరిని నిన్ను పమ్మించినది. యథార్థమునకు ఆ మేడలో వేరొకట లేదు. నీ ప్రతిబింబములే. ఆ వ్యక్తుల ఆకృతులు వేరుకావచ్చును. ఒకే ఒక బింబమును అనేకములుగా కనసడుగట్లు చేయు మాయా చూర్ణమును ఆ అహంకారము చేతియందుంచుకొన్నది గదా ? మడుగునందు ప్రతిబింబించు చంద్రబింబము ఆ మడుగునందలి తరంగము లెన్నియో అన్ని ప్రతిబింబములగును. ఆ విషయము నెవ్వడు గుర్తించగలడు? అహంకారమును వదిలి వినమ్రుదై నన్ను పమీపించినవానికి నేను బోధపరతును. నీ అహమునకు అవ్వల నీపుండియు ప్రకృతి సృష్టించిన అహము నేనేనవి భ్రమించుచున్నావు. కావుననే యీ ప్రకృతియంతయు నీకంటె భిన్నమై అయథార్థ జ్ఞానమునే నీ కందించుచున్నది. అందుకే ఆ ప్రకృతి ప్రతిబింబములను నీవు ద్వేషించుటయో, ప్రేమించుటయో, మోహించుటయో చేయుచుంటివి. నీ కభిముఖమై నిన్ను పంచించిన ఆ అహమునకు చాల పేర్లున్నవి. దానిని అజ్ఞానము, అహము, ప్రకృతి, లేక అవిద్య, మాయ, మనస్సు, బుద్ధి, జీవుడు అను పేర్లన్నియు ఒక్కదానినే చెప్పును. నీవు బుద్ధిచుంతుడవు కావలెనన్న ముందు నీ వెవ్వడవో గుర్తెరుగవలెనవి ప్రబోధించినది.

పాఠకులారా! నేనెవ్వడనన్న ప్రశ్నకు సమాధానమే యీ ఉపదేశ ప్రకరణము.

మన గీతాగోష్ఠికిది న్నాగవరోజు. ఉపదేశ పీఠమును కృష్ణానందులును, వారి పాదపీఠమును విజయదును ఒకరికొకరు అమూల్యాలంకారములుగా గోష్ఠిపీఠముల నలరికరించిరి.

విజయని ఆభినాదన గీతమిది.

శ్లో॥ యన్యైశ్చస్ఫురణం సదాత్యక్త మసక్కల్పార్థగం భాసతే
సాక్షాత్తత్వమసీతి వేదపవనా యో బోధయత్యాశ్రితాన్
యత్సాక్షాత్కరణాద్భవే న్నపునరాశ్చత్తిర్భవాం భోవిభా
కన్యై శ్రీ గురుమూర్తయే నమ ఇదం శ్రీదక్షిణామూర్తయే.

విజయని దృష్టి గురువుల పాదసరోజములను వదలి వారి ముఖ
మండలము మీదికి పయనించినది. విజయని చూపుకో అర్తయు, గురువుల
చూపుకో స్రవన్నతయు అత్మవిద్యాప్రదోధమునందలి ప్రాచీన పంప్రదా
యమును ప్రకటించగా వారి గోష్ఠి ప్రారంభమైనది.

వి - స్వామీ ! నిన్న తాము నెలవిచ్చినట్లు సంసారభయమును తొలగించు
పరమహంసల మార్గమును నెలవిత్తురా ?

కృ - గీతాశాస్త్రమున 4వ అధ్యాయమున 18వ శ్లోకార్థమును భావించు
టయే పరమహంసల మార్గము. ఆ శ్లోకార్థము అనుభవమునకు
వచ్చుటయే సంసారమునుండి తరించుట.

వి - శ్లో॥ కర్మణ్య కర్మయః పశ్యే దకర్మణి చ కర్మయః
సంబద్ధిమాన్ మనుష్యేషు సయుక్తః కృత్స్నకర్మకృత్. 4.18
ఈ శ్లోకమే గదా ?

కృ - అవును.

వి - ఇది బాల తికమకగానున్నదే ?

కృ - అర్థము కాలేదా ?

వి - అర్థమైనది. ఎవడు కర్మయఃకర్మను, అకర్మయందు కర్మను
చూచునో అతడు మనుష్యులయందు బద్ధిమంతుడు, యుక్తుడు,
అన్ని కర్మలను చేసినవాడు నగును అని అర్థమైనది.

కృ - నీకీ శ్లోకమున తికమక యెక్కడ ?

వి - కర్మయందు కర్మను చూచుట, అకర్మయందు కర్మను చూచుట అనునది నాకు తికమకగా నున్నది. ఈ దృష్టి విపరీతముగదా ?

కృ - ఆసలు కర్మ, అకర్మ అను భ్రమలకు అర్థము తెలిసినదా ?

వి - కర్మయనగా క్రియ. ఏషనినై నను చేయుటకు కర్మయని పేరు. ఏ షనిని చేయకుండుటకు అకర్మయనిపేరు.

కృ - గీతాశాస్త్రము మానషని విపరీత దృష్టిని తొలగించుట కవతరించి నదా ? లేక విపరీతదృష్టిని కల్పించుట కవతరించినదా ?

వి - మానషని విపరీత దృష్టిని తొలగించుటకే శాస్త్రము పుట్టెను. తాము మొట్టమొదటినుండియు నాహృదయ క్షేత్రమున నాటిన వీజ మదీయే.

కృ - మరి యీ శ్లోకమున శ్రీకృష్ణుడు విపరీత దృశ్యము నెట్లు చెప్పుదును. విశ్వాదృష్టి కలిగియున్న మానవునకు సత్యదృష్టి నే దోధించియుండుట.

వి - ఆ సత్యదృష్టి నెరుగక పోవుటయే తికమకయైనది. తమరీ దీను యగు ఆ సత్యదృష్టిని ప్రసాదించుటనియే నా ప్రార్థన. తమవంటి మహనీయు లీ శ్లోక గ్రంథులను విష్ణుకున్న ఆత్మజ్ఞానువుల కాహారమేలేదు. శంకరాది సద్గురువులందరును సంసార తాసతప్తు లగు వారల సద్దర్శించుటకే యవతరించి రనుట సత్యము.

కృ - ఆవును శంకరులే యీ శ్లోక గ్రంథిని (ముడిని) చక్కగ నూడ దీసిరి. చిత్తము నీయాయత్తమై యున్నదా ?

వి - ఏకాగ్రమై యీ శ్లోక భావమును గ్రహింప నెదురుచూచుచున్నది.

తృ - విను. ఆ శ్లోకమునందు ప్రయోగింపబడిన కర్మ అకర్మ యను రెండు శబ్దములతో ఒక శబ్దమునకు నిర్గుణము నిష్క్రియమునగు పరబ్రహ్మ యర్థము.

మరొక శబ్దమునకు నామరూపాత్మక మగు ప్రపంచము అర్థము. ఒకదానిచేత తెలియబడునదంతయు దృశ్యము. నామరూపాత్మక ప్రపంచమున్నను దృశ్యమున్నను ఒకే అర్థము. అవి పర్యాయపదములు. అట్టి దృశ్యమునకే, లేక నామరూపాత్మక ప్రపంచమునకే ఈ శ్లోకమున కర్మ అనుపదము వాడబడినది. కావున కర్మ అనగా క్రియలేక వ్యాపారము. అది దృశ్యధర్మము. అకర్మ అను పదము నకు పరబ్రహ్మ అని అర్థము. పరబ్రహ్మ నిష్క్రియము. అది చలనములేనిది. భగవద్గీతా శాస్త్రమున పరమాత్మ స్వరూప మేవిధముగ వర్ణింపబడినదో ఆత్మస్వరూపముకూడ అదేవిధముగ వర్ణింపబడినది. కావున పరమాత్మ, పరబ్రహ్మ, ఆత్మశబ్దములు సమానార్థకములు. అట్లే నామరూపాత్మక ప్రపంచమున్నను దృశ్యమున్నను, శరీరేంద్రియాది సంఘాతమున్నను ఒకే అర్థమున వాడబడినవి. కావున నామరూపాత్మక దృశ్యమునకు కర్మయను పేరును గీత ఎట్లు వాడినదో శరీరేంద్రియ మనోబుద్ధ్యహంకారము లన్నింటిని కలిపి కర్మయను శబ్దమున వాడినది. ఇప్పుడు నీకే మర్మమైనది ?

వి - కర్మయనగా నామరూపములతో కూడిన ప్రపంచము, లేక దేహాది సంఘాతము అనిన్ని, అకర్మయనగా నిష్క్రియమైన పరబ్రహ్మ లేక ఆత్మయని అర్థమైనది.

కృ - చలనములేని అచలమైన ఆత్మ నడచుట, పరుగెత్తుట, నిద్రపోవుట, అను క్రియలు కలిగియుండదు. మనము ఆలోచించుట, ఆలోచింపక యుండుట, నడచుట, నడపక యూరకుండుట, మాటలాడుట, మౌనముగ నుండుట అను వ్యాపారమంతయు (వ్యాపారమన క్రియ) అంతరమగు మనస్సు యొక్కయు, జాహ్నములిగు హస్త పాదాదికముల యొక్కయు ధర్మములు. ఆత్మధర్మములుకాదు. అయ్యును సామాన్య లోకము దేహేంద్రియ సమూహమును, ఆత్మను వేరుగాచేసి చూడదు. ఆ రెండింటిని కలిపియే వ్యవహరించును. వేర్వేరుగా నున్న రెండు వస్తువులను ఒకే వస్తువుగా భావించి వ్యవహరించుట ఐద్ధిమతుల లక్షణమా? ఐద్ధిహీనుల లక్షణమా?

వి - ఐద్ధిహీనుల లక్షణము.

కృ - కావున గీతాశాస్త్రము ఐద్ధిహీనులను ఐద్ధిమతులను చేయుటకు ప్రవర్తించినది. అకర్మయైన ఆత్మను, కర్మయైన దేహేంద్రియాదికమును, లేక అకర్మయైన పరబ్రహ్మను, కర్మయైన జగత్తును విడదీసి దేనిని దానినిగా గుర్తెరుగుడని బోధించినది. అట్లు గుర్తెరిగిన వానికే అగ్రస్థానము నిచ్చినది.

“సఐద్ధిమాన్ మనుష్యేషు, సయుక్తః కృత్స్నకర్మ కృత్॥”

అన్నది. అట్టివాడు మానవులలో ఐద్ధిమరుడన్నది. అతడే, యుక్తః అనగా యోగి అన్నది. అతడు కర్మరహస్యమును తెలిసిన కర్మయోగి అన్నది.

ఇక దేహేంద్రియాది సమూహమును, చైతన్యమగు ఆత్మను కలిపి వ్యవహరించుట, విడదీయుట, లేక నామరూపాత్మక మగు

జగత్తును, నామరూప రహితమగు బ్రహ్మమును కలిపి వ్యవహరించుట, విడదీయుట అను విషయమును వివరించెదను.

ఉపనిషద్విజ్ఞానము నామరూపములతో గూడిన, ఈ జగతు కల్పితమన్నది. బ్రహ్మము సత్యమన్నది. అట్లే పంచభూతములచేత నిర్మితమగు దేహత్రయము స్థూల సూక్ష్మతారణ శరీరములుకూడ కల్పితమన్నది. ఆత్మసత్యమన్నది.

వి - కల్పిత మనగా లేనిదనియే గదా అర్థము?

కృ - కల్పితమను మాటకు లేకపోవుటయే అర్థము. కాని ఇక్కడ కల్పిత శబ్దమునకు కొంత వివరణమున్నది. లేకపోవుట రెండు విధములు. గొడ్రాలివిడ్డ, కుందేటి కొమ్ము అచువని త్రికాలములయందునులేనివి. వాటివలె ఈ ప్రపంచము త్రికాల శూన్యముకాదు.

మానవుని జ్ఞానము రెండు విధములు. యథార్థ జ్ఞానము, అయథార్థ జ్ఞానము. అయథార్థ జ్ఞానమునకు భ్రాంతి జ్ఞానమని కూడా పేరు. త్రాడును చూచి మందాంధకారమున (కొద్ది చీకటి) పాముని భ్రమించుట భ్రమజ్ఞానము. అక్కడ భ్రమకలిగిన భ్రమకాలమునందు పామున్నది. ఆ కాలమున త్రాడుకూడ యున్నది. కాని భ్రమనొందిన వాని దృష్టియందు మాత్రము త్రాడులేదు. పాము మాత్రమే యున్నది.

పామును యేత్రాడునందు కల్పించుకొనెనో ఆ త్రాడును గురించి ఆ భ్రాంతి జ్ఞాని యెరుగడు. పామును మాత్రమే యెరుగును. అది అతనికి భ్రమజ్ఞానమనికూడ తెలియదు, సత్యమనియే యాశని యూహ. దానిచేత కలుగు భయము, వణికు, మూర్ఛలుకూడా

సత్యములే. చూచువారందరును పాముకాటు వేసినదనియు, అతడు మూర్ఛ నొందెననియు వ్యవహరింతురు. ఇప్పుడు సర్పమున్నదనియూ ? లేదనియూ ?

వి - ఉన్నదనియు, లేదనియుకూడ చెప్పవలెను. భ్రమకాలమునందున్నది. భ్రమయనునది అసలు కలుగనివాని దృష్టియందును, భ్రమ నివృత్తియైన కాలమునందును సర్పముండదు.

కృ - అప్పుడు సర్పమేమైవది ? ఎక్కడికి పోయినది ?

వి - భ్రమ జ్ఞానముచే పచ్చినది. భ్రమజ్ఞానము పోవుటయే సర్పము పోవుట.

కృ - ఆ సర్పము వంటిదే నామరూపాత్మకమగు జగత్తును, దేహేంద్రియాది సమూహము కూడ.

వి - సర్పము త్రాటియందు కల్పితమైనది. మదాంధకారము ఆ భ్రమను కల్పించినది. మరీ జగత్తును, దేహేంద్రియాది సమూహమును వేటియందు కల్పితములై నవి ?

కృ - జగత్త్రయము పరబ్రహ్మయందు కల్పితమైనది. దేహేంద్రియాది సమూహము అత్యయందు కల్పితమైనది. అక్కడి చీకటివలెనే అవిద్యయనునది యిక్కడ ఈ భ్రాంతిని కల్పించినది.

నేను నీకు అత్మ పరమాత్మ శబ్దముల కొక్కటే యర్థమని చెప్పితిని గుర్తున్నదా ?

వి - చిత్తము. ఆద్వైతమున అత్మయే పరబ్రహ్మయనియు, పరబ్రహ్మయే అత్మయనియు విర్ణయ మునిరి.

కృ - ఈ ఘట్టమున ఆ విషయము మరువకూడదు. జగద్బ్రహ్మలను, అత్మానాత్మలను (అనాత్మ-దేహేంద్రియ సమూహము) విడదీయుట యనగా ఆ రెండును వేర్వేరు పదార్థములనియు ఆ రెంటిని విడదీయుట యనియు అర్థము కాదు. రజ్జునర్ప భ్రాంతియందు సర్పము కల్పితమని తెలియుటమే రజ్జుసర్పములను విడదీయుట. సర్పము కల్పితమని తెలియుటతోడనే సర్పభయముపోవును. సర్పభయమును పోగొట్టుటకు సర్పజ్ఞానమును రజ్జుజ్ఞానమును అవసరములే. ఆ రెంటికిని తోడుగా ఆ రెంటియొక్క స్వరూపమును బోధించువాడును, ఆ బోధించువానిచేతయం వొక దీపమును అవసరము. అట్లే జగద్బ్రహ్మలను విడదీయుటకు లేక అత్మానాత్మలను విడదీయుటకు బోధకుడును ఆతనిచేత శాస్త్రమును అవసరము. ఆ బోధకునకే గురుసనిపేరు. ఆ రెండింటి సహాయమున అదిష్ఠానమగు బ్రహ్మయందు జగత్తుకల్పితము, అత్యయందు దేహదులు కల్పితము లని బోధించి, ఆ బోధయను దీనకాంతిని అందించగా ఆత్మయందు అచాక్షరభ్రాంతి విడిపోవును. బ్రహ్మయందు జగచ్ఛాంతి తొలగును. బ్రహ్మను యథార్థముగను, అట్లే అత్మను యథార్థముగను తెలిసికొనును. దానినే అకర్మయందు కర్మను చూడవలెనని గీత చెప్పినది. ఇదియే అకర్మయందు కర్మను జూచుట.

వి - బ్రహ్మమే జగత్తును పేర వజ్రవహారింప బడుచున్నరన్నమాట.

కృ - అవును. నామమాత్రమే జగత్తు.

వి - మరొక్క ఉదా....

కృ - సందేహమెందుకు? మరియొక ఉదాహరణను చూపుమను. పంచదార చిలుకను పరిగ్రహించుము. అందెన్ని పడములున్నవి?

వి - పంచదార, చిలుక అను రెండు పదములున్నవి.

కృ - అందు పంచదారను, చిలుకను విడిచి నీ మావగలవా? లేక చూచెదవా? అసలు విడిపడునా?

వి - అవి రెండును విడిపడిలేవు. నామమాత్ర వ్యవహార మున్నది.

కృ - మరి అందు చిలుకయను పదమునకు అర్థమెక్కడున్నది?

వి - అందు ఆ పదమున కర్థమగు చిలుకలేదు. పంచదారయే చిలుకగా చేయబడినది. ఆ పంచదారకే చిలుకయని వ్యవహారము.

కృ - అట్లే జగద్వ్యవహారము కూడ.

వి - పంచదారయే చిలుకగా మారిన దనవచ్చునా?

కృ - ఒక వస్తువు మరియొక వస్తువుగా మారినప్పుడు పూర్వరూపము పోవలెను. పంచదార మారిందా?

వి - లేదు.

కృ - కావున బ్రహ్మపరిణమించలేదు. దీనికి వివర్తమనిపేరు. పాలు పెరుగుగా మారుట, పరిణామము. పరబ్రహ్మ నిర్వికారము గనుక పరిణమించడ.

అకర్మణీ కర్మయః పశ్యేత్ సచిద్విమాన్ - అనునది అర్థమైనదా?

వి - చక్కగా తెలిసినది.

కృ - కర్మయనగా దేహేంద్రియ సమూహము. ఆ దేహేంద్రియ సమూహము ఆత్మయందు కల్పితము. ఆత్మకుకూడా అకర్మయనియే వాడినది. ఆత్మయందు లేక అకర్మయందు కర్మలేక దేహేంద్రియ

సమూహము కల్పితమని తెలియుటకూడ అకర్మయందు కర్మ దర్శనమే. ఇది దేహేంద్రియ సంఘాతమును ఆత్మనుండి విడదీయుట. ఈ జ్ఞానమునే అకర్మయందు కర్మదర్శనమని గీత చెప్పినది.

ఇప్పటికేమి యర్థమైనది?

వి - దృశ్యమగు జగత్తు బ్రహ్మమనందు కల్పితమేగాని యథార్థము కాదనియు, అట్లే స్థూలములగు కర్మేంద్రియములును, సూక్ష్మములైన ఆంతరములగు మనోబుద్ధి చిత్తాహంకారములును జ్ఞానేంద్రియ సమూహమును ఆత్మయందు కల్పితములనియు ఏ యధిష్ఠానమునందు ఆట్లు కల్పితమైనదో దానికే అకర్మయని గీత పేరు పెట్టి నదనియు ఆ విషయము తెలియుచే అకర్మయందు కర్మను చూచుట యనియు తెలిసినది.

కృ - ఇక తెలియవలసినదేమి?

వి - కర్మయం దకర్మను చూచుట.

శృ - కర్మయన దేహేంద్రియాదీ సంఘాతమని చెప్పితినిగదా ?

ఆ సంఘాతము అనగా మనోబుద్ధులు, ఇంద్రియములు వ్యాపారములు గలవై యున్నచో ఆత్మ వ్యాపారము కలదై యున్నదనియు, అవి తమతమ క్రియల నన్నింటిని విరమించి కదలక మెదలక యున్నప్పుడు ఆత్మ నిష్క్రియమై చలనము లేకుండ నున్నదనియు భావించకుండుట కర్మయందు అకర్మను చూచుట. అనగా చలనాదీ క్రియ వ్యవహారమంతయు ఆత్మదీకాదు. ఆత్మచిన్మాత్రము. నిష్క్రియము. అని ఆత్మస్వరూపమును గుర్తెరుగుటకే కర్మయం 'దకర్మ

దర్శనమని శ్రీకృష్ణులు వాడిరి. ఇది సత్యమగు జ్ఞానము. దీనికి వ్యతిరేకము భ్రమజ్ఞానము. భ్రమజ్ఞానమును తొలగించుకొమ్మని గీత బోధించినది. విజయా! స్థిరమగు నాత్మయందు చలనాదీక్రియలను కల్పించుకొని వ్యవహరించుటకు మరియొక ఉదాహరణను కూడా చెప్పెదను. ఒక పడవయందు ప్రయాణముచేయు నప్పుడు నది యొడ్డునందున్న వృక్షములు పరుగెత్తుచున్నట్లుగాని నెమ్మదిగా పోవు నట్లుగాని కనపడును. అప్పుడా వృక్షములయొక్క గమనము వేనిని బట్టి ?

వి - పడవయొక్క గమనమును బట్టియే.

కృ - పడవనుబట్టి ఆ వృక్షములు గమనమును చేయుచున్నవా ?

వి - లేదు. చేయుచున్నట్లుగ పడుచున్నవి.

కృ - స్థావరమునకు చలనము యథార్థముగా జరుగదు. కాని చూచువాని ఆజ్ఞానమువలన కనబడవచ్చును. ఇది ఆజ్ఞానము అని తెలియుటే యథార్థము తెలియుట. యథార్థము వేరుగను, అయథార్థము వేరు గను లేదు. అయథార్థముగూడ యథార్థములోనిభాగమే. యథార్థమున లీనమైయున్నది. అయథార్థము భాసించని దృష్టిలో యథార్థ మొక్కటే యున్నది. జగత్తును, దేహేంద్రియాదీకములును భాసించని జ్ఞాని దృష్టియందున్నది యథార్థమొక్కటే. ఆత్మ ఒక్కటే. లేక వరమాత్మ ఒక్కటే. ఇదియే జ్ఞానయోగసారము. ఈ విషయము అనుభవమునకు వచ్చుటయే జ్ఞానము.

వి - అయితే భోజనమును చేయుట, భోజనమువలన గలిగిన తృప్తిని అనుభవించుట, కౌంతానుభవము ననుభవించుటకు యత్నముచేయుట,

అనుభవించుట అనుభవించితి నని ఆనందించుట ఇదంతయు ఆత్మకు సంబంధము లేదన్నమాట.

కృ - ముమ్మాటికిని లేదు.....సర్వం మనవివ. కర్తృత్వము (చేయుట) భోక్తృత్వము (అనుభవించుట) ఆత్మకు లేవు. ఆ రెండును మనోధర్మములే! ఆత్మిక కర్తాదు, భోక్తాదు. అంతయు మనః కల్పితమే. గాఢనిద్రయందు ఆకలి దప్పిక లేమైనవి? సుషుప్తియే ఇందుకు సాక్ష్యము.

వి - మరి ఈ విషయము గీత చెప్పినదా ?

కృ - చెప్పకేమి? చెప్పినది.

శ్లో॥ వ్రకృతేః క్రియమాణాని గుణైః కర్మాణి సర్వశః

అహంకార విమూఢాత్మా కర్తాహ మితి మన్యతే॥

3.27

వ్రకృతేః గుణైః సర్వశః కర్మాణి క్రియమాణాని అహంకార విమూఢాత్మా అహంకర్తా ఇతి మన్యతే॥

అవి శ్లోకము యొక్క అన్వయము.

మనము చేయు సమస్త కర్మలును సత్వరజస్తమో గుణాత్మికమగు వ్రకృతియొక్క గుణవికారములుగాని ఆత్మ వికారములు కావు అను విషయ మెరుగక మూఢుడు అజ్ఞానము చేతనే కర్తనని భావించు చున్నాడని గీత స్పష్టముగా చెప్పినది శ్లోకమునందు.

వి - ఇక్కడ మూఢాత్మ మనగా దేహేంద్రియాది సంఘాతమును నేననుకొను శరీరాభిమానియేగదా?

కృ - అవును. ఆశరీరాభిమానిత్వమే జీవిత్యము. అజీవత్వమే మూఢత్వము. ఆ మూఢత్వమునుండి వచ్చినవే అహంకర్తా అహం

భోక్తా అను భావములు. నేను కర్తను, భోక్తను అనుకొనుటకు శరీరాభిమానమే కారణము.

వి - ఈ శ్లోకమునందలి ప్రకృతి శబ్దమునకేమైన వివరణమున్నదా?

కృ - 18వ అధ్యాయమున 14, 15, 16 శ్లోకములలో కర్తృత్వమునునది ఐదంటి కూటమిచే కలుగుచున్నదని ఐదు కారణములను ప్రతిపాదించి, ఇక్కడి ప్రకృతి శబ్దమును వివరించినారు శ్రీకృష్ణులు. ఆ కారణము లివి. 1) శరీరము 2) శరీరాభిమానియై నేనీ ఫలముల ననుభవించుచుంటిని. ఈ ఫలములకు నేనే భోక్తను అనుకొను భోక్త. 3) జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియములు, మనోబుద్ధులు. 4) ప్రాణవంశకము, 5) పైన చెప్పిన నాలుగింటికిని అధిష్టానదేవతలగువాడు. ఈ కూటమి ఫలననే పుణ్యకర్మలుగాని, పాపకర్మలుగాని, మనోవాక్కాయములచే చేయు ప్రతికర్మయు జరుగుచున్నదని వ్యాఖ్యానించిరి. ఇట్టి విషయము తెలియని వారినే మూఢుడనియు, అకృత బుద్ధియనియు పేరు పెట్టిరి. అకృత బుద్ధి అనగా— గురువేదాంత శాస్త్రములయొక్క ఉపదేశములులేని అసంస్కారులని శంకరుల వ్యాఖ్యానము.

“అకృతబుద్ధిత్వాత్-అసంస్కృత బుద్ధిత్వాత్” శం. భా.

వి - మరి అకర్తయు అభోక్తయునై, సాక్షి చైతన్యమై డెలుగు నాత్మ యందు కర్తృత్వాదికములను కల్పించిన దెవరందురు?

కృ - మాయ, అవిద్య.

వి - మాయ అను పదమునకు అర్థమేమందురు?

కృ - యా-మా-సామాయా ఏది లేదో అది మాయ.

వి - మాయా ప్రకృతి కల్పములు రెండును ఒకే అర్థమును బోధించునా ?

శ్మ - కొద్ది భేదము కలిగియున్నది. సత్వరజస్తమో గుణములయొక్క సామ్యావస్థకు ప్రకృతియనియు, అగుణముల వైషమ్యమునకు మాయయనియు పేర్లు. ఇది అద్వైత శాస్త్ర విర్ణయము, ద్వైత శాస్త్రములందు మాయ ప్రత్యేక పదార్థము. అద్వైతమాయకు ప్రత్యేక లక్షణములేదు. కేవలము లేకపోవుటకే మాయ యన్న నిర్వచనము లేదు. మాయాకార్యమగు జగత్తు కనబడచుండుటచేత మాయ లేనిదికాదు. జగత్తుయొక్క ఉనికి స్వప్నమువంటి దగుట చేత మాయకు ఉనికిలేదు. జగత్తును సృష్టించుచున్నది గనుక సృష్టి కర్తృ అనకూడదు. జగత్సృష్టి కేవలము మాయవలననే యగుట లేదు. బ్రహ్మమునుండి సృష్టియగుచున్నది. అందువలన అద్వైతులు మాయను అనిర్వచనీయమని వర్ణించినారు.

“అఘటన ఘట నావటీయసీ మాయా”

అన భవములను సంభవములనుగా చూపించును. సంభవమునూ అసంభవముగా చూపును.

సీ. ఉన్నది లేదని యాహింసగా నేర్పు
లేనిది కలదన లెస్స నేర్పు
నజడంబు జడమని యాగడింపగ నేర్పు
జడ మజడంబుని చాటనేర్పు
సుఖము దుఃఖంబుగా చూపి చెప్పగనేర్పు
దుఃఖంబు సుఖమన దొలుత నేర్పు
నిది యదిగాదని యింపుగానన నేర్పు
నది యదిగాదని యనగనేర్పు

ఎన్ని చమత్కారములనైనను చూపును. అందువలన అవిర్భవ
నీయ అనిరి.

వి - మరి అవిద్య యెక్కడిది?

కృ - త్రిగుణముల సామ్యావస్థగల ప్రకృతి కుద్దమగు సత్కగుణము అధిక
ముగా గలదై నప్పుడు మాయ, అసత్వము మరియు సత్వమైనప్పుడు
అవిద్య అను పేర్లను కలిగి యుండును. మాయయందు ప్రతి
వింఛించిన చైతన్యము ఈశ్వరుడు. ప్రకృతి అద్వమవఁటిది. స్వచ్ఛ
మైన అద్వమ మాయ. మరియుమైన అద్వమ అవిద్య. జీవేశ్వరుల
ఉపాధులు అద్వమల వంటివి. అద్వమలు బ్రద్వలుకాగా ప్రతివింఛ
ములు వింఛముతో కలియునట్లే జీవేశ్వరుల ఉపాధులు తొలగిపోగా
అఖండ చైతన్యమే మిగులును.

జీవేశ్వరుల కేకత్వమన వారి ఉపాధులను వాక్య విచారణచేత
తొలగించుటయే. దీనినే శంకరులు “వాక్యార్థశ్చ విచార్యతాం” అని
ప్రబోధించిరి. వాక్యార్థమనగా తత్వమస్యాది మహావాక్య చతుష్ట
యము. ఈ వాక్య విచారణపైన ఆధారపడియే అద్వైత సిద్ధాంత
మంతయు నడచినది.

వి - మరి మన గీతాశాస్త్రము కూడ పై విధమున జీవబ్రహ్మైక్యమునే
బోధించినదా?

కృ - శంకర సిద్ధాంతమే నా లక్ష్యమని నమ్మిన సాధకులకు జీవబ్రహ్మల
కద్వైతమునే బోధించును. ద్వైత సిద్ధాంతములలో జీవుడెప్పు
డును జీవుడే. ఈశ్వరుడెప్పుడును ఈశ్వరుడే. జీవేశ్వర భేదము
పోషనదీకాదు. అద్వైత సిద్ధాంతమున జీవేశ్వరులు వింఛ ప్రతి.

బింబ న్యాయమున నుందురు. ద్వైతసిద్ధాంతమున అంశాంశ న్యాయముగలవారగుదురు. అనగా భగవంతుడు అవయవి. జీవులు అవయవములు. అవయవి ఎట్లు సత్యమో అవయవమును అట్లే సత్యమని వారి నిర్ణయము. ప్రతిబింబము మిథ్య. బింబమొక్కటియే సత్యము. కావున బ్రహ్మమొక్కటియే సత్యము. జీవత్వము ప్రతిబింబము కనుక మిథ్య. జీవబ్రహ్మల తేకత్వమనగా జీవత్వము మిథ్యయని తెలియుట. ఉన్నది ఒక్కచే వదార్థము. ఆ వదార్థమే జగత్కారణము. రెండవ వదార్థము లేనేలేదు అని నిర్ణయము.

వి - గీత యీ నిర్ణయమును చెప్పినదా?

కృ - శ్లో॥ నాసతో విద్యతే భావో నాభావో విద్యతే సతః

ఉభయోరపి దృష్టాంత స్త్వనయోస్తత్వదర్శిభిః ॥ 2-16

అసతః—భావః-న విద్యతే సతః—అభావః న విద్యతే

అసయోః-ఉభయోః-అంతః తత్వదర్శిభిః దృష్టః॥

ఇదీ శ్లోకాన్వయము.

అనగా యీ శ్లోకమున సత్ “అసత్” అను పదములు రెండున్నవి. ఆ పదములలో “సత్” అను పదము పరబ్రహ్మను చెప్పును. సత్—అనగా ఉనికి. ఉండుటయే లక్షణముగాగలది పరబ్రహ్మము. ఆ సత్తున తెప్పుడును లేకపోవుట యనువదిలేదు. మూడు కాలములయందును ఉండును. అసత్తు యెప్పుడునులేదు. మూడు కాలములలో నేకాలము నందును లేవిదేనని నిర్ణయము. ఇదియే గీతలోని పరమసిద్ధాంతము. కావున గీతాశాస్త్రము సత్యపదార్థ మొక్కటియేనని చెప్పినట్లేకదా?

వి - అవును.

కృ - ఒక కారణమును ఆధారముగా జేసికొని పుట్టిన దేదీయు శాశ్వతము కాదు. పుట్టిన ప్రతి వస్తువును వికారము కలదేయగును.

ఈ సత్, అసత్ అను శబ్దములే గీతయందు, దేహి, దేహము-పరా ప్రకృతి, అపరాప్రకృతి, క్షేత్రజ్ఞుడు, క్షే తము, అక్షరము, ఉరము, పురుషుడు, ప్రకృతి అను పదములతో 7, 13, 15 అధ్యాయములందు వర్ణింపబడినవి. ఆ ప్రదేశములందుకూడ, ఒకటి నిత్యము రెండ వది అనిత్యము అని తెలియదరచిరి. కావున త్రికాల సత్యమగు పదార్థము ఒక్కచేయని గీత చెప్పివట్లయినది.

వి - ఆ అధ్యాయములలోని శ్లోకసంఖ్య వందించురా?

కృ - 7. అ. 4. 5. శ్లోకములు: 18 అ. 1 శ్లో; 15 అ. 1 శ్లో.

వి - జీవేశ్వరులకు వివిధ ప్రతిబింబన్యాయ మెచ్చట వర్ణింపబడినది?

కృ - 15. అ. 1 శ్లోకమున

“మమైవాంశో జీవలోకే జీవభూతస్సనాతనః”

15-7.

జీవలోకే-ప్రాణిలోకమునందు జీవభూతః-కర్త భోక్తయను ప్రసిద్ధ వ్యవహారము కలిగిన సనాతనః- చిరంతనుడగు జీవుడు. మమ— నాయొక్క అంశః ఏవ, ఏకదేశమే అని అర్థము.

ఇక్కడ అంశయను పదమునకు జలమునందు ప్రతిబింబించు సూర్యుడు ఆకాశ సూర్యుని అంశయెట్లగునో అట్లే జీవుల అంతః కరణయందు ప్రతిబింబించు చైతన్యము జీవుడఅని శంకరుల నిర్ణయము.

“అంశోభాగః అవయవ ఏకదేశ ఇత్య నర్థాంతరం యథాజగ
సూర్యకః సూర్యాంశః”

వి - జీవుడు నాయంశమని కాక జీవుడని వ్యవహరించు చై తన్యము.
వేసే అని గీతాచార్యులు స్పష్టపరచిరా?

కృ - సుస్పష్టముగా చెప్పిరి.

వి - ఎక్కడ?

కృ - 13 అ. 2వ శ్లోక ప్రథమ పాదమున.

వి - త్రేతజ్ఞం చావిమాం విద్ధి సర్వత్రేతేషు భారత॥
ఇదియేగదా?

కృ - అవును అందు త్రేతజ్ఞానగా జీవుడు. త్రేతమనగా శరీరము.

శ్లో॥ ఇదం శరీరం కౌంటేయ త్రేతమిత్యభిధీయతే॥ 13-1

ఈ శరీరమునకు త్రేతమనిపేరు. ఈ మన శరీరమునకే
కాదు, “ఇదం” అన్న సర్వనామము ఈ పరిదృశ్యమానమగు
జగత్తునంతను చెప్పును. త్రేతమనగా రక్షించునది, నశించునది,
ఉత్పత్తి చేయునది, అను అర్థములు కలిగిన పదము. ఈ శరీర
మును అధారముగా చేసుకొనియే అవిద్యావృతమగు ఆత్మను
గ్రహింతుము. ఆత్మను అవిద్యనుండి తొలగించి, రక్షించినది
నది గనుక త్రేతమైనది. లేక శరీరము నశించును గనుక
త్రేతము. భూమి తనయందు నాటిన వీజములనుండి వ్యవ
సాయమునకు ఫలము నందించునట్లు జీవుని ప్రాక్తవ కర్మల
ఫలముల నుత్పత్తి చేయునది కనుక త్రేతమైనది. ఈ త్రేతము
వికారము. వికారమెప్పుడును నశించుటే స్వభావముగా గలది.
త్రేతము వికారము అనుమాటను, 5.6 శ్లోకముల వర్ణించినారు.

శ్లో॥ మహాభూతాన్యహంకారో బుద్ధి రవ్యక్త మేవ చ
 ఇంద్రియాణీ దశకై కం చ పంచ చేంద్రియగోచరాః॥
 “ఇచ్ఛాద్వేష స్పృఖం దుఃఖం సంఘాతశ్చేనా ధృతిః
 వితత్ క్షేత్రం సమాపేన సవికారము దాహృతం॥”

ఇందు క్షేత్రభాగమంతయు వికారమని తేలినది. కాని ఈ రెండు శ్లోకములలో రెండవ శ్లోకప్రథమపాదమున చేతనా అను పదము వాడబడినది. ఈ పదము క్షేత్రమునంతను అపాదమస్తకముగా ఎవరు తెలుసుకొనుచున్నారో లేక ఏది తెలుసుకొనుచున్నదో దానికి పేరు. ఆ తెలుసుకొనునది జీవుడు. లేక క్షేత్రజ్ఞుడు, లేక దేహి, పరాప్రకృతి, అనుపేర్లతో వ్యవహరింపబడు నా క్షేత్రజ్ఞునికూడా వస్తుగావే గుర్తెరుగుమని తోదించినారు. ఇదియే జీవ్యనకును పరబ్రహ్మకు భేదములేదని సుస్పష్టముగ చెప్పినమాట.

శ్లో॥ క్షేత్రజ్ఞంబాపి, మాం పరమేశ్వరం అనంసారిణం విద్ధి॥ శం.భా.
 క్షేత్రజ్ఞునకును పరబ్రహ్మకును మధ్యభేదమును కల్పించినది. అధ్యాన, లేక ఆజ్ఞానము, అవిద్య, మోహము ఇవన్నియు పర్యాయపదములు. నేను నాది అను జ్ఞానమును కల్పించిన కల్పనాశక్తికి పేర్లు.

వి - పర్యవసానము నేనేయని తెలుసుకొనవలెనందురు.

కృ - 13వ అధ్యాయమున 12వ శ్లోకము మొదలు 17వ శ్లోకము వరకును సర్వోపవిషత్ప్రతిపాద్యమైన పరబ్రహ్మతత్వము పర్తింపబడినది. ఆ పర్తింపబడిన బ్రహ్మతత్వమే నేను ఇంకకు పూర్వము నేను అనుకొనుచున్న విజయుడనుకాను అని తెలుసుకొని మననమువేసి, బుద్ధిని స్థిరముగావించుకొనుటయే పర్యవసానము.

క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞులను విడదీసి క్షేత్రమంతయు నాయందు (ఆశ్మయందు) కల్పితము. క్షేత్రజ్ఞుడు పరమాత్మకంటె అభిన్నుడు (వేరుకాడు) అను జ్ఞానమే నాకు ఇష్టమని శ్రీవారి సూక్తి. ఇదియే నమ్య జ్ఞానము.

శ్లో॥ క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞ యోర్జ్ఞానం యత్తత్ జ్ఞానం మతం మమ

వి - బ్రహ్మకత్వ మెట్టిదని గీత పర్చించిన దందురు ?

కృ - యథార్థమునకు దృశ్యపదార్థమువలె దృక్కునకు లేక పరబ్రహ్మకు ఒక నిర్ణయమగు లక్షణములేదు. అది ఒకప్పుడు పుట్టినదిగాదు. అన్ని పుట్టుకలకును అది ఆధారము. దానిని సత్ అనిగాని, అసత్ అనిగాని పలుకుటకునొక నిర్ణయపదములేదు. అంతకును అది కూన్యముకాదు, పరిపూర్ణము. తేనెయెడని మాధుర్యమువలె అంతకును అది వ్యాపించియున్నది. కాని ఆ బ్రహ్మమునకు కన్ను ముక్కు చెవి శరీరము లేదనుచుంటేదు. కాలులేకయే నడుచును. కన్నులేకయే చూచును. చెవి లేకయే వినును. అనగా బ్రహ్మమునందారోపింపబడిన ప్రపంచమునంతను వ్యాపించిగా జ్ఞాన రూప మగు నాతనికి సాటిపాదములు లేకపోవుటగాని యుండటగాని ఎక్కడిది? అతడే సమస్త ప్రకాశములకు ప్రకాశము. చూడబడు దానినంతను చూచుచు తన వెలుగును దాని కందించుచున్నది. ఆ బ్రహ్మమే అవిద్యాకల్పితమగు దేహాత్మబుద్ధికి కౌలతకగా అది బాహ్యము. దానిని స్రత్యగాత్యయని నిర్ణయించగా దేహదృష్టిని ఆధారముగా గొని ఆంతరమై వెలయును.

“ఐహారంతశ్చ భూతానాం” అని గీతాశాస్త్రము పర్చించినది.

ఆకాశమువలె పరిమిత వస్తువునందుండి విభక్తము. అహరి
మిగతై ఆవిభక్తము. దానిని ఉపనిషత్తులు సచ్చిదానందమని
వర్ణించినవి. ఇదియే గీతాశాస్త్రము చెప్పిన వర్ణనము. నేను
నీకు ఒక చిన్న పద్యమును వినిపించెదను. అదియే సారము.

అ ఇదియు నదియు నట్టి దీట్టి దీంతంతని
పలుకరాని దెద్ది బ్రహ్మమదియె
యిదియు నదియు నట్టిదీట్టి దీంతంతని
యరయు తెలివి యదియె యవియు నదియె.

ఈ విషయమునే తత్వమసి మహావాక్యముకూడ బోధించినది. ఈ
సిద్ధాంతమును నూతనముగా శ్రీకృష్ణులు పదేశింపలేదు.

శ్లో॥ ఋషిభిర్బహుథా గీతం ఛందోభిర్వివిధైః పృథక్
బ్రహ్మసూత్ర పదై శ్చైవ హేతు మద్భిర్వినిశ్చితైః॥

వేదములును, వేదప్రమాణవిదులగు వశిష్టాది ఋషులును, బ్రహ్మ
ప్రతిపాదకములగు నుపనిషత్తులును, మీమాంసా విధానముగ నుప
దేశించినవని నిర్ణయింపబడినది. దీనిని గ్రహించి నేను ఏవదను?
ఆను ప్రశ్నకు నికు నేను పదేశించిన ఉపనిషత్తర్కరహస్యములను
మననము చేసి ఈ క్రింది శ్లోకములను తావిచుము.

శ్లో॥ నాహం దేహో నమేదేహః కేవలోహం ననాతవః
ఏకమేవాద్వితీయం వై బ్రహ్మతో నేహకించన.
బ్రహ్మైవాహం న సంసారి న చాహం బ్రహ్మణః పృథక్

ఈ శరీరత్రయము నేను కాను. (స్థూల సూక్ష్మ కారణములు)

శుద్ధ చిన్మాత్రుడనైన నాకు శరీరము లేదు. నేను కేవలుడను,
పనాతనుడను. సంసారిని కాను. బ్రహ్మ వస్తువుకంటె నేను.

వేరై కేను. అద్వితీయమగు బ్రహ్మ వస్తువుగాక వేరొక వస్తువీ
దృశ్యమునందు లేదు. అవి మననము చేయుము.

గురువుల పలన యుపదేశము నందుకొనుట శ్రవణము. దానిని
నిరంతరాభ్యాసము గవించుపే మనన నిధిభ్యాసము.

సర్వకాలముల యందును ఆ పరబ్రహ్మనే ధ్యానించుచుండుట.
ఆ పరబ్రహ్మను గూర్చియే సంభాషణము, మిత్రుల గూడినప్పు
డొకరికొకడు ఆ పరబ్రహ్మ తత్వమును గురించియే మాటలాడు
కొనుట. ఇట్లు సర్వకాలములయందును మనస్సును ఆ పరబ్రహ్మము
నందే చేర్చి యుండుము. అట్టి నిరంతర ధ్యానముచే మనస్సును
నది రూపుమాయగా అమనస్కమే జ్ఞానఫలము. ఇదియే నమస్త
శాస్త్రములయొక్క ఉపదేశ పారము.

ఈనాటి గోష్ఠి నమాప్తమైనది. అనందబాష్పములతో విజయిండు-

వి - శ్లో || శ్రీగురు చరణ ద్వంద్వం పందేహం మదిత

దున్మహ ద్వంద్వం

త్రాంతి గ్రహోపకాంతిం పాంసుమయం

యస్య భసిత మాతనుతే ||

శ్రీగురు చరణ రణము జీవుని త్రాంతి గ్రహమును పారదోలును.
ద్వంద్వముల బాధించి మధించునది గురుపాదద్వంద్వమే.

ఓం తత్సత్

— : X : —

గీతా హృదయము

స్థితప్రజ్ఞులు - త్రిగుణాతీతులు

శ్లో॥

యాని శా నర్కభూతానాం తస్యాం జాగర్తి సయమీ
యస్యాం జాగ్రతి భూతాని సానిశా పశ్యతో మునేః॥

ఉపవిషత్సారస్వతము చక్రవర్తి పదము యోగులకే కాని భోగులకు
కాదన్నది. భాగ్యవంతులను విరుదము కూడ యోగిపుంగవు
లకే సార్థకమన్నది. ఆ భాగ్యవంతుల భాగ్యనగరములు కూడా
ప్రకృతి సౌందర్య విలసితములగు వనసీమలుగానే వర్ణించినది.
సారస్వతమే కాదు. అనుభవజ్ఞులగు వారుకూడా కోరివ మహా భాగ్య
మదీయే. “కౌపీనపంతకః ఖలు భాగ్యవంతః॥” అని శంకరులు.
మరియొక మహానీయుడు.

శా ॥ కౌపీనంబును, జీర్ణ కంఠయు, నపేక్షా శూన్య వైక్షంబు, జిం
తాపాయంబు, వనస్మశానముల నిద్రావృత్తి దుర్వార స ।
ద్వ్యాపారంబు, బ్రహంతచిత్తమును, యోగాయాధియున్

వృత్తి సం

క్షేపంబుం గలదేని యోగికి త్రిలోకీప్రాభవం దేటికిన్.॥

యథార్థమగు భాగ్యము ననుభవించు భాగ్యవంతులకు కౌపీనమాత్ర
పరిధావము జాలునని భారతీయుల సిద్ధాంతము. ఆ కౌపీనధారణ
మునకు గూడ అర్థమన్నదేమో! ఆత్మను మరగుపరచునది అహం
కారము. ఆ అహంకారావరణమే వస్త్రము. ఆ వస్త్రఖండము

అపరణములోని భాగమంతయు అంతరించి ఇంతమాత్రము మిగిలినదని చెప్పుచున్నదేమో? ఆ కౌపినమాత్రముకూడ వదలుట నిరాపరణమగు అఖండాత్మకు చిహ్నము.

కౌపినమును గూడా ధరించనివారు దీగంబరులు. దీగంబరులవదిక్కులే అంబరముగా గలవారని అర్థము వచ్చును. వస్త్రమును ధిక్కరించి దిక్కులను వస్త్రములుగా గ్రహించుచు ఒక మహాకవి యిట్లు చెప్పినాడు.

శ్లో॥ పాణిః పాత్రం పవిత్రం భ్రమణపరిగతం చై క్షమక్షయ్య మన్నం
విస్తీర్ణం పత్రమాశాదశక మవమలం తల్ప మన్వల్ప ముర్వి
యేషాం నిశ్చలగతాంశీకరణ పరిణత స్వారిత సంతోషణ స్తే
ధన్యాః సన్మస్త దైన్య వ్యతికర నికరాః కర్మ నిర్మూల యంతి॥

ఆ దీగంబరులు న్యాయమునకు వస్త్రవిహీనులు గారు. అపరణ రహితు లగుటచేత పరిమిత వస్త్రమును వదలి అపరిమితమగు దిక్కులను వస్త్రమును ధరించిరి. ఆ దిక్కులను వస్త్రము మఱిన రహితము. ఆ వస్త్రమెంత యపరిమితమో వారు పరుండు తల్పమును నంత విశాలమగు భూభాగమేనట. ఆ విశాల భూభాగమున పరున్నవారి యంతఃకరణము సంగరహితమై పరిపక్వము నొందగా నమందానంద సందోహమున వారు ధన్యులైరి వారి ప్రాత్రన కర్మలన్నియు దగ్ధము కాగా దుఃఖ భాగులు కాలేదు. దైన్యము కలికమునకైనను వారి యొద్ద వారకము. అనందము ఘనమైయుండ నాకలి నెదుర్కొనుటకు భిక్షమాత్రము చాలును. అందుకు పాత్ర వారి పాణిపంకజమే. భారతీయ భాగ్య వైభవమింత మిన్ను ముట్టియుండ పాశ్చాత్య వైభవముల కువ్విళులారు

వారు గీత వర్ణము చేసికొనగలరా? గీతా శాస్త్రమునకు ఆభాసలగు వర్ణముల జెప్పుదురు.

భారతదేశమున వీరు యథార్థమగు చక్రవర్తులు. వీరి ఆత్మ సామ్రాజ్యములు సుస్థిరములు. అస్థిరములగు భూఖండములను వాఁబిలపింపరు. జన్మ కర్మలను శత్రువులు నిర్మూలనము కాగా నిష్కంఠకమగు ఆత్మ సామ్రాజ్యమున అఖండానంద వైభవోపేతులై భాగ్యలక్ష్మియైన షేమేనని భౌతిక లక్ష్మిని త్రోసిరాజనిరి. కావుననే ఆ మహనీయుల ముఖమండలములం దెన్నడును చిరు నగవు తొలగిపోదు. ఆనందమును పేర పిలువబడు పరబ్రహ్మమే వారి ముఖవర్ణమున మందహాసమునుపేర వసించియుండును. వారు చూపునట్టి ఆ ఆనందము కేవల బాహ్య ప్రపంచమండలి పదార్థము లకు సంబంధించినది కాదుగదా? అది బాహ్యభ్యంతరముల నిండి నివిదీక్యతమై యున్న సచ్చిదానంద బ్రహ్మమును మరగిన అనుభూతిలోని దృశ్యము. ఆ భాగ్యవంతుల నేత్ర ద్వంద్వము ఐశ్వర్య మదమున మత్తిలివ భావములతో కలసిమెలసి మూయబడియుండవు. ఆత్మావలోకనమునకై మూతలుపడియు దెరువబడినప్పుడా కన్నులు వికసిత పుండరీకములవలె శాంతరసమును వెదజల్లును నాశ్రితులగు వారల నాహ్వానించుచుండును. మరి వారి హృదయములో? అవి అమృత సరోవరములు. వారి భావములు బ్రహ్మానంద రస తరంగములు. వారికే గీతాశాస్త్రము స్థితప్రజ్ఞలనియు, భక్తులనియు, త్రిగుణాతీతులనియు నామకరణముల గావించినదీ. అట్టి మహనీయుల చర్యలలోని విశేషములను వర్ణించునదే నేటి కృష్ణానంద విజయుల గోష్ఠి ;

వీరిగోష్ఠి ప్రారంభమై నేటికి పదునైదు దినములు గడచినవి. కర్మ యోగమును గురించి నాలుగు రోజులు గోష్ఠి సాగినది. త్రి క్తి యోగము ధ్యానాంగములతో గూడ నేడు రోజులలో ముగిసినది. ఈ జ్ఞానయోగమున మొదటిరోజు యోగప్రళస్తి యను పేర జ్ఞాన ప్రభావమును, రెండవరోజు ప్రయత్నమును పేర సాధకుని కర్తవ్యములను, మూడవరోజున సాధనలు అనుపేర వైరాగ్యాది సంపదలును పర్తింపబడినవి. విన్నట్టి గోష్ఠి ఉపదేశ ప్రకరణము. అందు ఆత్మతత్త్వము ప్రతిపాదించబడినది. నేటి గోష్ఠి స్థితప్రజ్ఞుడు - త్రిగుణాతీతుడు అనునది.

కృష్ణానంద విజయులు గోష్ఠిపీఠము నలంకరించినారు. విజయుడు సాష్టాంగము గావించి గురువందన గీతము నాలాపింపగా గోష్ఠి ప్రారంభమైనది.

శ్లో॥ ఈశ్వరో గురురాత్మేతి మూర్తిభేదవిభాగినే

వ్యోమవద్వ్యాప్త దేహాయ దక్షిణామూర్తయేనమః॥

విజయుని ప్రశ్నయిది.

వి - గురువర్యా! సమాధినిష్ఠులగు వారి దీనచర్య లెట్టివో నెరివిత్తురా?

శ్మ - వారి దీనచర్యలును, సామాన్యమానవుల దీనచర్యలవంటివే. కాని భావభేద మొక్కటే సామాన్యమానవ సమాజమునుండి వారిని విడదీసినది. వారి భావప్రపంచమునే గీతాశాస్త్రము పర్తింపినది. గీతాశాస్త్రమున రెండవ అధ్యాయమందలి 69వ శ్లోక మెప్పుడైన నీ కంటబడినదా?

వి - కంటబడ కేమి? వంటబట్టలేదు. ఆ శ్లోకమునందలి పదములు రాత్రింబవళ్ళయందలి కర్తవ్యములనే తాదమారుజేసి చెప్పినవి.

ఒకరికి రాత్రికాలము మరియొకరికి వగలు. ఒకరికి వగలు మరియొకరికి రాత్రియని చెప్పినది. కాల విభాగము మానవ సమాజమున కొక్కచేగాని రెండులేవుగదా ?

కృ - ఆ వదములు తాదాపరంగా నుండుటకాదు. గీతాశాస్త్రమునందలి కొన్నివదములు భావ ప్రధానములై యున్నవి. కేవలము వాఙ్మార్గమునే చెప్పవు. ఆ శ్లోకమున విశయనగా రాత్రికాలముని అర్థము కాదు, రాత్రివంటి అజ్ఞానము, లేక అవివేకము అని అర్థము. అట్లే జాగరితవదమునకు మెలికువయని యర్థముకాదు. వివేకమని అర్థము. అది వగటి కాలమువంటిది.

వి - అజ్ఞానమును జెప్పవలెనన్న యజ్ఞానపదమునే వాడవచ్చునుగదా ?

కృ - రాత్రివంటిదని వాడుటలో నొక యందమున్నది. రాత్రికాలమున చరించువారు రాక్షసులు. వారికి నక్తంబరులనిపేరు. అసురులు. అసువు-రషస్త ఇత్యనురాః. శరీరమునంవాత్మబుద్ధి కలవారు, యథార్థమును గుర్తెరుగక భోగలాలసులైనవారు, ఎవరికి అత్మ తత్వము తెలియవో వారు అసురులు, రక్కసులు, విశాచరులు అగుదురు. అందుకని అజ్ఞానము రాత్రివంటిదని వర్ణింపక రాత్రియే ననుటలో అపదమునకొక యలంకారమైనది. అత్మజ్ఞానము సామాన్య జీవులకు అనగా ప్రపంచాభిముఖులకు రాత్రివంటిది. అందువారు చరించరు. వారా జ్ఞానపుట్టమును గుర్తెరుగకుండ నిద్రపోవుచున్నారు. అపుట్టమున మెలికువగలిగినవారు మునులు. కాని అమునులు అజ్ఞాన జన్యమగు సంసారమును రాత్రియందు నిద్రపోవుచున్నారు. అనగా దాని తెరువునకు రారు. కావున ఒక భాగమున నిద్రపోవువారు మరొకభాగమున మేలుకొందురు. అర్థమైనదా ?

వి - చక్కగా అర్థమైనది. అజ్ఞుల ప్రపంచము రాత్రి వంటిది కనుక వివేకులూ రాత్రికాలమున చరింపరు. విజ్ఞుల ప్రపంచము అజ్ఞులకు రాత్రివంటిది కనుక అజ్ఞులు దీనియందు చరింపరు. ఒకరు ప్రాజ్ఞులును ఒకరు పశ్చిమాభిముఖులును.

కృ - కావున, భావమే సామాన్యమానవులకును సమాధి నిష్ఠులకును భేదము. తరువాత ?

వి - స్థిత ప్రజ్ఞులను మాట కర్థమేమందురు ?

కృ - నేనేపరబ్రహ్మను అను దృఢనిశ్చయము కలవారు స్థిత ప్రజ్ఞులు.

అహమస్మి పరబ్రహ్మేతి ప్రజ్ఞా యన్య స స్థిత ప్రజ్ఞః శం.భా

వి - సమాధివదమునకు?

కృ - సమాధి శబ్దమునకు అత్యయని యర్థము. “సమాధీయతే చిత్తం అస్మిన్నితి సమాధిః” చిత్తమెక్కడ లయమగునో యదీయే సమాధి. వీధి నను దేనికి యేది అధిష్ఠానమో దానియందే యది లయమగును.

చిత్తము (మనస్సు) అనునదీయు ఉదయించుటకు ఆత్మనూధారము గాన కలయస్థానమును నదియే. సముద్ర తరంగములు సముద్రము మండియే పుట్టి, అందే పెరిగి మరల అందే లీనమగును. కావున సమాధి శబ్దమునకు అత్యయని యర్థము.

వి - అసలు తరంగమెట్లు వచ్చుచున్నదందురు ?

కృ - వాయుస్పందనమున. ఆ స్పందనము కలిగినప్పుడు సముద్రోదకమునకే తరంగమని పేరు వచ్చినది. తరంగము వేరై పుట్టలేదు. కావుననే చిత్తము వేరై అత్యయందు లీనమగుట జ్ఞాన సమాధి కాదు. ఈ యభ్యాసమున సమాధినిష్ఠుడు కేవలము మోనియై కాయక వ్యాపారము లేక యుండడు. ఉండవలెనన్న వియమము.

లేదు. సమాధి కదీ లక్షణము కాదు. శరీర ధర్మములన్నియు నడచు చుండును. దీనినే గీతాచార్యులు శివ ఆధ్యాయము 8-9 శ్లోకముల వర్ణించిరి. స్వాభావికమగు చంద్రియ వ్యాపారము ఆత్మ వ్యాపారము కాదు. తత్త్వవిదులగువారు నేను నిష్క్రియుడననిభావించురు.

శో॥ నైవకించి త్కరోమీతి యుక్తోమన్యేత తత్త్వవిత్

వశ్యన్ శృణ్వన్ వృశన్ జిఘ్రన్ అశ్నన్ భుజన్

స్వపన్ క్వసన్

“ప్రలపన్ విస్మయన్ గృహ్లాన్తున్మిషన్ని మిషన్నపి

ఇంద్రియాజీంద్రియార్థేషు వర్తంత ఇతిధారయన్”

తత్త్వవిదులనగా ఆత్మవిదులని యుక్తము. ఆత్మకంటె వేరు పదార్థము లేదని ప్రపంచమును వేహాదికములను గూడ చూడగలుగుటే యీ యోగమున సమాధి. అనగా తూషణములు బంగారమునకంటె వేరుగానట్లు కారణమగు నాత్మకంటె కార్యమగు జగత్తు వేరురాదను దృష్టియే సమాధి.

శరీరేంద్రియములు చలించక కాష్టాకారము నొందుట సమాధి కాదు.

క. తనుదాగానని మనుజుని

మనము నిరోధింపఁబడక మనముచు దీరుగున్

దనుదాఁగను సత్పురుషుని

మన మానందాత్మియందు మగ్నతనొందున్.

గీతాశాస్త్ర మీ విషయమును సుస్పష్టము గావించినది.

శో॥ విషయా వినివర్తంతే విరాహారస్య దేహినః

రసవర్జం రసోప్యస్య పరం దృష్ట్వా నివర్తతే ॥

2-59

ఇంద్రియముల కాహారము విషయములు. ఆ విషయములు ఇంద్రియముల యొద్దకు రావంతవరకు అనగా బలాత్కారముగ కట్టడి విషయముల సరికట్టినంతవరకు రూపు మాపినట్లుండును? కాని నిర్భీజముగా మనము వదలలేవు. వేయించిన గింజ మొలవదు. వేయించిన గింజలో ప్రరోహణకర్త సూక్ష్మరూపమున నుండును. అట్లే ఇంద్రియములను, విషయవాసనలను బ్రహ్మజ్ఞానికి నిర్భీజముగా నశించినట్లు తేవల హతయోగ సమాధియందు నశించవు. ఒక మహానుభావుని యనుభవ వాక్యమిది.

మ. పవిత్రానందన చందనాదీ విషయ వ్రాతంబులం బొంది చ
య్యవ నంతంతకు జొక్కు నెమ్మనము బ్రహ్మవంద వారా వా
సన మొక్కించక సోకెనేని బ్రవిశాకం బొందు నానాద్రు పు
ష్పనటద్భృంగము చంపకప్రనవ సంస్పర్శాప్తికూలుం గలిన్

విజయా ! తుమ్మెద సర్వపుష్పముల యందును తిరుగునదీయైనను సంపెంగ పుష్పయొక్క వాసన తగిలినతోడనే మృతి జెందునట్లు ఈ మనస్సుకూడ దారాపుత్రులు, చందనాదీకముల విషయముల ననుభవించుచు నానందించునదీయైనను బ్రహ్మవంద సముద్ర వాసన ఇంచుక పైనను సోకినచో తక్షణమే నశించును. అవగా అభావరూప మగునవి యర్థము. ఆ రెండు పద్యములను గూడ గ్రహింపుము.

క. చక్కెరయును లవణంబును

గ్రక్కున నుదకములయందు గరగిన ఖంగిన్

మిక్కిలి తనుగను ఘనమదీ

చొక్కుచు నానంద జలధినుడిసి నశించున్.

శా. నానాకర్మజ వాసనాన్విత మనోనాశంబు గాకున్న బ్ర
హ్మానందానుభవంబు గల్గునె యనాయాసంబుగా నిప్పు డీ
య్యానందాంబుది నోలలాడకయ బాహ్యభ్యంతరార్థాను సరి
ధానోద్భూత నికాంత దుఃఖమయ సంతాపంబు చల్లఱునే.

దీనినే అమనస్కమవి వాడుదురు. కావున యోగ సమాధివంటి
దీనినే అమనస్కమని వాడుదురు. కావున యోగ సమాధివంటిది
కాదీ జ్ఞానసమాధి, యోగవర్చనమున వదార్తము ఒక్కటి గాదు.
అది ద్వైతమును చెప్పును. అందువలన యోగవర్చనమును
ధ్యానాంగముగ మాత్రమే శంకరులు గ్రహించినారు.

శో॥ “సమ్యగ్దర్శనా భ్యుపాయత్వేనైవ యోగోంగీక్రియతే”

2. అ; 1 పా యోగప్రత్యుక్త్యధిరణము.

వి - మరి గీతయందెట్లునుడు స్థితప్రజ్ఞుని గురించి ప్రశ్నించునప్పుడు
కాయిక వాచిక వ్యాపారములను గురించి కూడ కొ భాషా ? కిమా
సీత? కథం ప్రజేత ? అని ప్రశ్నించినాడే? 2. అ. 54 శో.

కృ - విజమే. లోకమునందొక విశిష్ట పురుషుని గాని లేక, ఎవ్వరి
నైనను గుర్తెరుగవలెనన్న ఆ పురుషుని కాయిక వాచిక వ్యాపా
రములను సాధనములనుగా గ్రహించుట సామాన్య న్యాయము.
ఆ న్యాయము ననుసరించి ఆ ప్రశ్నలు పుట్టినవి. అంతేకాక సిద్ధి
లక్షణములే సాధకునికి సాధన భాగములను విషయము కూడ మన
కాత్తములందు చాల ముఖ్య విషయము.

“సర్వ త్రైవహి అచ్యాత్య శాప్రేకృతార్థ లక్షణాని యానితాన్యేవ
“సాధనాన్యవ దిశ్యంతే యత్న సాధ్యత్వాత్ (శం. భ.)

అంతమాత్రముచేత కదలక మెదలక కన్నులుమూసి కూర్చున్న వారందరును, జ్ఞానవిప్రులైరని నిర్ణయము లేదు. అజీమాదీ సిద్ధులును గూడ జ్ఞాని కలిగియుండునను వియమము లేదు. అదీ హత యోగములోని భాగము. ముక్తి రెండు విధములు. జీవన్ముక్తి యనియు, విదేహముక్తి యనియు. జీవన్ముక్తుడును ఆకడుండు భూమికల ననుసరించి నాలుగు పేర్లతో పిలువబడును. 1) బ్రహ్మవిమడు, 2) బ్రహ్మవిద్వరుడు, 3) బ్రహ్మవిద్వర్యుడు, 4) బ్రహ్మవిద్వరిపుడు. వీరు నలుగురును బ్రహ్మనిష్ఠులే. వీరి చిత్తము వసించు విధానమును బట్టి వీరికి తరగతులు నిర్ణయింపబడినవి.

జ్ఞాన భూమిక లేదు. 1) కుదేర్చు. కథమనగా మోక్షము. ఆ మోక్షము కావలెనను కోరిక. 2) వివారణ. తను కోరిన మోక్షము కొరకై వైరాగ్యదులను సంపాదించుకొనుట, సత్పురుష సహవాసము, మొదలగునవి కలుగుట. 3) తను మానస : పై రెండు భూమికలు సుస్థిరము కాగా ఆ రెంటి ప్రభావము వలనను వైరాగ్యము దృఢమై వాసనలు సన్నగిల్లును. వాసనలే మనస్సు. అవి సన్నగిల్లగా ఆ భూమికకు తమ మానసయము పేరు పచ్చినది. ఈ మూడు సోపానములను నధిరోహించిన వానియొక్క మనస్సు వేర్వేరు విషయములను సంకల్పింపజాలదు. సంకల్పము లను నవియే పోవును. ఆ మనస్సు పరబ్రహ్మమునందే విలించును. ఈ భూమిక నుండి సమాధియను పేరు వచ్చును. ఈ భూమికకు “సత్వావత్తి” యని పేరు. ఇది నాల్గవది. పత్వమనగా ఉనికి. ఉనికి యే స్వరూపముగా గలది. బ్రహ్మము లేక ఆత్మ.

అ బ్రహ్మమును లేక ఆత్మను సమాధి నిష్ఠచే బొందుట నత్వాపత్తి. ఇందు చిత్తము క్షీరసీరములవలె ఆత్మయందు లయమగును. అక్కడ త్రిపుటీ నశించును. త్రిపుటీ (ధ్యాత,ధ్యానము, ధ్యేయము) ఈ భూమికయందున్నవానికి బ్రహ్మవిమడవిపేరు. దీనిని నిర్వికల్ప సమాధి యందురు.

నర్వాధిష్ఠాన పన్మాత్రరూపే ఆత్మని క్షీరోదక వత్త్రిపుటీ లయేన సాక్షాత్కార వర్యంతా యాస్థితిః నిర్వికల్పక సమాధిరూపా సా నత్వాపత్తిః “వాళిష్ఠము” 118 వ.ః

పై భూమికలు నాణగుచు దృఢము కాగా వరులు ప్రేరేపించిననే గాని ఆ సమాధినుండి మేల్కొనని స్థితి వచ్చును. ఇందు అజ్ఞాన సంబంధమును, దాని కార్యములను కొలగును. అందుచే నీ భూమికకు “అసంస్కృతి” యని పేరు. ఈ భూమికయం దుండువాడు బ్రహ్మ విద్వరుడు. ఇది అయిదవది. ఆరవ భూమికకు వెళ్ళగా అతనికి రెండవ పదార్థమే భాసించదు. స్థూల వానినెంత ప్రబోధించినను అతడా జ్ఞాన సమాధినుండి మెలకువ నొందుటయే కష్టమగును. ఏదో యొక కాలమునందు మాత్రమే కన్నులు తెరచును. ఈ భూమికకు పదార్థభావన అని పేరు. ఈతనిని బ్రహ్మ విద్వరుడు అందురు. పైన వర్ణితములైన ఆరు భూమికలను చిరకాల ముఖ్యసంపగ భేదమను పదమే అతని వాఙ్మయము నందుండదు. అది స్వస్వరూప స్థితియై తుర్యగయను పేరు నొందును. ఇతడు బ్రహ్మవిదాదులలో నాల్గవవాడు. వీనికి బ్రహ్మవిద్వరిపుడని పేరు. ఇది ఏడవ భూమిక. మోహాత్మకములగు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులను మూడింటిని, విశ్వతైజస ప్రాజ్ఞలను మువ్వరు జీవులను,

విరాట్పురుష, హిరణ్యగర్భ అంకర్యామలను ఈశ్వర రూపములను, దాటినది గనుక దీనికి తుద్యగ అని కూడ పేరు. దీనిని భూమికలో చేర్చినను దీనికి ముక్తాశస్త్రమునియే తత్వవిమల నిర్ణయము. ఈ భూమికయందున్నవారిని పరులెంత ప్రేరేపించినను మేలుకొనరు. శిలపలె నుండుడు. వీరందరు జీవన్ముక్తులు.

వి - ఎప్పటికైనను మరి వీరికి ప్రాణోత్క్రమణ ముందునా?

కృ - యథార్థమునకు ప్రాణోత్క్రమణ మనునది లేదనియే వ్యాసహృదయముని శంకరులు నిర్ణయించిరి. వ్యాస సూత్రములలో అ.4 పా 2. ప్రతిషేధాధికరణమున 12, 13, 14. సూత్రములయందు బ్రహ్మవిదునకు ప్రాణోత్క్రమణ మున్నదా? లేదా? అను విషయము చర్చింపబడినది. 12వ సూత్రమున ఉన్నదని పూర్వసక్షమును చెప్పి మిగిలిన “స్పష్టో హ్యేకేషామ్” స్మర్యతేచ॥ అను రెండు సూత్రములును బ్రహ్మవిదునకు ప్రాణోత్క్రమణ లేదని నిర్ణయించినవనియే శంకరులు సిద్ధాంతీకరించిరి.

“న తస్య ప్రాణా ఉత్క్రామన్తి ఇహైవ సమ వలీయన్తే” అని ఉపనిషత్తులు.

“న చ బ్రహ్మవిదః పర్వగత బ్రహ్మత్వభూతస్య ప్రక్షీణ కామకర్మణః ఉత్క్రాంతిర్గతిర్వోవపద్యతే నిమిత్తా భావాత్॥

ఇట్టి జీవన్ముక్తులనే గీతా శాస్త్రము స్థితప్రజ్ఞులనియు, భక్తులనియు, త్రిగుణాతీతులనియు వర్ణించినది. ఈ భూమికలలోని జ్ఞానులు కర్మలను చేయుదురు. సామాన్య మానవుల నుద్ధరించుటకై భూభాగముల చరింతురు, చరింపకుండురు. దేవాలయముల నిర్మిం

తుడ. నిర్మింపకుందురు. రాజ్యములను కూడ నేలుదురు గృహ స్థులెకూడ నుందురు. సన్యాసులుగను, అవధూతలుగను గూడ చరించురు. దిగంబరులై విగూడ ప్రకాశమున పామర జనుల మధ్య యందుగాని, అరణ్యములలో క్రూర మృగముల మధ్య యందుగాని నిర్భీతులై విష్కర్ములై చరించురు. వీరివర్జనల గీత 3వ అధ్యాయ మున 55, 56, 57, 58 శ్లోకములచే వర్ణించినది.

శ్లో॥ ప్రజహాతి యదాకామాన్ సర్వాన్ పార్థ మనోగతాన్

ఆత్మన్యైవాత్మనా తుష్టః స్థితః ప్రజ్ఞస్తదోచ్యతే॥ 2-55

మానవ జీవితమున ఆత్మ తృప్తియే చరమలిక్ష్యము. తృప్తివలన కలుగునదే యానందము. ఆ యానందము రెండు విధములు. ఒకటి సాపేక్షకము రెండవది నిరపేక్షకము. సాపేక్షక మనగా వేరొక వస్తువు వలన కలుగు ఆనందము. నిరపేక్షకమనగా వేరొక పదార్థముతో పనిలేకయే కలుగు నానందము. సామీప్య మావశ్యకు అనగా స్థితప్రజ్ఞుడు కానివాడెవ్వరైనను సాపేక్షానంద మునే కోరును వాడుకోరుకొను నానందమునకు అలంబనము కాంత కావచ్చును. లేక దనము కావచ్చును. భోగపదార్థములేవైనను కానచ్చును ఏయే ఆనందము కలుగుట లేదీ కారణమైయుండునో యావస్తువు సంప్రాప్తింపక పోవుటగాని, లేక ప్రాప్తింపియు నష్ట మగుటగాని, నష్టము కాకపోయినను తనకు ప్కృతిలేక ఫలము నొసంగుటగాని, జరుగుచుండుట లోక సహజము. అప్పుడా వస్తువులను కోరిన కర్త ఆయానందము నెట్లునుభవించును? ఆనందము ప్రాప్తింపక పోగా దుఃఖము తప్పదు.

రెండవది నిరపేక్షకము. ఆ యానందము రావలెనన్న వేరొక వస్తువుతో నెట్టి సంబంధమునులేదు. ఆయానందమున కాలంబనము

తానే. అది గుర్తెరిగినవాడే స్థితప్రజ్ఞడు. దానినే యాతడనుభవింపను. ఆత్మబోని యానందమే విషయరూపమున వెలువడుచున్నదిగాని యంతకంటె పెరులేదని యతడు భావింపను. కోరికయే దుఃఖమూలమని యాతడెరుగును. ఈ రహస్యము తెలియుటయే భారతీయుత. లేక ఆత్మజ్ఞానము. లేక ఏకాంతబ్రహ్మ. కోరికయనునది త్రిగుణములకు సంబంధించినది. కోరికలు నిశ్చేషముగ సమసిపోవుట త్రిగుణాతీతత్వము. కోరికలు క్షయముకాగా మనస్సనుమాట ఎక్కడిది? మనస్సునకు స్వరూపము ఇచ్చు.

క. నీమూలందే నెరిగితిగామమ

సంకల్పము ననగలిగెడు సంక

ల్పా మర్కరహితమగు చే

తో ముద్రం దాల్చి నేను దుదీయదీనీకున్ — భా.శాం.వ.

మంకియను నొక బ్రాహ్మణుడు చెప్పినగీతమిది. ఇదియే మంకిగీతయనుపేర వర్ణింపబడినది భారతమున.

మంకియను నాతడొక బ్రాహ్మణుడు. అతడు ధనమును సంపాదించునెంచి రెండు కోడెదూడలను విక్రయమునకై గ్రామాంతరమునకు గొనిపోవుచుండెను. అతని పయన మొక యడవిమధ్యనుండి సాగినది. ఆ దూడలను రెంటిని జంటచేసి యొక గట్టిశ్రావను విగించి కట్టి, తోలుకొని పోవుచుండెను. దైవ సంఘటనల నెప్పుడెరుగును? ఆ రెండును పోవు త్రోవ మధ్యనే యొక ఒంటె వరుండినది. ఆ రెండు దూడలను పడవులెత్తుచు వచ్చి ఆ ఒంటెపై నొరిగినవి. ఒంటె పైకి లేచినది. అది ఒంటెకాదు. అకోడెలకు కాల

మృత్యువు. ఈ బ్రాహ్మణునకు వైరాగ్యము నందింపపచ్చిన గురు. వర్ణము కావచ్చును. ఆ ఒంటెపై నటునిటు రెండు దూడలును వ్రేలాడగా మెడకుకట్టిన యాదృథరజ్జువే మృత్యువై నది. గోరత్నములు రెండును మృతినొందినవి. ఆ సందర్భమున నా బ్రాహ్మణుడర్థము చేసికొనిన యంశమన్న మాట. ఓ కామమా! నీయంత్య కాలము రావలెనన్న నీమూలము నశించవలెను. నీకు మూలము సంకల్పము. ఇదిగో ఆ సంకల్పములనే పర్జించుచుంటినని యమనస్కుడయ్యెను.

విజనూ! శరీర పోషణమాత్రమునకై నను జ్ఞానియగువాడు ధన తృప్తి నొందవలదా? అను ప్రశ్నకు శరీర పోషణమనునది కూడ. ప్రారబ్ధాధీనము గావించుచు ధన త్యాగము చేయుటయే యవసరమని ఈ కథ చెప్పుచున్నది. ఒక్క ధనకాంక్షయేకాదు. “సర్వాన్ కామాన్” అని శ్లోకమునందున్నది. ఇట్టి స్థితప్రజ్ఞుడే కుదేలుడు. ఈతడనుభవించునది ఆత్మానందమే. “ఆత్మన్యే వాత్మనా తుష్టః”

వి - ఆత్మ శబ్దములు రెండన్నవే ?

త్వ - అవును. ఇచ్చట ఆత్మ శబ్దములకు రెంటికిని ఒకే అర్థము. నచ్చి దానంద బ్రహ్మమై వెలసిన ఆత్మయందే తాను ఆనందించును. ఇంతకు పూర్వము అంశఃకరణ వృత్తులు ఈతనికి బాహ్యవస్తువులనుండి ఆనందము నందించగా యిప్పుడా వృత్తులు మరలి ఆత్మయందే ఆనందించుచున్నవి. బాహ్య వృత్తులు లేవని భావము.

శ్లో॥ దుఃఖేష్య నుద్వీగ్న మనా స్సుఖేషు విగత స్స్పృహః

వీతరాగ భయక్రోధః స్థిత ధీర్ముని రుచ్యతే॥

2-56

ఎట్టి దుఃఖము లీతని పరించినను నీతని మనస్సు కోభ చెందదు. రాగము, భయక్రోధములును నీతని దగ్గరకురావు నిస్తరంగ సముద్రమువలె గూఢిరుదై తిరుగుచుండును.

వి - స్థితప్రజ్ఞడై తిరుగు మహనీయుని చరిత్ర నొక్క దానిని యవహరింప ప్రార్థన.

కృ - జడభరతుని యుపాధ్యానమిందుకు చక్కని యువాహరణము. అతడు ప్రథమమున రాజర్షి. తరువాత విప్రుడై జన్మించెను. ఈ జన్మయం దాతడు సంగరహితుడు. ఇంతతో నాతని కీ శరీర సంబంధములు సమాప్తము కావచ్చును. శరీర ధర్మము లాతని బాధించవు. చలిబాధలేదు, ఎండకు మ్రగ్గుడు. వాన లాతని తడవవు. అతడు సోదరులిచ్చిన అజ్ఞకు బిడ్డుడై ఒక వంట భూమికి కాపరియై యుండెను. అహోరాత్ర కములా ?

తే॥ అతుల మృష్టాన్నమైన శుష్కాన్నమైన

నెద్ది వెట్టిన జిహ్వాకు హితవుగానే

దలచి భక్షించు గాకొండు దలచి మిగుల

ప్రీతి సేయుడు రుచులందు ప్రీతితోడ.

ఆ మహనీయున కొకనాటి సన్నివేశము. రాజభటులు కొందరా మహనీయుని పట్టుకొని భద్రకాళికి నరబలి నిచ్చుటకై కొనిపోయిరి. బలినొసంగు పశువైనకు తరింటుట మధురాహారంబుల నొసంగి నూకిన పత్రములగట్టుట యాచారము. కాన నా వ్యాపారమంతయు నా విశ్రోతమునకు జరిగినది. ఇంతవర కాతడు రాజభటులను పలుకరించనై నను పరాకరించలేదు. ఇక నా భూసురుని రక్తమును భద్రకాళికి సమర్పించవలెను. రాజభటులు భద్రకాళి యాలయ

ప్రాంగణమువకు మంగళవాయిద్య మోషములతో నాతనిని కదలిం
చిరి. మేళములతోడనే భద్రకాళికి సమ్మతమున కూర్చుండబెట్టిరి.
తరువాతి కృత్యము బలిప్రదానము. కాళీ మంత్రముచేత నభిమంత్రిత
మైనది ఖడ్గము. ఒక్కవేటున నాతని శిరము కాళి ఎదుట పడ
వలెను. విజయా! భద్రకాళిశరీరము గజగజ లాడినది. సర్వాత్మ
భూతుడగు బ్రాహ్మణోత్తముని బలిగొనునర్హత దేవతలకులేదు.
దేవతలందరును బ్రహ్మభూతునకు పాయసముల సమర్పించు
సామంత రాజులని తెలియోపనిషత్తు వర్ణించినది. కాళిక కభి
ముఖమై యన్న సమయమున యా బ్రహ్మనిష్ఠు డిట్లు భావించి
యుండెనట.

ఉ॥ అచ్చట విప్రసూనుడు భయంబొక యిండుక లేక చంపగా
వచ్చిన వారియందు గరవాలము నందును గాళియందు దా
నచ్యుత భావముంచి హృదయంబున బద్మదళాక్షు నెంతయున్
మచ్చికతోడ నిల్చి యనుమానము నొందక యుండెనెంతయున్

ఇట్టివి స్థితప్రజ్ఞుని చర్యలు. ఈతడే ఒకప్పుడు రహూగణుడను
రాజునకు పల్లకిని మోసెను. తత్వముకూడ నుపదేశము చేసెను.

జ్ఞాని క ర్మ

వి - ఇటువంటి స్థితప్రజ్ఞులు వేదోక్తములగు కర్మల నెప్పుడు నాచరిం
పరా ?

కృ - ఆచరింపకేమి? ఆ కర్మ కూడ వారికి సమాధియే.

వేదోక్త కర్మలయందుండు సామగ్రి యంతయు వారికి బ్రహ్మకార
మయియే గోచరించును. ఆ కర్మయందు వ్రేల్చబడు అగ్ని

బ్రహ్మగ్ని. హోమముచేయు స్రుక్ వృషములు కూడ బ్రహ్మమే. హోమ వ్రవ్యముగు చరుపురోదాశములు, హోమము చేయుటయను క్రియయు, చేయు కర్తయు కూడ బ్రహ్మ వస్తువుకంటె భిన్నము కాదు. ఇందు యజమానుడు “సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ” అను పరిపూర్ణ భావముచే లోక సంగ్రహమునకై కర్మల నాచరించును. ఇదియే జ్ఞానికర్మ.

శ్లో॥ బ్రహ్మర్పణం బ్రహ్మ హవిర్బ్రహ్మగ్నౌ బ్రహ్మణా హతం
బ్రహ్మై వతేన గంతవ్యం బ్రహ్మకర్మ సమాధినా. 4. 24

ఈ బ్రహ్మవిదుల సంసార యాత్రయు నంతియై. తత్వవిదులగు రాజద్వలందరును యీ తెగకు జెందినవారే. వశిష్ట మునీంద్రుని సంసారమంతయు బ్రహ్మవిదుని గృహస్థాశ్రమమే. శుక యోగీంద్రులెట్టివారో వశిష్టులును అట్టివారే. కొందరు పెద్ద లీ క్రిందీ శ్లోకమును చెప్పుదురు.

శ్లో॥ కృష్ణో భోగీ శుకస్త్యాగీ నృపౌ జనక రాఘవౌ
వశిష్ఠః కర్మవిరతః పంచై తే జ్ఞానసమ్మతాః॥

శ్రీకృష్ణులు భోగీయై జ్ఞానిగాను, శుకులు త్యాగీయై జ్ఞానిగాను, జనక రాఘవు లిద్దరును సామ్రాజ్యాధిపతులై జ్ఞానులుగాను, వశిష్టులు గార్హస్థ్య కర్మల నిర్వర్తించుచు జ్ఞానులుగాను చరించిరి. అందు భావమే ప్రధానము.

వశిష్టులు శ్రీరామచంద్రునితో తన కర్తవ్యమును గూర్చి యిట్లు చెప్పెను.

శ్లో. కర్తవ్య మస్తి న మషేహ హి కించిదేవ
 స్థాతవ్య మిత్య తిమనా భువి సంస్థితోస్మి.
 సం శాంతయా సతతసుప్త ధియేహ వృత్త్యా
 కార్యం కరోమి వ చ కించిదహం కరోమి.

రామచంద్రా! నేను అవరించు క్రియలకు ప్రయోజన మేమియును లేదు. ఫలము వపేక్షించి చేయను. అందువలన నాకు చేయ వలసిన కర్మలు నిర్ణీతములై లేవు. కారణమేమి? నేనీ కరీరము కలిగి భూమిపై చరించుచున్నను నాకు మనస్సనువది లేదు. అమనస్కుడ నయ్యే యుందును. ఇదీ పంథవమా? అని సంశయింపకు. నిద్రా వస్థలో (గాఢనిద్ర) బుద్ధి వృత్తులుండవు గదా? అవి లయమై యుండును. అట్లే జాగ్రత్తునందు కూడా బుద్ధివృత్తులు శమించగ నేను చేయు కర్మలన్నియు శమించియే యుండును - అని క్రియలు ఫల దూషములుగావు. అట్లాల దృష్టిలో నవి కర్మలు కావచ్చును. నా కవి బ్రహ్మకారవృత్తులు అని చెప్పెను. ఇదియే శ్రీకృష్ణుల జన్మ కర్మలయందలి దీవ్యత్వము. శ్రీకృష్ణుల జన్మ కర్మలలోని దీవ్యత్వ మెరింగిననే జీవుల జన్మ కర్మలు తొలగును

శ్రీకృష్ణుని అవతారము వచ్చినదివలె నగుపించును. అతడు దేహ ధారివలె కనుపించునేగాని ఆ రెండును యథార్థములు కావని శంక రులు సిద్ధాంతీకరించిరి. “స్వమాయయా దేహావానిత జాత ఇవచ”

శం. భా.

వారి రాసక్రీడయు, గోపికా బృందములును ఇట్టివే. యథార్థమునకు పండితులనువారు వీరే. భిన్న ప్రసరితమతయు అభిర్నము, అఖండము నగు బ్రహ్మమై కనబడతే పాండిత్యము. పండిత శబ్దమునకు లక్షణ పరిష్కారమును చేసినది గీతా శాస్త్రము.

వి - “విద్యావినయ సంపన్నే బ్రాహ్మణే గవి హస్తినీ

కుని చైవ శ్వపాకేచ పండితా స్సమదర్శినః॥

3-18

ఇదీయేనా ?

కృ - ఇదీయే.

వి - ఒక్క సందేహము. ఈ శ్లోకమును చాలామంది చదివి అందరిని సమానముగా చూచుటయే పండిత లక్షణమనుచూ సుపన్యసింతురు. అందరను సమానముగా చూచుట కుదురునందురా?

కృ - వారు చెప్పునది శ్లోకార్థము కాదు. భావార్థము కూడా కాదు. అదీ “ర్థము” లేక వ్యర్థము. ఈ శ్లోకమునందు సమమును పడమునకు సమానమని అర్థము కాదు. కర్మ, అకర్మ, నిశాకర్మముల వలెనే యీ సమ శబ్దమునకు ప్రత్యేకమగు సంజ్ఞ యున్నది. ఇక్కడ సమ శబ్దమునకు పరబ్రహ్మయని అర్థము. సమముగా చూచుట అని అర్థము కాదు. క్రియా విశేషణము కాదు. సమ శబ్దము యీ శ్లోక మున కర్మగా వాడబడినది. సమమును చూచువారు (రే) పండితులు అని అర్థము. చూచు ధాతువు సకర్మకము. సమశబ్దమును క్రియకు విశేషణముగ చేయుచో కర్మ లోపించును. సమశబ్ద మిందు సమానముతోనిమాట. “సమం (బ్రహ్మణం) పశ్యతీతి సమదర్శి” అని అర్థము. పండితులు బ్రహ్మమును చూతురు. ఎట్లు చూతురు? విద్యావినయములతో కూడిన బ్రాహ్మణునియందును, గోవుయందును, కుక్కయందును, కుక్కను తినువానియందును అందరి యందును ఏకాకారమై వెలుంగు బ్రహ్మను అఖండమైనదానినిగా పండితులు దర్శింతురని చెప్పిరి.

“అస్పృష్టం, సమం ఏకం అవిక్రియం బ్రహ్మద్రష్టుం శీలం యేషాం తే పండితాః సమదర్శినః” (శం. భా.) సమశబ్దమునకు సమానమును అర్థము చెప్పువారు భార్యను తల్లిని సమానముగా చూతురా? నేడు సమానత, సామ్యము అను వాడుక పదములు, రాజకీయ పారిభాషిక పదములు. పాశురులకు, భారతీయ సిద్ధాంతములు చీకట్లయిన వారికిని చెప్పుమాటలవి.

వి - చిత్తము. త్రిగుణాతీతుల వర్తనముకూడ స్థితప్రజ్ఞులవంటిదే వంటిగదా?

కృ - ఆవును. కాని భారతీయ వేదాంతమున అవధూతలు, అజగరప్రతులనువారు వర్ణింపబడియుండిరి. వారిని గురించి కొంత చెప్పవలసియున్నది. ఇది పైన చెప్పిన బ్రహ్మవిదుల విభాగము లోనిదే.

వి - వారినికూడ మన గీత వర్ణించినదా?

గీత వర్ణించని విషయమేలేదు. బ్రహ్మ విదులలో ఒక తెగవారికి లోక సంగ్రహముకొరకు కర్మచేయు భావముండును. రెండవ తెగ వారికి లోక సంగ్రహార్థమగు ప్రవృత్తి యుండదు.

శ్లో. సర్వకర్మాణి మనసా నన్యస్తాస్తే సుఖంవశే

నవద్వారేపురే దేహీ నై వకుర్వన్మ కారయన్.

5-13

ప్రారబ్ధ కరీరమునందుండి నిత్యనైమిత్తికాది కర్మలను గూడ సన్యసింపును. ఏకర్మను, తాను చేయదు సరికదా మరి యొకరిచేతను చేయించడు.

నైవకుర్వన్ న కారయన్.

శ్లో. న ప్రహృష్యేత్త్రియం ప్రావ్యనోద్విజే త్ప్రాప్యచాప్రియం

స్థిరబుద్ధిరసం మూఢోబ్రహ్మ విద్భ్రహ్మణి స్థితః”

6-20

సర్వకర్మ సన్యాసులైన ఆత్మవిదులను ప్రియము అప్రియము అనునవి కలితనొందించవు. అతడు సర్వకర్తవ్యతా కూన్ముడై బ్రహ్మవరోకమునందే రమించుచుండును.

వి - వీరు జనమధ్యమం దుండక ఏకాంతవాసమునకై వెళ్ళుదురేమో ?

కృ - విజన ప్రదేశమే ఏకాంతవాసముకాదు. జనులు తిరుగాడని దేశమే ఏకాంతమను భావము వీరికిరేదు. వీరి దృష్టియం దేకాంతమన బ్రహ్మమే

“ఆదావంతే చ మధ్యే చ జనోయస్మిన్న విద్యతే
యే నేదం సతతం వ్యాప్తం సదేశో విజనస్మృతః

అవరోజనుభూతి 110 శ్లో.

సర్వవ్యాపకమగు బ్రహ్మములేనిచోటు లేదుగదా ?

జీవన్ముక్తుడగు జ్ఞానయోగికి విశ్వమంతయు బ్రహ్మమయము కాగా విశ్వమందలి భాగమేదియును నాతని వ్యామోహము నొందించలేదు. అతడరణ్యములం దుండుట యెట్టిదో పత్తనములు వానికట్టివే. బ్రహ్మజ్ఞానుల సభలెట్టివో బాలబాలికా బృందమును అట్టిదే. జీవన్ముక్తులగు వారిని శంకరులు వర్ణించినారు.

శ్లో॥ కదాచిత్ ప్రాసాదే క్వచిదపి చ సౌధేషు ధనినాం
కదాకాలే శైలే క్వచిదపి చ కూలేషు సరితాం
కుటీరే చాంతానాం మునిజన కరాణామపి పసన్
మునిర్న వ్యామోహం భజతిగురు దీక్షాక్షతతమాః॥

గురుకటాక్ష పాత్రుడైన ముని మేడలయం దొకప్పుడుండును. ధనవంతుల గృహములుకూడా అతనికి విహారస్థలములు కావచ్చును.

మరొక సమయమున పర్వతరాజముల చరించుటకూడా కలదు. నదీ నదములందుండు ఇసుక తిన్నెలతనికి సింహాసనములై యుండును కూడ. లేక కొందరు కుటీచక బహుదకులగు యతుల గృహము లును నాతనికి నిలయములే. మునుల పర్వకుటీరములు తనకు మిత్రస్థానములుగ నుండును. ఇట్టి ప్రదేశములను నియామకము తనికి లేదు. వ్యామోహము మాత్రము అతనిదగ్గరకు రాదు. అతడేకాదు. విషయము లన్నియు అతని వెంటరావచ్చును గాని, ఆ విషయానందములు మాత్రము వేరుగాక భూమానందమున మునిగి అతని ఆనందముననే లీనమగును.

వి - భూమానందమును క్రొత్తపదమును వాడితిరే.

కృ - భూమాయన్నను బ్రహ్మమే.

వి - త్రిగుణా తీతుని లక్షణములనుకూడా గీతాశాస్త్రమెట్లు చెప్పినదో వర్ణింపుడు.

కృ - ప్రకాశం చ ప్రవృత్తిం చ మోహమేవ చ పాండవ

నద్వేష్టి సంప్రవృత్తాని న నివృత్తాని కౌండీతి॥ 14-22

త్రిగుణాతీతులనగా గుణములకు బద్ధులు కానివారని యర్థము. సత్వగుణము, రజోగుణము, తమోగుణము అను త్రిగుణములును ఆత్మను కప్పును. గ్రహణము పట్టినప్పుడు సూర్యచంద్ర మండలములను రాహువు ఆచ్ఛాదించినట్లు ఆత్మను ఆచ్ఛాదించును. (కప్పును)

వి - మాయగదా? కప్పునదీ?

కృ - త్రిగుణములేగదా? మాయ? మాయ అన్నను త్రిగుణములన్నను ఒక్కచే, ఒక్కొక్క గుణము ఒక్కొక్క ప్రవృత్తి కలిగి

యుండును. ఆ గుణములతో ఆత్మచైతన్యము కలిపగా అవగా సంబంధము రాగా సృటికమణి వద్దనున్న మందారపుష్పమువలన సృటిక మణికివచ్చు ఎరువు దనమువలె గుణసాన్నిధ్యమున ఆత్మకు గుణ సాంగత్యము వచ్చును. అట్టి సంబంధము కలిగినప్పుడు ఆత్మ కర్తయగును. ఆ గుణసంబంధము తొలగుటయే గుణములను అతిక్రమించుట.

గుణములు తొలగుటయనగా నాగుణముల మిథ్యాజ్ఞానము. ఆ గుణ సంకరమెప్పుడును నాత్మకు కలగలేదు. ఆత్మను ఆ గుణములు ఆచ్ఛదించిన సమయమునందుకూడ ఆత్మ తన స్వరూపమును కోల్పోవలేదు. ఆరోపణ ఎప్పుడును వస్తువును మార్చదు. నాటకరంగమున వేషమును వేయు పురుషుడు స్త్రీ వేషధారియైన మాత్రమున అతని పురుషరూపమును కోల్పోవునా? కొయ్యతో చేయబడిన ఏనుగు ఏనుగకాదు. అది కాష్ఠమయమే. అట్లే త్రిగుణా తీతుడీ భావమును దార్ద్యము గావించుకొనియుండును. బాబాదా కాష్ఠ గణమును ఏనుగగ వ్యవహరించును. క్రీడించును. తృప్తినిొందును.

తే. తరుణి వేషంబు గైకొన్న పురుషుడరయ
పురుషుడగుగాక పరికింప తరుణియగునె
జీవభావంబు జేకొన్న కేవలాత్మ
దాత్ముడగుగాక మణి జీవుడగునె తెలియ

కావున త్రిగుణాతీతుడు ఆ త్రిగుణములకంటె వేరై తన నిజరూపమును దలచి అనంగించుచు ప్రారబ్ధము ననుసరించి తన దగ్గరకు వచ్చిన ఫలమును ననుభవించును. కర్తయై మాత్ర మనుభవించడు. కాదనడు, రమ్మనడు, కోరడు, కర్తయై భోగించడు మరి ఎట్లుండును? అది అతనికి తెలియును. ఒరు లెరుగునదికాదు.

శ్లో॥ ఉదాసీవ పదాసీనోగుజైర్యో వ విచార్యతే
గుణా వర్తంత ఇత్యేవ యోఽవతిష్ఠతి నేఁగతే॥ 14-13

శ్లో॥ సమదుఃఖ సుఖస్వస్థః సమకోష్ఠాశ్మకాంచనః
తుల్య ప్రియాప్రియో ధీరః తుల్యచిందాత్మసంస్తుతిః 11-24

శ్లో॥ మానాపమానయో స్తుల్యః తుల్యోమిత్రారి పక్షయోః
సర్వారంభపరిత్యాగీ గుణాతీత స్స ఉచ్యతే॥ 25

అతడు సాక్షిమాత్రుడు. ఉదాసీనుడు. అతనికేమియు సంబంధము లేదు అను మాటలు వాఙ్మయమునం దుండుటను అందరెరు గుదురు. అవి లౌకిక వ్యాపారములందు కార్యములందు కూడ వాడునవియే. సాక్షికి రెండు పక్షములందును కార్యములందు ఎట్టి ప్రవేశమును ఉండదు. అతడా కార్యకర్తలు చేయుదానిని మాత్రము చూచుచుండెను. ఆ రెండు పక్షముల వారి కార్యకలాపములలోని లాభ నష్టములు సాక్షికిలేవు. న్యాయస్థానమున సాక్ష్యము చెప్పు వానిని సాక్షి అందుము. ఆ సాక్షి వంటివాడే త్రిగుణాతీతుడు. త్రిగుణములు క్రీడించును. నవ్వును, ఏడ్చును, పొర్లాడును. వాటి క్రియలను అతడు సాక్షియై చూచును. ఎవరి పక్షమును ఆశ్రయించని వానిని ఉదాసీనుడందురు. ఇక్కడ నీతడు ఉదాసీనుడు. శ్రీకృష్ణులు పాండవుల పక్షములోనివారు చచ్చినను, కౌరవపక్షము లోనివారు మరసినను నొక్కచేవనెను. అభిమన్యుడు పోవుట తన మేనల్లుడు పోవుట కాదు. ఘటోత్కచుడు చచ్చుట తన సైన్యమునకు బలము తగ్గుటకాదు. తనకొక సైన్యములేదు. తన కంటె వేరొకరు లేరు. గోపికలు అద్దములోని ప్రతిబింబములు. బాణదద్దములోని ప్రతిబింబముతో క్రీడించివస్తే అతడు గోపికలతో రమించెను. కర్తృత్వ భోక్తృత్వములు లేక క్రీడించెను. కావున పదా బ్రహ్మచారియ్యెను.

ఆయనవంటివారే దుర్వాస మహర్షి. ఆ మహర్షి సదోపవాసి. ఒకప్పుడు గోపికలందరును సమారాధన చేయడలచి అర్హులగు బ్రాహ్మణోత్తముల చెప్పమని శ్రీ కృష్ణుడిగెవట. శ్రీకృష్ణులు ఒక్క విప్రునకు చేయు సమారాధనమే సహస్ర బ్రాహ్మణ సమారాధనయగు నుపాయము చెప్పెదనని దుర్వాస మునీంద్రులకు భోజనము పెట్టమనెను. అతడు యమునానదీ కప్పల ఒడ్డు శండుండెను. గోపికలు భక్త్య భోజ్య చోష్య లేహ్యదీ పదార్థముల నన్నిటిని తయారుచేసిరి. శ్రీకృష్ణులు ఆ మహర్షి మన బృందావన మునకు రాదు. ఆయనయొద్దకే మీరు వెళ్ళుడనెను. నదీ అడ్డము గదా? అని గోపికలు ఒకరిమొగ మొకరు చూచుకొనుచుండ శ్రీకృష్ణులు గోపికలారా! ఆ నదీయొడ్డునకు బోయి శ్రీకృష్ణులు అన్తలిత బ్రహ్మచారి యగుచో నీవు మాకవ్వలియొడ్డునకు బోవ త్రోవనీయుమని పలుకుడనెను. వారక్లే చేసిరి. నదీ పాయనివ్వగా వారవ్వలియొడ్డునకు చేరిరి. మునీంద్రుని జూచి పూజించి, శాము తెచ్చిన సరసాన్నముల నివేదించిరి. అతడు తృప్తిగా నారగించెను. తిరిగి వారు తమ బృందావనమునకు రావలెను. నదీ అడ్డము. ముని వర్మల నడిగిరి. ఆ ముని దుర్వాస మహర్షివారు సదోపవాసి యగుచో నీవు మాకు దారి యొసగుమని అడుగుడనెను. అందరు వెనుకకు మళ్ళిరి. కావి అందొక ప్రౌఢ గోపిక ధైర్యమునొంది తన సందేహమును బాపుకొనదలచెను.

మునిచంద్రుని ప్రశ్నించెను. గోపికలతో క్రిడించిన శ్రీకృష్ణుడు బ్రహ్మచారియు, సరసాన్నముల భుజించిన మీ రుపవాసితలు ఎలాగెరి ? అని.

దుర్వాసులు సమాధానమిచ్చెను.

ఇదం హి మనః కేష్యేషం హిమనుకే తావిదం గృహ్లాశ్చ యత్ర
హి సర్వమాత్మై వా తూత్తత్ర వా కుత మనుకే క్వ వా గచ్ఛతి?
సహి ఆత్మా అహం కథం భోక్తా భవామి”

దృశ్యమంతయు మనస్సు. ఆ మనస్సును పదార్థమే యీ పదార్థ
ములను అనుభవించినది. నేనా మనస్సును కాను. ఆత్మ సర్వవ్యాప
కము. అదిలేని అణుమాత్ర ప్రదేశము కూడా లేదు. నేను ఆత్మనై
యుండగా దేనిని భుజింతును? అన్నము, అన్నాదమును నేనే అని
సమాధానము చెప్పెను. అదియే శ్రీకృష్ణుని క్రిడయననెను. కావున
మేమిద్దరమును భోక్తలము కాము అని సమాధానమిచ్చెనట. కావున
త్రిగుణాతీతుడు ఉదాసీనుడై యుండ గుణము లాతని చలింప
చేయవు. నుఖ దుఃఖములును అతనికట్టివే. స్వప్నమందు తలతెగి
క్రిందపడినది. ఆ విషయము నీయందు సృతిమాత్రముగా
నున్నది. ఆ తెగుట నీవు వేరుగా యుండి చూచుచున్నావు. నీ యను
భవమునకు వచ్చినది. నీ యనుభవము మెలికువయందును అన్వ
యించుకొంటివి. ప్రహ్లాదుని ఘట్టమంతయు ఈ విజ్ఞానముతో
చేరినదే. ప్రహ్లాదుని బాధించితినివి హిరణ్యకశ్యపుడు తలచెను.
ప్రహ్లాదుని దృష్టియందు హిరణ్యకశిపుడు లేడు. అతడు పెట్టు
బాధలును లేవు. ప్రహ్లాదుని దృక్పథమున సర్వాధిష్ఠానమగు
బ్రహ్మయేయున్నది. అతని వర్ణన యిది.

ఆ॥ విశ్వమందు గన్న విన్నయర్థములందు
వస్తుదృష్టిజేసి వాంఛయిడడు
ధరణీనధ దై త్య తనయుండు
హరిపరతంత్రుడై హతాన్యతంత్రుడగుచు

అస్తే, భాతి, ప్రియతి అనునవే ఆత్మ ఉనికియు, ప్రకాశించుటయు అనందము అనునవే ఆత్మ లక్షణములు, నామ రూపములు కల్పనలు. సుషుప్తి (గాఢ నిద్ర)యందే దృశ్యములేదో ఆ దృశ్యము జాగ్రత్తునందును లేదు.

వి - గాఢ నిద్రకును, సమాధికిని తేడా ఏమందురు?

కృ - గాఢ నిద్రయందు వాసనావీణములు అపకృత్తము నందడగియుండును. జ్ఞానముచేత ఆ వాసనలు దగ్ధమగుటచే సమాధియందజ్ఞానము లేదు. అనుభవరూపమగు ఆత్మ వెలుగొందుచుండును. జాగ్రత్తునందు విశ్వము మరచుటే సమాధి ప్రహ్లాదుని గమనించుము

క॥ పానీయంబులు ద్రావుచుం గుడుచుచున్ భాషించుచున్ హాస లీ
లానిద్రాదులు పేముచుం దిరుగుచున్ లక్షించుచున్ సంతత
శ్రీనారాయణ పాదపద్మయుగళీ చింతామృతా స్వాద సం
దానుండై మరచెన్ సురారి సుఖదే తద్విశ్వమున్ భూవరా॥

వి - ఇతడు భక్తుడు గదా?

కృ - సర్వాత్మ భావము నొందిన సిద్ధ భక్తికిని జ్ఞానమునకును తేడా లేదు. భక్తుని లక్షణములను త్రిగుణాతీతులు స్థితస్థిజ్ఞుల లక్షణము లును ఒక్కటే.

వి - అజగర వ్రతముమాట...

కృ - అజగరమనగా కొండచిలువయను ఒక సర్పము. అది కదలలేదు. అహారమునకై ప్రయత్నింపదు. కాని అది యాహారమును తిను చున్నదీ. తన ముఖముపద్దకు పచ్చిన దానినే తినును. దీనివలె అహార ప్రయత్నమును కూడ మాని అత్మానందనమున తృప్తుడై దేహధారియైన జీవన్ముక్తుని దీక్షకు అజగర వ్రతమని పేరు.

ఒక సహాయమున ప్రహ్లాదుడు నైన్య సమేతుడై ప్రవంచ రహస్యముల నెరుగుటకు పయనమయ్యెను. ప్రవంచము కలయడిరిగెను. సహ్యా పర్వత ప్రాంతమున కావేరీతీరమునకు రాగా నిపుడుగప్పిన నిప్పువలె స్వప్రకాశానందము ననుభవించు మహనీయ మూర్తి యొకడా ప్రదేశమున పరుండి యుండెను. అతని శరీరము ధూ? దూసరితము. అతడు యే పర్వమునకు చెరిడెనా? డనునది యాతని భౌతిక కాయము పర్వయించుటలేదు. పర్వములకు సంబంధించిన గురుకులు లేవు. మౌనముద్రతో కన్నులు మూయబడియున్నవి. అతడు యే యాశ్రయమునకు చెంది లేడు. అతడొక మహా నిగూఢముగ నున్న దీవ్య మునీంద్రుడు అను విషయము ప్రహ్లాదుని వంటి జ్ఞానులు గుర్తించగలరు. మంటియందున్న మాణిక్యమును రత్న పరీక్షకు లెరుగుదురు. ప్రహ్లాదుడు విశాచరుడు గాడు. అతడు విశ్వవ్యాపి. కావున ఆ మునీంద్రుని పాదములకు ప్రణమిల్లెను. ఆ మునియు ప్రహ్లాదు నెఱిగనివాడు కాదు. అద్దమునందు విరివించు నగరమువలె విశ్వమంతయు ఆయోగి హృదయమందలి ప్రతిబింబమే గదా? ప్రహ్లాదుడు మునిచంద్రా! నీ చరిత్రనంజను నీ యునికి తెలుపుచున్నది. కాని ప్రయత్నము లేని వానికి ధనములేదు. ధనము లేక ఆహారమురాదు. భోగముకాను అందవు. ఆహారము గొనక తనువు నిలువదు. అయ్యును నీ పున తనువు ప్రయత్నరహితమై ఎట్లు నిలిచియున్నదో తెలిపుచునెను. హంస హంసను గుర్తెరుగును. కొంగ కొంగను పలుకరించును. ప్రహ్లాదుని మధురాలాప సుధారస ప్రవాహము ఆ మునిచంద్రుని కర్ణపుటముల ప్రవహించినది. ఆ యోగిపుంగవుని కన్నులను దెరపించినది. మాట్లాడించి నది ఆ మహనీయుని ఆత్మ చరిత్ర యిది.

అత డనేక జన్మలను గడిచి, వశువజ్ఞాదీ శరీరములన్నియు
వెళ్ళగా చివ్వర కాతడు మనుష్య శరీరమును ధరించెనట ఆ
శరీరముతోడ ననేక భోగము లనుభవించెనట. భోగము లన్నిటి
యనుభవమును ఎండమావులందలి యువక పానమవి నిశ్చయమైవ
దట, తాను జీవుడై యున్నదీ మాయాపురము నందని తెలిసినదట.
శరీర పోషణమునకై ధనమార్జించి విల్వ చేసినను తనకదీ దక్క
దని తేనెటీగలు తనకు పాతము చెప్పెనట. ఒకప్పు డజగరమును
దాని శరీరమును చూడగా అంత స్థూల శరీరము వ్రయత్నము
లేకయే పోషింపబడుచుండుట తన కన్నులు తెరిపించినదట. వారి
ద్దరు గురువులై నాకీ యజగర దీక్ష నివ్వగా నే నీ విధముగ ముందే
వని యా ముని తన లక్ష్యముల విట్లు చెప్పెను.

క॥ అజగరమును జాంచీగయు
నిజగురువులుగాదలచి నిశ్చింతుడనై
విజనస్థలి గర్మంబుల గడిచిడి
లేకున్న వాడ గౌరవ వృత్తిన్

క॥ లేదని యెవ్వరి వడుగను రాదవి
చింతింప బరులు రప్పించినచో
గాదవి యెద్దయు మావను భేదము
మోదమును లేక క్రీడింతుమదీన్॥

అదీ అజగరవృత్తి. ఈ వృత్తిని యవలంబించుట భారతీయా
ధ్యాత్మిక మిన్ను ముట్టటయే. యవదూత చర్య అజగర వ్రతమున
వరుండువాడు భిక్షుకుడు కాడు. ఇతడొక సార్వభౌముడు.

శ్లో॥ భూః పర్యంకో నిజభుజలతా కందుకః ఖం వితా నం

దీ పశ్చంద్రో విరతివవితా లబ్ధనంగ ప్రమోదః

ఉక్కాంతాభిః పశనచమరై ర్విజ్ఞమాన స్సమంతా

ద్భీతు శ్చేతే నృజ ఇప భువి త్యక్త సర్వస్పృహహోపి॥

భూమియే శయ్య. తనభుజస్కంధములే దీండ్లు. అకాశము చాందిని. మింట వెలుగు చంద్రమంతలమే దీపము. దిక్కులనెడు కొంతలు దశదీశలనుండియు సురబీలను వేయగా విరతియను వనితా పంగము నొందుచు ప్రమోద సంభరితుడై కోరిక లేమియు లేని భిక్షకుడు సార్వభౌముడై యానందించుచుండెనట. చూచితివా? భారతీయ వైభవమును ? ప్రపంచాభిముఖుడగు వాడనుభవించు అనందములను నూరు చేత హెచ్చించగా హెచ్చించుటకు నీలుకానిది బ్రహ్మానందము. భాగవత పంచమ స్కంధమున ఋషభుని యవతారము వర్ణింపబడినది. నారాయణుడే మేరుదేవికిని నాభియను వానికిని పుత్రుడై జన్మించినట్లున్నది.

ఋషభుడు చక్రవర్తి. తత్వవిద్యులగు భారతీయ రాజర్షుల కీతడు అదర్శమూర్తి యనవచ్చును. ఈయనకు నూర్వరుపుత్రులు. పరమ భాగవతుడై రాజ్యము నేలెను. దేవేంద్రు డీతని యందలి మాత్సర్యముచేత నీతని రాజ్యమందు వర్షాభావమును చేయగా తన యోగశక్తిచేత రాజ్యమును సుఖిక్షము గావించిన సిద్ధమూర్తి. రాజ్యము చేయుట ప్రవృత్తిధర్మము. పదలుట నివృత్తిధర్మము. ఈ రెండు ధర్మములను భారతీయ రాజర్షులు అనుసరించినట్లే గీత చెప్పుచున్నది.

“ఏవం పరంపరా ప్రాప్తః సమం రాజర్షి యోనిదుః” అని యున్నది.

ఋషభుడు తన పుత్రుని రాజ్యమునందుంచి నివృత్తి మార్గమున అవధూత యయ్యెను. ఆయన వర్జన యిట్లున్నది.

దేహ ధర్మములు స్వాభావికములు. నియత ధర్మములు శాస్త్ర సిద్ధములు. శాస్త్రసిద్ధములగు నియత ధర్మములను నీడుటకే సన్యాస మని పేరు. భారతీయ చక్రవర్తులకును, గార్హస్థ్యమున అగ్ని హోత్రముల నాచరింపవలెను. ఆ అగ్నులను వదిలి అవగా బాహ్యములగు నగ్నులు ఆత్మకంటె సన్యములు గావు. వాటిని మరల నాత్మయం దారోపించుట ఆత్మ రూపములుగా చూచుట, పారమ హంస్య ధర్మము, ఋషభురట్లు జేసెను. తన రాజ్యమునువదలెను. దీగంబుడయ్యెను.

జిఠాంధ బధీరమూక విశాచోన్మత్తుల లక్షణములన్నియు నా యవధూత మూర్తియందు కనబడుచుండును. పల్లెలచరించును. పురముల కేగును. వనసీమల దీరుగును. అతడు దీరుగాడని ప్రదేశముండదు. కాని జనుల కెవ్వరికిని మారు పరాక్షుట యుండదు. కావున జనులతని మూగయని పరిహసించురు. దుర్జనులు రాళ్ళు రువ్వదురు, తిట్టుదురు, కొట్టుదురు, నిందించురు, ఊచురు, వెంట నంటుదురు. అల్లరిమూకల యాగడములకు మేర యెక్కడ? అవన్నియు మత్తమాతఃగమువలె వడచిపోవు నాయవధూతమూర్తి నేమిచేయును? అతడవధూతమూర్తియని అజ్ఞజనులెరుగరు. జ్ఞానులగునారలిచ్చే లోకబాహ్యులై యుందురు. విజయా! దేహభిమానంబునం జిత్త చలనంబు నొందక యేకాకియై చరియించు

నా యవధూతమూర్తికోని నిరతికయ సౌందర్యమంతయు దూకివే
గవ్వబడి యుండెను. అయ్యును, ఆ మూర్తియందలి యవయవ
విశ్వాసమును, నిగూఢస్మిత పదన విభ్రమంబులును, పరకాంతల
చిత్తముల నాకులాయత్తముల గావించుచుండెను. ఆ మదన
మోహనమూర్తి మన్మధునకు తండ్రీ.

అర్యులారా! అజేమాద్యష్ట సిద్ధులును ఆ యోగి పుంగవు వెంట
నంటినవి. కాని ఆయనకెందుకు? ఒక్కచో నాతడజగర వ్రత
మున బరుండెను. అన్నపానము లాతనికి ప్రారబ్ధాపీనములు.
మూత్ర పురీషముల పదలుటకై వెలువలకు బోడు. ఆ శరీరము
తనలోని మలముల వక్కదనే విసర్జించును. అట్లే అహారమును
గొనును. దూకి దూసరితమగు నా దేహము మలభూయష్టమే
యయ్యును, మలయమారుతముల నీనుచుండెను. గంధ వహుడా
నుగంధశీతలముల గలపి పునీతుడై చరించుచుండె ననుచులో అతి
శయోక్తి యేమున్నది? మూత్రపురీషముల పదలుటయు, నాహార
మును స్వీకరించుచుయు నొక్కచోటనే యొక్క కాలమునే జరుగు
చుండుట వశునజ్ఞుడి జంతుధర్మము. అదియే అవధూతల స్థితి
యని చాటుచున్న ఋషభుడు గో కాక మృగ చర్యల నడుపు
చుండెను. అట్లు కొంత కాలము గడిచినది. కుమ్మరి కుండ
చేయుటకై తనవేతి కర్రతో సారెను గిరగిర త్రిప్పును. దాని
వేగమంతవరకేకాదు. అతడు త్రిప్పుట మానినను అది కొంత
కాలము తిరుగుచునే యుండును. దానికా వేగమెక్కడిది? దాని
పూర్వ భ్రమణమునందొక సంస్కార మున్నది. ఆ సంస్కా
రమే ఆ చక్రమును త్రిప్పుచున్నది. అట్లే అవతారమూర్తియగు

ఋషభుని యోగ మాయా ప్రభావ సంస్కారము ఆయనను ప్రేరేపింపగా నా దేహేంద్రియములు చలింప నారంభించినవి. అతడట నుండి లేచి దక్షిణ కర్ణాటక దేశములకు యదేచ్ఛగ వయనించెను. ఆ దేశముల నంటియున్న అరణ్యా సీమలలో యా మహానీయుని సంచారము. ఒకనాటి దావాలనమే ఆ మహానీయుని శరీరమును హవిస్సువలె పరిగ్రహించినది. హవ్యవాహునుని యందు ఆహుతియయ్యెను. అంతటితో అతడు ఋషుల కువదేశింపవలచిన పారమహంస్య ధర్మము సమాప్తమైనది. నేటికిని ఆ దేశస్థులు ఋషభుని దిగంబర ధర్మమునే స్వీకరింతురు. వారు ఋషభుని యందు చూచినది ప్రవృత్తి ధర్మముకాదు. దాని తరువాతి ఉపనిషద్ధర్మము. ఉపనిషద్ధర్మమున నచ్చిదానందమై వెలుగు నాత్మకు కర్మకాండ లేనిమాట నిజమే. ఆ స్థితికి రాని వారు కూడ దీనిని అనుసరించి చైతన్యపడదు.

శంకరులు జీవన్ముక్త స్థితిని సిద్ధాంతీకరించినారు. కాని వారు పూర్వకాండ యంతయు నొప్పుకొని వ్యావహారికము నందంతయు సత్యమని పరమార్థమున సర్వమత సామరస్యమును నిరుపాధిక విజ్ఞానమును చెప్పిరి. అంతియేగాని శరీరముల దృష్టితో వారే కర్మమును చెప్పలేదు. అంతర్ముఖులైన బ్రహ్మాదుల వర్తనలను తెలిపి, సాధకునికి సాధన భాగముల నుపదేశించిరి. దేహాతీతుల కొక మకము లేదని వ్రాకుచ్చిరి. సాకార నిరాకారములను గురించిన వాగ్వివాదములులేవు. మోక్ష పురుషార్థ సాధనములు వివాదములకొరకు పుట్టలేదు. సాధకుడు లేక విరక్తుడగువాడు

గురుపురి యొద్ద గ్రహించవలసిన అనుభవములే వారి యుపదేశములే వేదాంతములు. యథార్థమగు తత్వమును గుర్తెరిగిన పండితులు ప్రతిదేశము నందును ప్రతి ఉపాధియందును, ప్రతి శాస్త్రము నందును నామ రూపములను చూడడు. ఆ విధమగు పండితులే త్రిగుణాతీతులు. లేక ప్రౌఢ విజ్ఞానులు, జీవన్ముక్తులు, వారిస్థితి యిట్లుండి వని శంకరరు వర్ణించిరి.

శ్లో || మానే మానీ గుణిని గుణవాన్ పండితే పండితకృ
దీనే దీనః సుఖిని సుఖవాన్ భోగిని ప్రాప్తభోగః
మూర్తే మూర్తో యుషతిషు యువా వాగ్మిని పౌఠవాగ్మీ
ధన్యః కోఽపి త్రిభువన జయీ యోఽవ ధూతేఽవ ధూతః ||

అతడు గుణవంతులతో గుణవంతుడు. పండితులతో పండితుడు. దీనులతో దీనుడు. యువతులతో యువకుడు. వాచాయితో ప్రౌఢముగా మాట్లాడును. మూర్తుల కాతడును మూర్తుడై కన్పట్టును. అందరితో అందరివలె నుండును. ఏదీయును గాక, అన్నియునై అంతటను విండి త్రిభువన సామ్రాజ్యాధినేతయై విరాజిల్లును. ఇది శిఖరాగ్ర సిద్ధాంతము.

వి - మహాశయా! జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులను మూడవస్థలయందును, మనో వాక్కాయములచేత కర్మలు జరుగుచుండును. ఆ కర్మలకు సుఖ దుఃఖ రూపములగు ఫలము లుత్పన్నమగుచుండును. ఆ కర్మల కెవడు కర్తయో యాకర్తయగువాడా సుఖ దుఃఖ రూప కర్మముల వనుభవించుచుండును. కర్మ శాస్త్రము ప్రమాణము కాగా ఆ శాస్త్రము వనుసరించి, ఆ కర్మను చేయు కర్తను నేనే. ఆ కర్మఫలముల వనుభవించుచున్నదీ నేనే, అని నిర్ణయించు

కొంగిని ఆ నిర్ణయమునందు నేను జీవుడను, కర్తను, భోక్తను అయితిని. ఇప్పుడు కర్మల నాచరించు కర్తయెవరు? ఆ కర్మ ఫలము లెవనికి భోగ్యములైనవి? అనగా ఆ కర్మఫలముల ననుభవించు భోక్తయెవడు? అను విమర్శ పచ్చినది. ఆ విమర్శకు ప్రమాణ భూతమగు శాస్త్రము ఉపనిషత్పాఠముని నిర్ణయించిన అద్వైతావాద్యుల సిద్ధాంతము ననుసరించి తమ బోధామృతమును గ్రోతగా అందునాకు అర్పమైన విషయమిది.

నేను చేయు కర్మలు త్రిగుణముల వలన సృష్టములై పచ్చిన దేహేంద్రియాదీ సంఘాతముచే బడగుచున్నవి ఆ సంఘాతము లోనిదే మనస్సు ఆ మనస్సు అనునదే ఆ కర్మఫలముల ననుభవించుచున్నది. సుఖ దుఃఖరూప ఫలముల నన్నిటిని భోక్త ఆ మనస్సు. ఇంతకు పూర్వము అనగా గీతామృతబోధకు పూర్వము నేను ఆమనస్సుతో కలిసియుండి మోసపోతిని. ఆ మనస్సును నది మాయాదేవి యొక్క సంతానము. అయ్యును నేను బంధము నుండి ముక్తుడను కావలెనన్న ఆ మనస్సునునదే నాకు సహాయము చేయును అని గ్రహించి, ఆ మనస్సును విషయములనుండి విడదీసి జ్ఞానాభ్యాసము వైపుకు త్రిప్పగా, ఇంతకు పూర్వము అనగా ఈ విమర్శకు పూర్వము ఆ సంఘాతము (దేహేంద్రియముల)తో కలిసి, విజయుడననిపేరు పెట్టుకొని కర్తనైతిని, భోక్తనైతిని, సంసారమునందు భ్రమించితిని. నేనీ జన్మకు పచ్చుటకు కారణ ముడియే. ఇప్పుడు నేనకర్తను. అభోక్తను. విజయుడనిపేరు పెట్టుకొనిన కర్త, మిథ్యావ్యరూపుడు. నేను అనుపదమునకు లక్ష్యమై వెలసినది అఖండము. ఆ అఖండమే నేను. ఇంతకు

పూర్వము వ్యవహరించిన నేను మాత్రము ఈ నేనునుకాను. జాగ్రత్త్యున్న సుషుప్తులను మూడవస్థలయందును, జడగుచున్న క్రియలను, ఆ క్రియా ఫలములను అనుభవించు సంఘాతమును చూచుచున్న ద్రష్టను, సూక్ష్మిని, ఇప్పటి నేను. సుఖ దుఃఖములు నాకు లేవు. నేను నిత్యానందుడను. జగత్తంతయు నాయందే కల్పితము. నేను కల్పిత సర్పమునకు త్రాడుపలె నుంటిని. భూషణ స్వరూపముల నొందిన భూషణముల కాధారమగు సుషర్ణము పలె నుంటిని. తరంగముల కాధారమై వెలయు సుదకములవంటిదే నా స్వరూపము. నేను లేనిచోటులేదు. సూర్యునిలో చంద్రునిలో తారకలలో నగ్నిలో కేయేల? అన్ని వెలుగులలో వెలుగు వెలుగు లన్నియు నేనే. నాకు మధ్యలో వచ్చిన జీవత్వమును మజిలీ నుండి మరలితిని. వ్యస్తానము చేరితిని. హంసనగు నేను మానస సరో వరమును వదలి నీటికాకినై సంసారగర్తమునందు పడి, గురు వేదాంత వాక్యశ్రవణముపలన మరల పరమహంసనై సద్రూపమగు నా సరోవరమున ప్రవేశించితిని నిర్ణయమైనది. ఇంతియే నందురా?

కృ - ఔను ఇదియే సిద్ధాంతము. పద్మగంధము నాస్వాదీంప వచ్చిన తేటి ఆ పద్మగంధము నాస్మాదీంప కమలము పద్మకు వచ్చును. ఆ కమల ముఖద్వారమున రుంకారముల గావించును. మకరంద రసము నాస్వాదీండుటకా కమలపండ్లముపై వ్రాలును. అప్పుడు రుంకారము లేదు. అమృతరసపానమే. అనుభవమునందు వివా దములు లేవు. పద్మగంజలు మొలకకు కావలెను. వియ్యము.

అనుభవించుటకు కావలెను. వియ్యముచొరకు పై పొట్టును తీసి వేయవలెను. బ్రహ్మచరందామభవము దొరకువరకును శాస్త్రము లాధారములు కాగా అనుభవ రసమును గ్రహించి మహనీయుగా శాస్త్రముల మౌనమును పాటించుడు. విజయా ! గీతా శాస్త్రమున నీ సందేహములు దీరనవా ?

వి - “సర్వభక్త్యా పరిత్యజ్య” మను శ్లోకమునకు మన జ్ఞాన యోగము నం దన్వయమెట్లు?

కృ - భక్తి యోగమునం దెట్లు కుదీరినది?

వి - కింఽజ్ఞాదనై న నేను సర్వజ్ఞాని శరణు పొందితిని.

కృ - ఇప్పుడా సర్వజ్ఞా దేమయ్యెను? నీపేషైతివి?

వి - మేమిద్దరమును ఏకమైతిమి.

కృ - అదీయే శరణాగతి.

వి - పొందుటయన వేరొక వస్తు వుండవలెనుగదా?

కృ - ఈ జ్ఞానయోగమున రెండవ వస్తువు లేదని తెలియుటే పొందుట.

వి - సర్వధర్మ పరిత్యాగ మననేమి?

కృ - ధర్మపరిత్యాగమనగా ఇక్కడ అధర్మముమహాదా ఆ శబ్దము చెప్పు చున్నది. ధర్మాధర్మ ఫలములు రెండును శర్తయై భోక్త యగు వానికే సంబంధించి యుండును. ఇందు గీతావాద్యులు నైష్కర్మ్య మును అనగా ఆత్మ నిష్క్రియ (చలనము లేవిడి)మని వివరించి

కర్మత్వ భోక్తృత్వ ధర్మముల నాత్మయం దారోపింపకపోవుటయే సర్వకర్మ సన్యాసమని బోధించెను. త్రిగుణాతీతత్వము, స్థితప్రజ్ఞత్వము, లేక వరాభక్తి అనునవన్నియు సమానార్థములై యీ శ్లోకమున విలసిల్లి నవి. కావున మాం- అనగా నిష్క్రియ స్వరూపుడను, సర్వ వ్యాపకుడను, దోషరహితుడను, జనన మరణాదివర్జితుడను ఆయిన నన్ను అహం రూప బ్రహ్మత్వమును భావింపుము. అనగా నేనే ఆ పరబ్రహ్మను అని తెలిసికొనుము. శరణాగతి యన్నను, సర్వ ధర్మ పరిత్యాగమన్నను నిదీయే.

శంకరులిక్కడ మాం- ఏకం - సర్వాత్మానం - సమం-సర్వభూత స్థం-ఈశ్వరం-ఆచ్యుతం- గర్భజన్మ జరామరణ విపర్జితం అహమేవేతి ఏవం శరణం ప్రజ. న-మత్తః అన్యదస్తీత్యపదారయ అనిరి.

ఇట్టి శరణాగతియందే సమస్త కర్మ బంధములును తెగిపోవును. అమృత మనగా కీర సముద్రమునుండి వచ్చినది గాదు. అత్మానం దమే అమృతపానము. ఇదియే జ్ఞానయోగి పొందునది. జ్ఞాన యోగసారము.

కృ - తరువాత ?

వి - తరువాతది నా ముగ్ధ ప్రణామాంజలియే. నా సందేహములు తీరినవి. గురువర్యా! మన మిద్దరమును ప్నేహ భావమున గోష్ఠిని ప్రారంభించగా సఖిత్వ గురుత్వములు రెండు నొక్కటై బోధామృతము నందించినవి. ధన్యోస్మి! ధన్యోస్మి!.

శ్లో॥ అజ్ఞాన తిమిరాంధవ్య జ్ఞానాంజన కలాశయా
చక్షు రస్మీలితం యేన శిష్టైశ్చ గురవే నవః॥

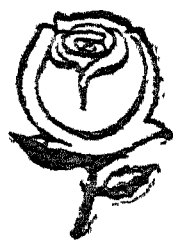
విజయు దానందదాస్సములతో గురువర్యుని పాద పద్మములను కడి
గెను. ఆ పంధన సమర్పణతో గీరాహృదయ గోష్ఠి వారికి
సమాప్తమైనది.

పాఠకులారా! నేనును జగద్గురువుల కభిషేచన మాచరించుచు గ్రంథ
మును ముగింతును.

శ్లో॥ యం బ్రహ్మ పరుచేంద్ర రుద్ర మరుతస్తున్వంతి దీప్తిన్తనైః
వేదైస్సాంగ పదోక్తమోషనిషదైర్గాయంతీయం సామగాః
ధ్యానాపస్థిత తద్గతేన మనసా పశ్యంతి యం యోగిణః
యస్యాం తం న విదన్సురాసురగణాస్తం భవయే వద్గురుమ్॥

ఓమ్ సహనావవతు సహనాభువక్తు
సహవీర్యం కరవాపహై. తేజస్వినావధీతమస్తు
మావిద్వీషావహై.

ఓమ్ శాంతి శాంతి శాంతిః

24.5.92
500
K. V. 192